

EVANGÉLIKUS Élet

**Az 1848-49-es
szabadságharc
után meghurcolt
evangélikusokra
emlékezünk**

Gyermekfoglalkozások gyülekezeteinkben

Egy átfogó ifjúsági kutatás tanulságai • 29. oldal

Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa

OKTÓBER A REFORMÁCIÓ HÓNAPJA

REFORMÁCIÓI GÁLAEST

2019. október 20., VASÁRNAP, 17 óra
URÁNIA NEMZETI FILMSZÍNHÁZ

Előadó: Gulyás Gergely Miniszterelnökséget vezető miniszter
*A reformáció népeként a hit, az értelem és a kultúra
egységében*

Fellép a VOX Savariae ökumenikus vegyes kar, a pünkösdi egyház zenei
missziójának Égi Szólamok kórusa és a Tabulatúra régizene-együttes.

Bemutatkozik a szombathelyi Reményik Sándor Evangélikus Általános és
Alapfokú Művészeti Iskola. Köszöntőt mond Steinbach József református
püspök, a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának elnöke.

A Protestáns Újságírók Szövetsége átadja Rát Mátyás-díját.

REFORMÁTUSOK LAPJA

Confessio

Békehimők

Methodista

PROXIMA

PERIFERIC RECORDS

MINISZTERELNÖKSÉG

BETHLEN GÁBOR
Alapítvány Zrt.

Nemzeti
Együttműködési
Alap

THEOLÓGIAI
SZEMLE
A MAGYARORSZÁGI EGYHÁZAK
ÖKUMENIKUS TANÁCSÁNAK FOLYÓIRATA

EVANGÉLIKUS
Élet

élő víz

STEREO KFT. / PERIFERIC RECORDS
H-1114 Budapest, Bartók Béla út 59.
T: (+361)-385-6343
E-mail: stereokft@gmail.com
www.perifericrecords.com

Gondolkodjunk közös dolgainkon

Friss lapszámunk megjelenésének dátuma éppen az aradi vértanúk emléknapja, amelyet a magyar kormány 2001-ben nyilvánított nemzeti gyásznappá Magyarországon és a magyarok által lakott területeken. A vértanúkra és a forradalom és szabadságharc után meghurcolt, perbe fogott evangélikus egyházi vezetőkre Kondor Péter, a Déli Egyházkerület püspöke, illetve Kertész Botond történész emlékezik.

Címlapfotónknak komoly apropója, egyúttal üzenete van. Még sosem készült olyan átfogó kutatás, amelyet egyházunk gyermek- és ifjúsági bizottságának elnöke, Grendorf-Balogh Melinda angyalföldi másodlelkész, háromgyermekes édesanya nemrégiben végzett: azt vizsgálta, miként zajlanak a gyermekfoglalkozások, milyen az ifjúsági munka a gyülekezetekben. Ezúttal a felmérés eredményeit összefoglaló cikksorozatunk első részét közöljük.

Több írásunkban is kitekintünk határainkon túlra. Külföldön díjazták a maglódi evangélikusok pünkösdi templomdíszítéséről készített filmet, ez alkalomból interjút készítettünk az alkotókkal. És ha már film: a miskolci CineFest nemzetközi filmfesztiválról az ökömenikus zsűri evangélikus tagja írt lapunknak.

A legizgalmasabb talán mégis az, amikor távoli tájak keresztényeivel ismerkedhetünk. Gáncs Tamás kelenföldi igazgató lelkész Madagaszkáron járt, úti beszámolója azonban nemcsak tájékoztat, de gondolko-

dásra is készítet a világ evangélikusságáról, egyházunk fejlődéséről. T. Pintér Károly pedig Kréta szigetének történelmi – nemkülönben keresztény – emlékeit tárja olvasóink elé személyes hangvétellő írásában.

Könyvajánlóinkban a Luther Kiadó készülöben lévő, hamarosan megjelenő köteteire hívjuk fel a figyelmet. Újdonság a *Határidőnapló Lutherrel 2020* című kiadvány. A jegyzetelésre bőséges helyet kínáló napló az *Útmutató* napi igéi mellett a hozzájuk válogatott Luther-idézeteket is közli majd. A címlapunkat adó ifjúsági kutatáshoz kapcsolódóan gyermek- és ifjúsági kiadványokat is ajánlunk olvasóink – gyülekezeti tagok és lelkészek – figyelmébe. Családban, hittanórákon egyaránt izgalmas elfoglaltságot adhat egy-egy szépen kivitelezett színező vagy matricáskönyv.

Önvizsgálatra készítetnek magazinszámunk jegyzetei, akár egy tévésorozat, akár egy kisgyerek kérdései adták hozzájuk az apropót. Külön is ajánlom *Kötőszó-szemle* rovatunk írását, amelynek szerzője a konfirmációról gondolkodik, aggódva a konfirmáció után a gyülekezetből elvesztett fiatalokért.

Nem maradt el a reformáció havának első lapszámából a havi igemagyarázat sem; Balicza Iván írásával készülünk az ünnepre és következő, ünnepi lapszámunkra.

■ KÉZDI BEÁTA

„Megverem a pástort...”

Az 1848–49-es forradalom és szabadságharc utáni megtorlás az egyházakat is elérte: lelkészek kivégzése, bebörtönzése, a protestánsok önrendelkezési jogának felfüggesztése jelezte, hogy a

hatalom minden eszközt megragadott az egyházak megfélemlítésére. A legkeményebb büntetés az evangélikusokat sújtotta... Október 6-án erre is emlékezünk.

22. oldal

Kötegebe fogva törhetetlen a nádszál

Egyházunk sajtóbizottságának idén megválasztott elnöke a Magyar Arany Érdemkereszt (polgári tagozat) kitüntetését vehette át augusztus 20. alkalmából. Lovass Tibor újságíróval a hit vérkeringéséről, a közösségek erejéről, szakma- és családszeretetről, valamint a szombathelyi gyülekezetéről és az evangélikus sajtómunkáról is beszélgettünk.

24. oldal

Mennyire figyelünk az utánpótlásra?

Egyházunk jövője nagyban függ attól, mennyit és miként törődünk a jövő nemzedék hitbéli fejlődésével. A Magyarországi Evangélikus Egyház Gyermek- és Ifjúsági Bizottságának elnöke, Grendorf-Balogh Melinda angyalföldi másodlelkész, háromgyermekes édesanya a gyülekezeteinkben folyó gyermekfoglalkozások és ifjúsági munka feltérképezésére vállalkozott egy országos szintű kutatás keretében. Cikksorozatunkban ismeretjük a kutatás hátterét és kiértékelését, részletesen megvizsgáljuk a különböző gyülekezeti korosztályi alkalmakat, keresve a párbeszéd lehetőségeit.

29. oldal

Láthatóan evangélikus

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

Lambert-Sárfi Beáta gyógypedagógus – Budapest (Pestszentimre). Négy gyermek édesanyja vagyok. Régebben nem volt szoros kapcsolat az egyházzal. Amikor férjemmel iskolát kerestünk a gyermekeinknek, akkor találtunk rá a Sztelho Gáborról elnevezett evangélikus iskolára. „Belső ösztön” hajtott minket, hogy ide vegyék fel a gyermekeinket. Ott megismerkedtem Győri Gábor Dávid és Horváth-Csitári Boglárka Flóra lelkészekkel, akiknek a hatására mára a pestszentimrei gyülekezet aktív tagja vagyok, sőt gyermekek közötti szolgálatot is végzek.

Lelkikben megerősít, hogy a gyülekezethez tartozom. Gyermekeim is igen fogékonyak minden bibliai történettel kapcsolatos dologra, ők is nagyon jól érzik magukat a gyülekezet közösségében.

Édesapám azt mondta, hogy gyermekei majd felnőttként maguk döntsék el, milyen felekezethez szeretnének tartozni, ezért én nem voltam megkeresztelve. Felnőve egyre jobban éreztem, hogy szükségem van a lelki kötődésre, Isten szeretetének megtapasztalására. Először megkereszteltük a gyermekeinket, majd úgy döntöttem, hogy magam is szeretnék a keresztség szentségében részesülni és konfirmálni. Ez számomra a legerősebb szövetséget jelenti.

A mai evangélikus arcképcsarnok az interneten a Lathatoan.reblog.hu és a [Facebook.com/lathatoan.evangelikus](https://www.facebook.com/lathatoan.evangelikus) címen érhető el.

Köszönet kiadónknak

Harmincadik születésnapját ünnepelte a kilencven magyarországi helyi televíziós műhelyt tömörítő Helyi Televíziók Országos Egyesülete (HTOE) szeptember 25-én délelőtt a Pesti Vigadóban. Az egyesület elnöke, Lovass Tibor szombathelyi televíziós újságíró a Magyarországi Evangélikus

Egyház Sajtóbizottságának is elnöke. Meghívására egyházunk Luther Kiadója is képviseltette magát a rangos eseményen. A HTOE és a Luther Kiadó együttműködését az egészszázalékos kampányban köszönő oklevéllel ismerte el az egyesület. ■ EISZ

ORATIO OECUMENICA

Teremtő mennyei Atyánk! Hálát adunk neked, hogy idén sem feledkeztél meg teremtett világodról. Adtál napsütést és életet adó esőt, így újra kerülhet zöldség, gyümölcs, mindennapi kenyér asztalunkra. Add, hogy a tőled kapott természeti kincseket ne csak felhalmozzuk, hanem felelősen bánjunk velük.

Nyisd meg szívünket a jókedvű adakozásra. Láttasd meg velünk azokat, akiknek szükségük van testi vagy fizikai táplálékra, hogy segíteni tudjunk rajtuk. Ne engedd, hogy elfelejtsük: az a jó cselekedet nem a mi dicsőségünk, hanem a tiéd!

Az ősz beköszöntével a lehulló színes falevelek, a természet nyugovóra térése saját mulandóságunkra is emlékeztet minket. Könyörgünk a mi Urunk, Jézus Krisztusért, bocsásd meg vétkeinket, és a naini ifjúhoz hasonlóan minket, gyermekeidet is támassz fel a halálból. Fiaid vezessen minket örök életre!

Könyörgünk a betegekért és a szenvedőkért. Adj számukra gyógyulást, fájdalmaikra enyhülést. Mutasd meg nehézségeik közepette is a te szeretetedet, gondoskodásodat. Nyomorúságukban evangéliumod legyen gyógyír sebeikre.

Könyörgünk, áldd meg magyar népedet, nemzetedet! Add, hogy az előttünk álló választásokon lelkiismeretünk és legjobb belátásunk szerint döntsünk. Adj tisztességes versenyt. Adj a megválasztott vezetőknek bölcsességet és alázat feladataik ellátásához.

Hallgasd meg imádságunkat! Könyörgünk, hogy Szentleked által Krisztus lakjon szívünkben, és a szeretet gyökerezzen meg bennünk. Így ismerjük meg valódi arcodat, hogy te sokkal többet adsz annál, mint amit várnánk vagy érdemlénk. Úgy szeretsz minket, hogy az élet kenyerét, egyszülött Fiadat, Jézus Krisztust adod értünk. Adj ezért szívünkbe hálát, hogy szüntelenül dicsérjünk téged.

Ámen.

Szentháromság ünnepe után

16. (hálaadó) vasárnap – 1Kir 17,17-24

Hol szükség, ott Isten

A sareptai özvegyről és gyermekéről olvasva mindig eszembe jut két mai, életről és halálról és a kettőt elválasztó lehetetvékony határmezsgyéről szóló élettörténet. Az egyiknek a fókuszában egy anya és fia áll, a másikéban két testvér. Különbözőségeik mellett a hasonlóságok a két szituációban: a dráma, a könnyek, a bizonytalanság, az ég felé kiáltott szavak és a mindennek a mélyén lüktető igazán lényeges mondanivaló. A két élettörténetből álljon itt néhány pillanatfelvétel; reménység szerint együtt teljes képet rajzolnak ki.

Anya és fia. Évekkel ezelőtt egy hittanosom anyukája elcsukló hangon hívott fel a kórházból. „Kiderült, hogy Zoli nagyon beteg. Ezzel a betegséggel nem szokták megélni a felnőttkort. Egy-két évet jósolnak neki az orvosok.” Az édesanya zokogott, én pedig meg sem tudtam szólalni.

Két testvér. Egy újdonsült barátal beszélgettünk a buszon, és amikor a családra terelődött a szó, mit sem sejtve megkérdeztem: „Neked van testvéred?” Az egyszavas válasza letaglózott: „Volt.”

Anya és fia. Kísírt szemekkel állt előttem az édesanya. „Ugye Isten nem hagyja, hogy Zoli meghaljon?” Próbáltam valami bátorítót mondani, de

éreztem, súlytalanok a szavaim. Belém nyilalt a kérdés: vajon mi lesz ezzel a kedves, ám sokszor nagyon rakoncátlan sráccal?

Két testvér. „A nővérem három éve halt meg. Az utolsó fél éve csupa szenvedés volt. Borzasztó volt látni, ahogy leépül. Vidám egyetemista volt, egyik napról a másikra ágyinak esett, és minden megváltozott” – mondta a barátom. Majd mesélt a közös élményeiről abból az időből, amikor a nővérem még egészséges volt.

Anya és fia. Zoli ágya mellett álltam a kórházban. Az orvosok gondterhelt arccal ki-be járkáltak. Mi imádkoztunk. Az egészséggyülekezet heteken keresztül – istentiszteleteken és bibliaórákon, sokan otthonuk csendjében is – imádkozott Zoli felépüléséért.

Két testvér. Testvérek – ez volt egyik ifjúsági óránk témája. Újdonsült barátom minden alkalmon ott szokott lenni, de amikor megtudta, hogy miről fogunk beszélgetni, nem akart eljönni. Végül mégis megjelent. Amikor megkérdezték tőle, van-e testvére, rezzenéstelen arccal annyit mondott: „Nincs.” Az ifi után kettesben beszélgettünk. Elmesélte: „Sokan imádkoztunk a nővéremért, de nem gyógyult meg. Reménykedtem, hogy újra egészséges lesz, de nem így történt. Gyakran belém hasított a

kérdés: elhagyott bennünket az Isten?”

Anya és fia. Zoli anyukája telefonált Bécsből: „Sikerült a transzplantáció! Már önállóan tud lélegezni. Azt mondják, nagy valószínűséggel felépül. Ez egy isteni csoda!” A következő nyáron Zoli már ott volt az ifjúsági táborban, és pont olyan huncut tekintettel nézett rám, mint a betegsége előtt.

Két testvér. Egy skanzenben jártunk, velünk volt a barátom is. Hosszú percekem keresztül állt egy kifüggesztett házi áldás előtt. Félhangosan olvasta: „Hol hit, ott szeretet. Hol szeretet, ott béke. Hol béke, ott áldás. Hol áldás, ott Isten. Hol Isten, ott szükség nincsen.” Rám nézett, majd ezt mondta: „Volt otthon egy

ilyen nálunk is a falon, de amikor meghalt a nővérem, leszedtem, mert nem éreztem valósnak. Írtam egy saját házi áldást, amelynek a valóság tartalmáról teljes mértékben meg vagyok győződve. Azon ez olvasható: »Hol szükség, ott Isten. Hol Isten, ott áldás. Hol áldás, ott béke. Hol béke, ott szeretet. Hol szeretet, ott hit.«”

■ KOVÁCS ÁRON

Imádkozzunk! Mennyei Atyám! Nem kérek tőled sem egészséget, sem betegséget, sem életet, sem halált. Csak azt az egyet kérem: te határozd meg, mikor legyek egészséges és beteg; te határozd meg, milyen legyen életem sorsa és halálom. Legyen minden a te dicsőségedre! Te tudod, mi a jó. Te vagy Uram; tedd, amit kívánsz! Adj vagy végy el: de segíts, hogy mindig akarjam azt, amit te! (Blaise Pascal imája)

FOTÓ: LOUIS HERSENT: ILLÉS FELÉLÉSZTI A SAREPTAI ÖZVEGY FIÁT

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (október 6.) *Ezen a helyen békességet adok! – így szól a Seregek Ura.* Hag 2,9 (Fil 4,9; Mk 8,1–9; 2Kor 9,6–15; Zsolt 104) Tudtad, hogy van ilyen hely? Ahol garantált a békesség? Nincs, ami elrontsa, nincs, ami elébe tolakodna. Sem aggodalom, sem fájdalom, sem semmi. Egyszerűen *semmi*. Ezen a helyen a békesség van. Ha tudod, hol van: odamennél? Így is kérdezhetsz: szükséged van a békességre? Erre a garantáltra? Vagy rég elvesztett illúzió csupán, hogy létezhet? Amikor azt olvassuk: „...*így szól a Seregek Ura*”, tudhatjuk, mitől garantált ez a békesség. Attól, hogy ő adja. Talán sejtet is, hol ez a hely. Mi akadály, hogy odaindulj, és betöltekezz ezzel az Isten adta békességgel?

Hétfő (október 7.) *Benne reménykedünk, hogy ezután is megszabadít.* 2Kor 1,10b (2Sám 22,2; Róm 6,18–23; Mt 21,12–17) Mennyi mindent elárulhat ez a kis szócska: „*is!*”, „...*ezután is...*” – szinte hallhatóan ott van benne: mint eddig. Talán abban az értelemben, hogy eddig mindig, de meglehet, hogy csak egyszer fordult elő ez a megszabadítottságélmény. Az viszont biztos, hogy konkrét tapasztalatnak kellett lennie, ha most már megköveteli az „*is*”-t. Nem most kezdek el erre gondolni. Van a reménységemnek háttere, alapja. Sőt: mások is tudnak róla, így már együtt reménykedünk. Benne – Istenben, Jézusban –, aki tapasztalások útján erősíti a hitet, reménységet, szeretetet köztünk és önmaga között.

Kedd (október 8.) *Az Úrhoz folyamodtam, és ő meghallgatott, megmentett mindattól, amitől rettegetem.* Zsolt 34,4 (Lk 15,8; Ézs 38,9–20; Mt 21,18–22) Bizony félünk. Akár rettegünk is. Ki ettől, ki attól. Márpedig a félelem, a rettegés közös tulajdonsága, hogy nem hagyja magát egykönnyen elhajtani. Mit tehet az, aki belefáradt a szüntelen rátelepedő rettegésbe? Íme: tanuljon a zsoltár írójától! Ő már tudja a megoldást: ki is próbálta, s most ujjongva adja tovább, hogy „bevált”. Bárki eltanulhatja tőle, s folyamodhat az Úrhoz. De az igazán biztató, amit megtanulni nem lehet, csak hálásan felfedezni: ő meghallgatott. Isten nyitottsága nélkül nyakunkon maradna minden rettegésünk.

Szerda (október 9.) *Jákób így szólt: Induljunk, menjünk föl Bételbe! Oltárt akarok ott készíteni az Istennek, aki meghallgatott, amikor nyomorúságban voltam, és velem volt az úton, amelyen jártam.* 1Móz 35,3 (Ef 5,20; ApCsel 9,36–42; Mt 21,23–27) Isten szava megmozdítja Jákóbot. Ő pedig ezért a háza népét, akik ismerik Jákób életének eseményeit. Most mozdulnak ők is, hallva e rövid visszatekintést és összegzést. Mert az összegzés segít meglátni az összefüggéseket, egyiket a másik után. Az

összefüggések pedig Istenre mutatnak. Mindebből megszületik a szándék s vele együtt a mozdulat. Az indulás. Menjünk, együtt menjünk oltárt építeni, áldozatot hozni, hálaajándékot adni Istennek! Valahogy így teljes a képlet. Jézus születése előtt. Azóta ő az alapja a visszatekintésnek: ő az Ige, aki testté lett, s a Golgotán égig magasodó kereszt az oltár...

Csütörtök (október 10.) *Kigyógyítom őket a hűtlenségből, szívből szeretni fogom őket.* Hós 14,5 (Júd 22; Fil 1,19–26; Mt 21,28–32) Ha belegondolok, tényleg a hűtlenség, pontosabban az Isten iránti hűtlenségünk az, ami orvoslásra szorul. Különleges, de gyakori, sőt fertőző kór ez! Ám ma a Gyógyítónk szólít meg. Elgondolkodom viszont azon: vajon gyógyítási szándéka nem a szeretetéből fakad-e? Ki érti, miért, de a hűtlenség idején is szeret. Sok keresztyénként gondolkodó ember már annak is örül, ha meggyógyítva immár szerethetőnek ítéli majd Isten. Lehet, hogy a gyógyulásom arra szolgál, hogy felfedezem szeretett voltomat?

Péntek (október 11.) *Jaj azoknak, akik [...] a harci kocsik tömegében bíznak és az abba fogott lovak nagy erejében; de [...] nem folyamodnak az Úrhoz.* Ézs 31,1 (2Kor 3,5; Jel 2,8–11; Mt 21,33–46) Mi minden mást említene megkérdőjelezhetetlen erőforrásként a ma embere! Biztosan nem a lovakat... De az a bármi más éppoly megmosolyogtató lenne bizakodás, ráhagyatkozás tekintetében. Valójában csak az nem az Úr erejében bízunk, aki – még – nem ismeri az ő erejét. Netán éppen ma jött el a napja, hogy az a minden más valóban a helyére kerüljön: valahova az Úr mögé? Annak a napnak mindenképpen el kell jönnie, mert ha nem, akkor tényleg jaj nekem!

Szombat (október 12.) *Ekkor [Jézus] ezt kérdezte [tanítványaitól]: Hol van a ti hitetek? Ők pedig megrettenve és csodálkozva mondogatták egymásnak: Hát ki ez, hogy a szeleknek és a víznek is parancsol, és azok engedelmeskednek neki?* Lk 8,25 (Zsolt 93,4; Róm 4,18–25; Mt 22,1–4) Nem túl személyes így egyenesben rákérdezni a hitemre? De bizony az! Ám ha Valakinek épp ez a szándéka? Egy konkrét helyzetben mérlegre tenni: hol is a hitem? A válasznak magamról és magamnak kell megszületnie. Őszintén. Talán sokadszor már. A válasz is bizonyára sokféle volt eddig. Ám itt és most a tanítványoknak fel kell fedezniük: aki rákérdez a hitükre, ugyanaz, aki a szeleknek és a víznek is parancsol, s azok engedelmeskednek. Ebben áll a hitük. A rácsodálkozásban. A tudatosításban: Jézus Úr. Kell ennél nagyobb hit?

■ FARKAS ETEKA

EVANGÉLIKUS Élet | FIZESSEN ELŐ LAPUNKRA!
megrendelheti online is: evangelikuselet.hu/elofizetes

A hónap igéje

Egyik reggel a metróbejáratnál egy terjesztő a kezembe nyomta a napi aktuális és ingyenes bulvárlapot, automatikusan elvettem. Szemem megakadt egy vastag betűs címen: „Mindénét pénz-zé teszi X. Y. színésznő: új életet kezd”. Már ott mocorgott bennem az október havi íge, ezért némi izgalommal olvastam tovább. Az ismert celeb megfogadta volna Jézus szavát? De nem, a következő sornál már láttam, hogy tévedtem. Hiába, naiv vagyok. A riport ugyanis így folytatódott: „Eladtuk a családi vidéki házunkat, de szintén vidéken vettünk is egy másikat.” Hát, Jézus nem éppen így gondolta.

Lukács evangéliumának 12. fejezetében Jézus az anyagi javakhoz való viszonyunkról beszél: bolond gazdagról, Isten gondviseléséről és az igazi kincsről. Ezekkel a példázatokkal nagyon mélyre világít a lelkünkben. Arra akar rávezetni bennünket, hogy keressük meg magunkban életünk alapját. Kiben, miben bízunk? Jöj-jünk rá, hogy valóban megbízható alapra építünk-e. Legtöbben azt gondolják, hogy a boldog élethez pénz kell. Pedig pénzért nem lehet mindent megkapni. Arne Garborg norvég író írta a következő sorokat a pénz értékéről.

*Vehetsz házat, de otthont nem;
vehetsz ágyat, de álmot nem;
vehetsz órát, de időt nem;
vehetsz ételt, de étvágyat nem;
vehetsz társaságot, de barátokat nem;
vehetsz pozíciót, de megbecsülést nem;
vehetsz szeretőket, de szeretetet nem;
vehetsz orvost, de életet nem.*

Pénzért mindennek csak a külsejét vásárolhatjuk meg, a lényegét nem. Egy fal-firka találóan üzeni: „Sok ember annyira szegény, hogy csak pénze van.”

Jézus nem azt mondja, hogy a szegénység üdvözít. Arra figyelmeztet, hogy a gazdagság nem üdvözít. Meg szeretne óvni attól, hogy bizonytalan, hamis alapra építsük az életünket. Ha ezt megértjük, akkor továbbléphetünk. Életünk egyedüli alapja ugyanis csak az az Isten lehet, akitől kaptuk az életet, aki szeret bennünket, gondunkat viseli, és aki megadja nekünk, amire testi és lelki életünknek szüksége van, akieki vagyunk testünkkel, lelkünkkel

és mindenünkkel. Minden az ő ajándéka. Ha ezt megértjük, akkor szeretetből mi is szívesen adunk majd másoknak. Hiszen nagyobb boldogság adni, mint kapni. Ismerjük-e az ajándékozás boldogságát?

Végül tegyük fel a mindannyiunkat izgató kérdést: megvalósítható-e Jézus szava? Nyugtalanító kérdés. De Jézus

„Adjátok el vagyonotokat, és adjátok alamizsnául, szerezzetek magatoknak el nem avuló erszényeket, kifogyhatatlan kincset a mennyben...” (Lk 12,33)

szándékosan provokál, tudatosan fogalmaz élesen. Azért, hogy szembenézzünk magunkkal, hogy lássuk, valójában milyenek is vagyunk, mi tölti be gondolatainkat, vágyainkat, mi mozgatja tetteinket. Döntésünk nekünk magunknak kell.

asztalt látott, minden finomsággal megrakva. „Mennyibe kerül egy lazacos kenyér?” – kérdezte. „Egy kopejka” – felelték neki. „És a szardínia?” „Az is egy kopejka.” „Hát a báránysült? Na meg egy kupa bor?” „Minden egy kopejka” – hangzott a vá-

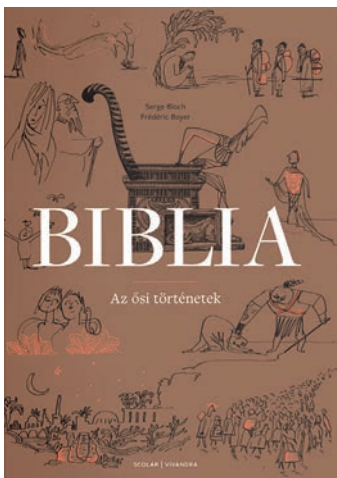

Úgy gondolom, hogy amit Jézus mond, az az elméleti tökéletesség. Törekedni kell rá, de soha nem fogjuk elérni. Ezért is marad az őszinte bűnvallás: *Kyrie eleison!* Uram, légy irgalmas hozzám, bűnöshöz! És marad az imádság: Uram, szabadíts meg az anyagiakban való bizástól, szabadíts fel, hogy ne a pénz, hanem egyedül te légy Istenem! Én benned bízom.

Sokat beszélnek ma a pénzügyi kultúráról, az előre gondoskodásról, a megtakarításról. Jézus is ajánl egy megtakarítási formát a *Hegyi beszédben*: „...gyűjtsetek

lasz. A gazdag elégedetlen szorongatta a pénzeszacskóját, és mosolygott magában: „Itt jó dolgom lesz. Milyen okos voltam, hogy elhoztam a másvilágra a pénzemet.” Összeszedett mindent, amit megkívánt, de amikor fizetni akart egy arannyal, nem fogadták el. „Öreg – mondták neki –, nem sokat tanultál az életben.” „Hogyhogy? – morogta az. – Talán nem elég jó a pénzem?” A válasz az volt: „Itt nálunk csak annak a pénznek van értéke, amelyet odalent a szegényeknek ajándékoztak.”

■ BALICZA IVÁN

Különleges bibliakiadás

A budapesti Francia Intézet Latitudes könyvesboltjában mutatták be szeptember 25-én este a Scolar Kiadó és a Vivandra Kiadó közös gondozásában megjelent, *Biblia - Az ősi történetek* című könyvet. Két világhírű francia szerző – Frédéric Boyer író és Serge Bloch grafikus – harmincöt részben dolgozta fel az ószövetségi történeteket. (Jelenleg az *Újszövetség* hasonló megjelenítésén dolgoznak.)

A magyar kiadást Békési Sándor, a Károli Gáspár Református Egyetem Hit-tudományi Kara Rendszeres Teológiai Tanszékének vezetője és Fabiny Tamás evangélikus püspök mutatta be. Kettőjük beszélgetését Illés Andrea, a Scolar Kiadó főszerkesztője vezette. A termet zsúfolásig megtöltő nézők nemcsak a gyönyörű kiállítású, nagyalakú, több mint ötszáz oldalas könyvet vehették kézbe és vásárolhatták meg, hanem megtekinthették a szerzőpáros által készített egyik bibliai animációt is.

A beszélgetésben egyebek mellett arról volt szó, hogy miként lehet „kiszabadítani” a Bibliát az esetleges elzártságból, mennyire szabad költői szövegek és aszociációra is alkalmas képek segítségével továbbgondolni, illetve hogy miként aktualizálhatók és mesélhetők újra a Szentírás történetei. A könyv méltatói nemcsak a kiadás esztétikai értékét emelték ki, hanem azt a tényt is, hogy a művészi alkotást igen komoly teológiai kutatás előzte meg.

Egyetértettek abban is, hogy egyházi környezetben – gyülekezetekben és iskolákban – is kiválóan használható ez a bibliakiadás, de természetesen számítanak arra, hogy otthoni olvasás céljából is sokan kézbe veszik majd. Serge Bloch képei és animációi – beleértve ezeket a bibliai ábrázolásait – október 10-től egyébként a Múcsarnokban lesznek láthatók.

■ EISZ

Konferencia a fejlesztések jegyében

Már hagyomány, hogy minden ősszel szeptember 24-én, a diakónia napját megelőzően összegyűlnek a Magyarországi Evangélikus Egyház szeretetintézményeiben dolgozó lelkészek, munkatársak, vezetők, hogy áttekinthessék a közelmúlt eredményeit, és együtt készüljenek fel a jövő feladataira. Az egyházunk országos székházának templomában tartott eseményen idén is szinte teljes létszámban részt vettek a meghívottak.

A nyitóáhitatot Gregersen-Labossa György lelkész, a Szombathelyi Evangélikus Diakóniai Központ vezetője tartotta, majd Kelemen Anna Gyöngy, az országos iroda diakóniai osztályának új, megbízott vezetője tájékoztatta a résztvevőket a diakóniában történt változásokról. Bemutatkozása után megköszönte Buda Annamária korábbi osztályvezető munkáját, aki szeptember 1-jétől a Sztihlo Gábor Evangélikus Szeretetszolgálat vezetőjeként koordinálja több fővárosi és Pest megyei intézmény integrációját.

Dr. Szilvásyné Pereg Eszter, a Győri Evangélikus Szeretetház és az Evangélikus Diakónia módszertani vezetője az aktuális jogszabályváltozásokat ismertette a jelenlévőkkel, majd Molnár Enikő szervező tartott rövid előadást a különböző OKJ-s és kreditpontos képzésekről.

Szabó Szilárd lelkész, a kaposzekcsői Evangélikus Diakóniai Otthon vezetője az informatikai fejlesztésekről, az EDAF-munkacsoport tevékenységéről tájékoztatót, míg Pángyánszky Ágnes, az Evangélikus Hittudományi Egyetem Gyakorlati Intézetének adjunktusa és Gregersen-Labossa György az EHE Diakóniai Képzési

Központja megalakulásának lépéseit, az utánpótlás-nevelés és a továbbképzések lehetőségeit ismertette.

Decmann Bertalan, a diakóniai osztály intézményi referense az észt–finn–német–magyar konzorciumban megvalósítás alatt álló úgynevezett SARAH projektről tartott beszámolót, amelynek keretében a vidéken élő idős emberek számára szervezett szociális segítségnyújtás fejlesztési lehetőségeiről kaphattak részletesebb képet a konferencia résztvevői.

Jó gyakorlatokat ismerhettek meg a jelenlévők Lázár Zsolt lelkésznek, a szarvasi Ótemplomi Szeretetszolgálat vezetőjének és Laborcz Géza lelkésznek, a nyíregyházi Oltalom Szeretetszolgálat vezetőjének jóvoltából; előadásukban az intézményekben 2019-ben végrehajtott fejlesztésekről szóltak.

A program rendhagyó lezárásaként Buda Annamária beszélgetett D. Keveházi László nyugalmazott evangélikus esperessel, a hajdani Gaudiopolis gyermekköztársaság első miniszterelnökével Sztihlo Gábor száztizedik születésnapja apropóján.

■ HAJDÚ TIBOR

FOTÓ: LAZÁR ZSOLT

A diakónia napja

Nevelőszülői hálózatokat támogat a Sztehlo-születésnap offertórium

Tíz éve tartja a Magyarországi Evangélikus Egyház szeptember 25-én, Sztehlo Gábor evangélikus lelkész születésnapján a diakóna napját. Az idei, száztizedik évforduló kiváltképp okot adott az ünneplésre. „Hálát adunk ilyenkor a szeretetszolgálatért, intézményhálózatunkért, az önkéntes munkáért, a fejlesztésekért, előrelépésekért, de eleinkért is, akik különösen fontosnak tartották az elesettek, rászorulók, gyengék és kiszolgáltatottak között végzett munkát” – mondta Gregersen-Labossa György, egyházunk diakóniai bizottságának vezetője, aki a fővárosi Deák téri evangélikus templomban az úrvacsora közösségébe hívta az ünneplőket, a díjazottakat és a diakóniai munkatársakat.

Az istentiszteleten, amelyen a diakóniában is dolgozó lelkészek szolgáltak, a Magyarországi Evangélikus Egyház diakóniai munkáért felelős püspöke hirdette az ígét. Kondor Péter Lk 12,35–40 versei alapján az ünneplő gyülekezetet a Jézus feltá-

madásának bizonyossága és Jézus viszályozóveteli időpontjának bizonytalansága közti feszültségbe helyezte. Rámutatott, hogy ma elesettség, betegség, szegénység vesz körül bennünket, de ezt nem szabad tétlenül szemlélünk. Ahogyan az Uruk

váro szolgálak reménységgel előretétekintve tettek-vettek, nekünk is tevélegesen kell várakoznunk, különösen is a diakónia területén.

Az úrvacsorás istentisztelet offertóriumát ezúttal egyházunk nevelőszülői hálózatainak támogatására fogják fordítani.

Az istentisztelet után köszöntőt mondott dr. Simon Attila István szociális ügyekért felelős helyettes államtitkár. Sztehlo Gábor méltatása után a mai rászorulók támogatására hívta fel a figyelmet, és aláírta: Magyarország kormánya fontosnak tartja a családok megerősítését, és a nevelőszülői hálózatok erősítésével – felekezettől függetlenül – szövetségesekre lett az egyházakban. „Minden ember egyforma, és annyit ér, amennyit a közösségéért dolgozik” – zárta gondolatait egy Wass Albert-idézetel.

Az ünnepi alkalmon sor került a diakóniai kiténtetések átadására, majd az ünnepség után a Deák téren megkoszorúzták Sztehlo Gábor szobrát.

■ HORVÁTH-BOLLA ZSUZSANNA

A SZERZŐ FELVÉTELEI

Az év diakóniai munkatársai

MAGYARNÉ SÓNYÁK ÁGNES (Joób Olivér Szeretetintézmény)
BEKE TAMÁSNÉ (Baldauf Gusztáv Evangélikus Szeretetszolgálat)
HORVÁTHNÉ PONGRÁCZ JOLÁN (Sartoris Szeretetszolgálat)

Az év diakóniai önkéntesei

GARAINÉ KRISKA ANIKÓ (Élim Evangélikus Szeretetszolgálat)
JESZENSZKY TIBORNÉ BODOR JULIANNA (Dunaújváros–Kisapostagi Társult Evangélikus Egyházközség)
SZENTESI JÓZSEF (Kőszegi Evangélikus Szeretetszolgálat)

Az év diakóniai szponzorai

A Stephanus-Stiftung Berlin-Weißensee lakói és munkatársai (a Sztehlo Gábor Evangélikus Szeretetszolgálat támogatói):

JUDIT LORENZ, BERND MICHAEL, ANJA BENTSCH,
DIETER STÖTZER, PATRICK COTA
SUTÁK ISTVÁN (Oltalom Szeretetszolgálat)
SZTRÓKAY ATTILA (Sartoris Szeretetszolgálat)

Különdíj az evangélikus diakóniáért végzett munkáért

BUDA ANNAMÁRIA

„Nem jó a lelkésznek egyedül, képezzünk hozzá szolgatársakat”

Fülsimogató zsbongás töltötte be egyházunk országos irodája székházának átriumát szeptember 21-én, szombaton. Kisdiákokra emlékeztető, izgatott csevegés hallatszott innen is, onnan is. És valóban iskolává alakult aznap a budapesti Üllői úti székház: a szervezők számára is örömtelien meglepően sokan, több mint százharmincan vettek részt a most induló gyülekezetimunkatárs-képzés első alkalmán.

FOTO: NÉMETH ZOLTÁN

A megjelenteket – mind a résztvevőket, mind a képzés szakmai-tartalmi felelőseit – az országos iroda vezetője, Krámer György köszöntötte a józsefvárosi gyülekezet Üllői úti templomában. Rövid üdvözlőbeszédében kiemelte, miért is fontos, hogy a lelkészeknek legyenek olyan munkatársaik a gyülekezeti tagok között, akiknek az odaszánás lendületén túl tudásuk is van az általuk vállalt területen.

„Nem jó a lelkésznek egyedül, képezzünk hozzá szolgatársakat” – ez a mottó már a képzés tavaszi meghirdetésekor is hangsúlyosan előkerült, és ezt a gondolatot vitte tovább nyitóáhitatában Gáncs Péter nyugalmazott püspök, a program koordinátora is, felhívva a figyelmet a teremtéstörténetben arra a mozzanatra (1Móz 2,4–15), hogy Isten nem a saját örömeire építette a kertet. Embereket is szeretne

benne látni, és meghívja őket – és így bennünket is –, hogy legyenek a munkatársai.

De Isten nem csupán munkatársakat keres, hanem valódi szeretetkapcsolatra vágyik velünk! Erről már Németh Zoltán, az országos iroda gyülekezeti és missziói osztályának vezetője beszélt személyes hangú, továbbgondolkodásra készítő előadásában, kiemelve: feladataink, szerepeink nélkül is teljes értékűek vagyunk – mert Isten gyermekeinek mondhatjuk magunkat. Az őhozzá tartozásunk, „isten-gyermekségünk” az egyetlen tulajdonunk. Az Úristen mindig várja a velünk való találkozást, és a „szentek szentjében”, a szívbeli kápolnában bármikor találkozhatunk vele.

A délelőtti közös alapozás után a résztvevők négy képzési területen – gyermekmunka, ifjúsági munka, diakónia, stratégia –, nyolc csoportra bontva kezdhették meg szakirányú tanulmányaikat szerte a székházban az országos iroda munkatársainak és képzett trénereknek a vezetésével. Aztán újra összegyűlt mindenki a templomban, hogy áttételesen, de részesei legyenek az oltárképen is megfestett jelenetnek: ahogy a Mester a festményen Nikodémus vállára tette a kezét, úgy Jézus minket is megérint, hogy áldássá váljunk mások számára.

■ VITÁLIS JUDIT

Meghívó médiaműhelyre

Aktív médiamunkásokat, továbbá a média szakmai kérdései iránt érdeklődőket várja konferenciájára a Protestáns Újságírók Szövetsége (Prúsz) október 26–27. között a Selye János Egyetem (Pro Selye Universitas) Danubius Kollégiumába, Révkomáromba (Duna rakpart 12.; Dunajské nábrežie 12, 94501 Komárno). Téma: *Kiért szól a harang? Magyar-magyar, határokon átívelő protestáns médiumok.*

Október 26., szombat: 10.00–11.00: érkezés • 11.00–11.40: nyitóáhitat (dr. Bóna Zoltán); elnöki megnyitó (Nagy Katalin); a házigazda köszöntője (Lévay Attila dékán)

Szakmai programok (moderátor: Jónás István főtanácsadó, Duna Médiaszolgáltató Nonprofit Zrt.): 11.45–12.30: Felvidék: Pátria Rádió (Iski Ibolya szerkesztő), *Kálvinista Szemle* (Fritz Beke Éva szerkesztő) • 13.00: ebéd • 14.00–15.00: *Milyen médiumokat hallgatnak, néznek a Kárpát-medencében?* A Médiatudományi Intézet 2010 óta zajló kutatá-

si eredményeinek bemutatása (Apró István kutató) • szünet • 15.20–16.00: Erdély: Agnus Rádió • 16.20–17.00: Vajdaság: Pannon Rádió és Televízió • szünet • 17.10–17.50: Kárpátalja: TV21, Ungvár (Nyiriné Iváncsik Katalin televíziós-rádiós szerkesztő, Iváncsik Attila szerkesztő-műsorvezető); Pulzus Rádió, Beregszász (Birta Zoltán szerkesztő) • 18.00: vacsora • 19.30: Faggyas Sándor bemutatja a *Protestáns hősök* című köteteket, részleteket olvas fel Lázár Csaba • 20.30: interaktív ismerkedés (Novotny Zoltán) • 21.30: filmvetítés (T. Pintér Károly).

Október 27., vasárnap: 08.30–8.55: reggeli • 09.00–09.45: fórum – a 2020. évi program körvonalazása; zárógondolatok • 10.00–11.00: istentisztelet • 11.30–12.15: elnökségi ülés • 12.30–13.30: ebéd • hazautazás.

Részvételi hozzájárulás Prúsz-tagoknak 9000 Ft, nem Prúsz-tagoknak 18 000 Ft. Kérjük, részvételi szándékukat e-mailben (prusz@lutheran.hu) vagy a 20/824-9657-es telefonszámon jelezzék Faggyas Ilonának.

A szent művészet hete

A tizenharmadik Ars Sacra fesztivál hivatalos megnyitójának színhelye szeptember 13-án a Magyar Nemzeti Múzeum díszterme volt. A művészek hete kuratóriumának tagjai mellett Bábel Balázs kalocsa-kecskeméti érsek és Varga Benedek főigazgató foglalt helyet a meghívott vendégek, előadók sorában.

Rövid bevezetőjében Varga Benedek, a Nemzeti Múzeum főigazgatója arra hívta fel a figyelmet, hogy időnként ki kell kapcsolódnunk szokásos tevékenységünkől, hogy legalább egy kicsit áthangolódhassunk a magasabb rendű értékek befogadására.

Megnyitóbeszédének elején Bábel Balázs (*képünkön*) azt kérdezte, mi a művészet, és hogyan viszonyuljunk a művészi tárgyakhoz, dolgokhoz. „Nem nagyon beszélhetünk a művészet fejlődéséről, csak változásairól – folytatta érdekes eszmefuttatását az érsek. – Az ember arra lett alkotva, hogy mint Isten képmása tökéletessé váljék. De be kell érünk, a hitünk szerint, a föltámadt valósággal. A határák a művészet világában Jézus Krisztus személye. Ő belépett a mi világunkba, megtestesült, ő a láthatatlan Istennek a képmása. Ezért a keresztény művészet azt mondja, hogy a művészet forrása maga az Isten. [...] Az egész teremtett világ az Isten szépségét, szentségét tükrözi. Az ember aztán ügyességével, tehetségével, költői gondolataival, a zenéjével kifejez ebből valamit, a kapott talentumot kamatoztatja. A szent

művészet Jézus személyéből sugárzik ki” – hangsúlyozta a katolikus főpásztor.

Bábel Balázs a 27. zsoltár szavaival fejezte be beszédét: „Egy dolgot kérek az Úrtól, azért esedezem: hogy az Úr házában lakhassam egész életemben; láthassam, milyen jóságos az Úr, és gyönyörködhessem templomában.”

Az Ars Sacra fesztivál keretében szeptember 13–22. között mintegy négyszáz helyszínen több mint hatszáz ingyenes program – tárlat, színházi, irodalmi előadás, koncert, tematikus séta – várta az érdeklődőket.

A tizenharmadik szakrális hét mottója „Legyenek mindnyájan egyek” (Jn 17,21) volt, s a kifejezetten ökumenikus programok sorából kiemelkedett a négy történelmi egyház közös zenei áhítata a Szent István-bazilikában négy egyházi iskola kórusainak vasárnapi fellépésével.

Az Ars Sacra fesztivált Bogányi Gergely zongoraművész zárta Liszt műveivel a gazdagréti Szent Angyalok-plébániatemplomban.

■ MÉSZÁROS ÁKOS

Forrás: Magyar Kurír

Rekordszámú egyszázalékos felajánlás egyházunknak

A Nemzeti Adó- és Vámhivatal (NAV) szeptember 16-án nyilvánosságra hozta honlapján, hogy hány adózó rendelkezett idén a 2018-as adóévre vonatkozóan személyi jövedelemadójának egy százalékáról az egyes kedvezményezettek számára, illetve hogy mekkora összeget tesznek ki a felajánlások. Eszerint a Magyarországi Evangélikus Egyház számára 392 160 607 forintot ajánlott fel 72 133 fő. Ennyien még sosem rendelkeztek egyházunk javára adójuk egy százalékáról. (2018-ban 60 036 adózó 308 804 940 forintot ajánlott fel egyházunknak.)

Más egyházak esetében is növekedett a „felajánlási hajlandóság”, bár az egyházakhoz köthető civil szervezetek – így a Magyarországi Evangélikus Egyházhoz kötődő több mint kétszáz alapítvány – némelyike kevesebb egyszázalékos bevételhez jutott. Ez vélhetően annak tudható be, hogy míg az „egyházi egy százalék” felajánlása idén automatikus volt azoknál, akik erről nem rendelkeztek külön másként, addig a civil szervezetek számára felajánlható egy százalékról idén is külön kellett nyilatkozni.

A NAV internetes oldaláról (Nav.gov.hu) az egyházak és a civil kedvezményezettek listája egyaránt letölthető.

■ EISZ

Friss revideált Károli

Az újonnan revideált Károli-Biblia legújabb kiadását mutatták be, és adtak hálát a megtett útért és Isten Igéjéért szeptember 11-én a Budahegyvidéki Evangélikus Egyházközség templomában.

Az igeolvasással kezdődött alkalmon hálaadó imádságot mondott Győri János Sámuel evangélikus lelkész, a Veritas Kiadó volt ügyvezetője, majd a korábbi revíziós munka irányítója, Baranyi József elevenítette fel a kiadó működésének állomásait, és meghallgathatták az egybegyűlteket dr. Herjeczki Kornélt, a Harmat Kiadónak – az újonnan revideált Károli-Biblia fő terjesztőjének – az igazgatóját is.

Az új kiadványt Győri Tamás József evangélikus lelkész, az újonnan revideált Károli-Biblia szerkesztője mutatta be.

■ Forrás: Karolibiblia.hu

FOTÓ: LAMBERT ATTILA

Születésnapos anya és tornyos fiókája

Ünnep Cinkotán és Mátyásföldön

Bár a budapest-cinkotai evangélikus templom legrégebbi része közel ezeréves, a hozzá tartozó gyülekezet sem „panaszkodhat” a korára: szeptember 22-én, vasárnap a hívek háromszázhusz gyertyát fújhattak volna el a képzeletbeli születésnapos tortán. Az ünnepi istentiszteleten a Déli Egyházkerület püspöke, Kondor Péter szolgált igehirdetéssel. A nap folyamán sor került még táblaavatóra, kiállításmegnyitóra, valamint a mátyásföldi fiókegyház temploma újonnan elkészült tornyának megáldására is.

A cinkotai evangélikus gyülekezet története 1699-ig nyúlik vissza, amikor is az akkor épp elnéptelenedett vidékre szlovák telepeseket hívtak. Vető István helyi lelkész a szeptember 22-i ünnepi istentisztelet liturgiáját ezért úgy állította össze, hogy ne csak magyarul, de a gyö-

kerekre utaló szlovák nyelven, illetve a testvérgyülekezetek jelen lévő képviselőinek köszönhetően finnül és németül is hangozzanak el liturgiai részek.

Kondor Péter püspök a Lk 17,11–19 alapján tartott prédikációja után felavatta a gyülekezet eddigi lelkészeinek emléket

állító táblát. A napjainkig huszonhárom nevet tartalmazó, a templom belső falára erősített márványtábla dr. Blatniczky László és Krizsán Zoltán adományaként a Jezsovics Pál Evangélikus Galéria Alapítvány támogatásával készült.

Az ünnepi alkalom énekeit orgonán a gyülekezet kántora, Wulfné Kinczler Zsuzsanna, trombitán pedig az egyházközség korábbi, ma már nyugalmazott lelkésze, Blatniczky János kísérette. A gyülekezeti éneklésbe külön szint vittek a népviseletbe öltözött cinkotai és csömöri hagyományörző asszonyok.

Az istentisztelet után ünnepi közgyűlésre került sor. Köszöntőt mondott az Országos Szlovák Lelkészi Szolgálat lelkésze, Gulácsiné Fabulya Hilda, Kondor Péter püspök, valamint elhangzottak a testvérgyülekezetek lelkészeinek – Heidi Zitting finn, Daniel Duraj szlovák és Marianne Fliegenschnee ausztriai lelkipásztornak – az üdvözlő szavai is. A jubileumi alkalmat megtisztelte jelenlétével, és köszöntőt mondott a XVI. kerület polgármestere, Kovács Péter is.

A közös ebédet kiállításmegnyitó követte a gyülekezeti teremben: Mészáros Tibor, a XVI. Kerületi Újság főszerkesztője nyitotta meg Fűzy-Molnár Zoltán fotósnak az evangélikus templomokról készített, *Isten felé mutató ujjak* című fotótárlatát. Az egybegyűltek ezután átvonultak a cinkotai egyházközséghez tartozó mátyásföldi fiókegyház templomához, amelynek megújult a tetőzete, és új toronnyal is gazdagodott. Itt Mosonyi János gondnok és Krizsán András Ybl-díjas tervezőmérnök köszöntő szavai után Vető István elhelyezte a torony tövében azt az időkapszulát, amelyben az utókor számára üzen a gyülekezet. Az elkészült tornyot Cselovszky Ferenc, a Pesti Egyházmegye esperese áldotta meg.

Az ünnepi nap programja a közeli Reformátorok parkjának megtekintésével ért véget.

■ – BODAZS –

Cinkota és a cinkotai evangélikus gyülekezet története évszámokban

- 1074**..... A település nevének első említése Kálti Márk *Képes krónikájában*.
- 1050–1150**..... A régészeti kutatások kimutatták, hogy a jelenlegi templom legrégébbi része ekkor épülhetett, feltehetően István király törvénye alapján. A törvény kimondta, hogy minden tíz falu köteles templomot építeni.
- 1241–1242**..... A tatárjárás alatt Cinkota elpusztult, a templom rommá lett.
- 1635**..... A király Beniczky Ferenc váci kapitánynak adományozta a földterületet, amely halála után is családi földbirtok maradt.
- 1699**..... Beniczky Tamás szlovák telepeseket hívott birtokára. Megalakult a cinkotai evangélikus gyülekezet.
- 1703**..... Az első lelkész Martiny Sámuel.
- 1740**..... A pestisjárvány Cinkotát ugyan nem érintette, a környező településeket viszont igen. Az ott életben maradt maroknyi evangélikus közösségek ettől kezdve több évtizeden át Cinkotához tartoztak.
- 1776**..... Bővítés és átalakítás után a templom elnyerte a mai formáját.
- 1936**..... Megalakult a Cinkotai Evangélikus Dalkör, majd a Cinkotai Evangélikus Nőegylet.
- 1943**..... Felépült a gyülekezeti ház.
- 1945**..... A második világháborúban súlyos károkat szenvedett a lelkészlakás, az iskola épülete, illetve a templom tetőzete, az ólomablakok kitortek.
- 1948**..... Államosították az evangélikus iskolát.
- 1984**..... Elkészült a templom műemléki helyreállítása.
- 2019**..... Fennállásának háromszázhuszadik évfordulóját ünnepelte a gyülekezet.

A mátyásföldi evangélikus gyülekezet története évszámokban

- 1920-as évek**... Blatniczky Pál cinkotai lelkész gyülekezetté szervezte a mátyásföldi evangélikusokat.
- 1928**..... Hivatalosan is megalakult a Mátyásföldi Evangélikus Fiókegyház saját felügyelővel, presbitériummal, gondnokkal. Anyakönyvileg továbbra is a cinkotai anyagyülekezethez tartoztak.
- 1935**..... Elkészült a mátyásföldi templom első terve. Még abban az évben meghalt Blatniczky Pál cinkotai főesperes, utódja Blatniczky Jenő lett.
- 1944**..... Sándy Gyula tervei alapján elkészült a templom az Erzsébet-ligetben. A fakazettás mennyezetet Scholz Erik festőművész készítette. Az oltár fakeresztje a Lingl-bútorgyárban készült, és Lingl Károly, a bútorgyár tulajdonosa ajándékozta a gyülekezetnek. Az oltárasztalt, a szószéket és a padokat Osztrólczy János pestújhelyi asztalosmester készítette.
- 1956**..... A bevonuló szovjet csapatok elfoglalták az Erzsébet-ligetet, a templomot sem engedték használni.
- 1964**..... Blatniczky Jenő többévnnyi tárgyalássorozata után a gyülekezet engedélyt kapott a mátyásföldi templom lebontására és egy másik telken való felépítésére. Az ifj. Kotsis Iván tervei alapján készült épületben az eredeti templom belső berendezését használták. A megromlódott fakazettákat Szita István festőművész, lelkész restaurálta.
- 2019**..... A gyülekezet felújította a templomtetőt. Az épülethez Krizsán András Ybl-díjas építész tervei alapján tornyot építettek.

Kötcsén – közös ég alatt

A Magyarországi Evangélikus Egyház és a Menyegző Értéktörző Egyesület Közösségben, közös ég alatt című projektjének szeptember 15-én rendezett kötcsi családi napjára több mint százán látogattak el. Lelkes jelenlétük bizonyoságot tett a köztük formálódó közösségről és egységről is.

Kötcsé kicsiny település. A Balatontól pár kilométerre helyezkedik el, s jó borteremő földjei biztosítják a helyi gazdák megélhetését. A nehezebb sorsúak a nyári vendéglátó vagy mezőgazdasági munkalehetőségekkel próbálnak boldogulni. A híradásokba időnként kerül csak be a falu, amikor messziről jött emberek töltik itt a szabadidejüket, s tanácskoznak az országot érintő-formáló fontos kérdésekről.

Pedig vannak itt más, nagy, ha országot nem is, de egy-egy ember, család életét formáló, alakító történések is. Weisz Jenő Somogy megyesről elszármazott testvérünk a norvégiai, amerikai, németországi evangélikus lelkési szolgálata után pár éve a nagyszülői házat ajánlotta fel a szárszói Andorka Rudolf Evangélikus Konferencia- és Missziói Otthonnak, hogy ott egyházunk diakóniai, lelki, közösségépítő munkát végezzen. A ház azóta – Végh Szabolcs intézményvezető kreativitásának köszönhetően – színhelye volt az Ökumenikus Segélyszervezet által támogatott *Kiskert-mintagazdaság program*nak, valamint az amerikai evangélikusok által támogatott közösségi malacnevelő és kolbászkészítő programnak. Mintegy másfél éve pedig a magyar állam és az Európai Unió által támogatott *Emberierőforrás-*

fejlesztési operatív program keretében, egyházi és civil szervezeti együttműködésben – Kötcsé, Nagycsepely, Teleki és Balatonszárszó lakosainak részvételével – közösségépítő programok zajlanak ott.

A közösségi gazdálkodás kialakítását segítő, a lelki és testi egészség megőrzésére, az általános jóllétre fókuszáló prevenciós előadások, a különböző kreatív

és művészeti tevékenységek kipróbálására lehetőséget adó programok mellett a lelkési életpályamodell vezetőképzése és közösségi módszertanok kidolgozása is a projekt része.

A kötcsi családi nap nemcsak egy volt a programok sorából, hanem mintegy összefoglalója az eddig eltelt időszaknak. A több mint száz fő részvételével zajlott rendezvényen lehetőség volt népi fajták és hangszerek kipróbálására. Végh Szabolcs és Lelovics Zsolt népmesét, éneket adott elő, és közös táncos játékbá vonta be az érdeklődőket. Kreatív tárgykészítés és sportlehetőség is színesítette a rendezvényt.

Az üstben főzött pörkölt és főtt krumpli elfogyasztása előtt Kőszeghy Miklós gyülekezeti munkatárs szolgált rövid áhítattal. Kora délután a biatorbágyi Láda fia Bábszínház az *Együgyű Mihók* című mesejátékkal szórakoztatta a közönséget. A meggyes és almás rétesből és a résztvevők által hozott süteményekből álló uzsonnát jóízűen fogyasztották kicsik és nagyok. A kellemesen meleg idő, a szikrázó őszi napsütés, az ezerszínű lombok, az éppen érő alma hívogató pirosága mellett a gyerekek csillogó szeme, a felnőttek őszinte kacagása Mihók csetlésén-botlásán, a finom ételek és a kötetlen, meghitt beszélgetések is jelezték, hogy ide áldást és életet küldött az Úr.

■ KOCCSIS ISTVÁN

A SZERZŐ FELVÉTELEI

Orgonaszóval jubilálhattak a monori evangélikusok

Templomuk felszentelésének nyolcvanadik évfordulója alkalmából a közösség hálát adott az új orgonáért, valamint a gyülekezeti terem felújításáért. A hosszú fáradozás eredményét Fabiny Tamás, az Északi Egyházkerület püspöke áldotta meg. A szeptember 15-i együttlét végén egy a reformáció korából származó Melanchthon-mű átadására is sor került.

A Monoron, Monorierdőn, valamint Vasad kül- és belterületén élő evangélikusok felkutatásával indult a gyülekezet-alapítás az 1900-as évek elején, Meskó István tanító és dr. Lehotzky Antal közigazgató, későbbi felügyelő felhívásának köszönhetően. Önállósodásuk után két évvel már a templom építését is befejezték, és 1939. június 18-án dr. Raffay Sándor püspök felszentelte a gyülekezet új istentiszteleti helyét. A monori templom, amely dr. Sándy Gyula tervei alapján készült, a wittenbergi vártemplom jegyeit is magán viseli.

A hosszú ideig tartó mostani munka után felemelő ünnepségben volt részük a monori evangélikusoknak szeptember 15-én, hiszen a templomszentelés nyolcvanadik évfordulójára több célt is kitűztek. A közösség régi vágya volt, hogy templomuknak méltó orgonája legyen. A gyülekezeti felügyelő, Csontos Tamás ösztönzése és utánajárása nyomán egy külföldi referenciákkal is bíró céget, a Viscount Magyarország Kft.-t és ügyvezetőjét, Loósz Róbertet kérték fel a templom felmérésére, és az ő ajánlatára választották a szerény megjelenésű (méreteiben a harmóniumhoz hasonló) Chorum 40 típusú, kétmanuális, harmincegy regiszteres hangszert.

A jubileum alkalmából a gyülekezet igyekezett a lehetőségekhez mérten minél sokrétűbb felújítást véghez vinni. A templomban így került sor az elektromos hálózat és az oldalsó lambéria, valamint a keresztelőkő rendbe hozására. Ezenfelül a megnyert állami, egyházi és önkormányzati pályázatok, valamint a gyülekezet jelentős anyagi hozzájárulása révén egy sor felújítást el tudtak végezni. Bár nem sikerült minden tervezett munkát befejezni, a részeredmény mégis impozáns. A gyülekezet tagjai és presbitériuma jelentős időt és energiát fordított arra, hogy a parókia környezete szép és hívogató legyen.

A templomszentelési évforduló szakrális ünnepségét nagy érdeklődés övezte az egész városban, nem utolsósorban a

hivatalosan először megszólaló új orgona miatt. A hálaadó istentiszteleten a liturgiai szolgálatot Győri Péter Benjámint esperes végezte, a gyerekek pedig kórusénekekkel, furulyaszóval és verssel szolgáltak.

Igehirdetésében Fabiny Tamás a meghívón is szereplő zoltárszöveg alapján szólt a közösséghez: „Énekeljétek neki új éneket, szépen zengjenek hangszereitek!” (Zsolt 33,3) A püspök megáldotta az orgonát, amelyen elsőként Johann Sebastian Bach *F-dúr prelúdiuma* szólt a gyülekezet felügyelőjének, egyben kántorának tolmácsolásában. Közös imádság következett, végül pedig a nyolcvan éve felszentelt templomban – Trincsi Laura kántor orgonakíséretével – felcsendült *Evangélikus énekeskönyvünk* 317. éneke:

„Zengjen ma boldogan, szárnyaljon égig az ének! / Atyánk, mind áldanak, akik ma házadba térnek.”

Az ünnepi közgyűlést Csontos Tamás felügyelő nyitotta meg. Köszönetet mondott azoknak, akik támogatták az orgona megvásárlását. Jelentésében Sánta József beosztott lelkész ismertette a templomépítés körülményeit, valamint a korábbi

gyülekezet által használt hangszerek történetét és a felújítási munkálatok fázisait. Beszédének végén Detre Lajos templomépítő lelkész harminckilenc éves visszaemlékezéséből idézett: „A legfontosabb nem az, amit mi mondunk magunkról, hanem amit ő, a mi Urunk mond nekünk.”

Az ünnepség egyik fénypontja volt, amikor a gyülekezet másodfelügyelője, Kovács Endre nagyvonalú adományként édesapjának hagyatékából az egyháznak ajándékozott egy reformáció korabeli, Philipp Melanchthon által írt könyvet. A közösség ezután – szeretetvendégség keretében – megtekinthette a megújult gyülekezeti termet és a szépen felújított gyülekezeti udvart is.

■ S. J.

GÉRAD AUDRAN METSZETE CHARLES LE BRUN NYOMÁN: SZENT ISTVÁN VÉRTANUSÁGA (17. SZÁZAD)

Túllátni golyón, kötélen, köveken...

Kondor Péter püspök
Déli Evangélikus Egyházkerület

E sorok írására készülve a Cinkotai Evangélikus Egyház-köztség megalakulásának háromszázadik évfordulójának ünnepén hajtottam fejet a cinkotai gyülekezeti ház udvarán álló szabadságharcos-emlékmű előtt. A lelkeszlakás udvarán toborozta csapatait Aulich Lajos 1849. április 24-én a tavaszi dicsőséges hadjárathoz. A szabadságért harcoló katonák innen indultak Pestre, majd onnan Buda visszavételére. Nem felejthetjük emléküket.

Emlékszünk tehát, hogy az 1848–49-es forradalom és szabadságharc leverését megtorlás követte, százak kerültek börtönbe, vagy kényszerültek emigrációba. 1849. október 6-án Pesten kivégezték Batthyány Lajost, az első magyar kormány miniszterelnökét. Ugyanaznap reggel fél hatkor Aradon a legyőzött magyar hősökön is súlyos bosszút állt a bécsi udvar. A tizenhárom vértanú közül négy honvéd tábornokot golyó általi, kilencet pedig kötél általi halálra ítélték.

Az utolsó óráikról szóló egyik feljegyzés jutott eszembe a nemzeti gyásznaphoz közeledve. Sujánszky Euszták, a mártírok vigasztalására érkező egyik minorita szerzetes így emlékezett: „Vérző szívvel lépök át reggeli tíz óra után a vár küszöbét, s megjelenve a börtönné alakított főörház falai között, azonnal átvenék vigasztalásul – és mennyire lehetett, bátorításul – a nagylelkű jövődó mártírokat, kezét szorítva teljes bizalommal fogadának bennünket, s miután mi az őszinte részvét után több órai barátságos beszélgetés közben őket, a nehéz harcokban annyira megedzett hadfiakat a reájok nézve ugyan gyászos, de meg nem érdemlett csapás elviselésére és az isteni gondviselésbeni megnyugvásra felhívók, ők egész nyugodtan és egész maguk megadásával bízák sorsukat és életüket arra, kinek kezeiből minden jó.”

Mennyire mást láttak a bosszúsomjas kivégzők és mást az elítéltek! Előttük már egy másik ország nyitotta meg kapuját. Akárcsak a bibliai vértanú, István előtt. A Szentírás szavai szerint az öt megkövező, dühöngő és fogukat csikorgató emberek nem látták benne csak az elpusztítandó ellenfelet, István azonban a rázúduló köveken és a felette álló őrzöngő tömegen túl szeméit a mennyre

függesztette, Isten pedig kinyitotta a menny kapuját előtte, hogy lássa a megdicsőült Jézust az Isten jobbján állni.

Azért tud utolsó szavaival is imádkozni István, mert látja már azt, amit hitt. Kinyitja Isten az eget. Így tud, és ezért tud még az ellenségeiért is könyörögni. Nem átkozódik, hanem azt mondja, hogy „ne ródd fel nekik”. Ugyanúgy imádkozik, mint Jézus Krisztus. Nem azt kéri István, hogy ha lehet, kíméljék meg az életét, hanem hogy Jézus vegye magához a lelkét. Világosan látta: az Isten akarata, hogy ott most neki a hitéért meg kell halnia. Nem vitázik, nem keres kifogást meg irgalmat meg könyörületességet: Istenhez fordul. Neki könyörög, hogy „Uram, Jézus, vedd magadhoz lelkemet”. Erősíts, hogy bírjam az utolsó percig.

Alázatosan és teljes bizalommal történik benne mindez. Ugyanazzal a bizalommal, ahogyan átélte azt a csodát addig is, hogy amit Jézus mondott, az igaz volt. Ezt írja valaki az István vértanúval történekről: „megvetésnek szánták halálát, és magvetés lett belőle”. Megkínzás, megvetés, megaláztatás az osztályrészük, a mártírok vére mégis mindig magvetés. És tényleg így van.

Az elvetett mag hadd növekedjen a mi életünkben is, legyen erőforrás mindannyiunk számára, hogy aki hisz Jézus Krisztusban, immár két ország polgára. Hit által látja Jézust, de itt van még a földön is. Egyszerre igaz hát mind a kettő, itthon van e földi országban, de már a mennynek is polgára.

S amikor István már kifelé tartott ebből a világból, mert haldoklott, akkor a szemével is megláttatta Isten a menny dicsőségét. Nem előbb volt a szenvedés és a nyomorúság, a mártíromság, és aztán a megnyílt ég, hanem a szenvedés és szorongatás közben látta meg Jézust.

Ez az igazi erőforrás számunkra, amikor nehézségek, üldöztetés vagy bármi olyan ér, ami megkeserít minket. Annyira közel enged magához bennünket Isten a szenvedésben, s olyan közel jön hozzánk, hogy átélhetjük azt a csodát, hogy még élesebbé válik a hitünk látása.

Vajon a közelébe vágyunk-e mi magunk? Egyáltalán: hogyan hiszünk, kiben reménykedünk? Ott van-e most az a bizonyosság a szívünkben, hogy a menny befogad? ■

Sztechlo Gábor szellemiségének elkötelezettje

Zámbóné Karner Anikó a tanítói pálya szépségéről

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

Sorozatunkban a Magyarországi Evangélikus Egyház intézményeiben szolgálatot végző munkatársakat szólaltatjuk meg indíttatásukról, feladataikról, céljaikról. Ez alkalommal Zámbóné Karner Anikóval, a budapesti Sztechlo Gábor Evangélikus Óvoda, Általános Iskola és Gimnázium igazgatóhelyettesével beszélgettünk a keresztyén nevelésről, a tanítói hivatásról és Sztechlo Gábor szellemi örökségéről.

– Mit jelent önnek evangélikus oktatási intézményben dolgozni?

– Lelkészcsaládban születtem, belső indíttatásom volt, hogy amint lehetőségem lesz, evangélikus intézményben dolgozzam. Erre akkor lett alkalmam, amikor a fővárosban is indultak evangélikus általános iskolák. Tanítói végzettségem van, több évig dolgoztam már vezetőként alapítványi és állami iskolában is. Amikor a Sztechlo-iskolában elindult az oktatás, örömmel jöttem ide, és immáron nyolc év távlatából mondhatom, hogy ez az öröm változatlan. Az, hogy most itt taníthatok, hogy a pályám végén sikerül itt dolgoznom, számomra valóban áldás. Arra töreksem, hogy az évek alatt felhalmozott

tudásommal segítsem azt az intézményrendszert, amely nekem az egyházi kötődésemén túl is fontos.

– Milyen többletet tud nyújtani ez az egyházi intézmény?

– Intézményünk légkörét meghatározza, hogy elfogadjuk és szeretjük egymást; hogy a családok nemcsak oktatási, hanem világi és lelki kérdésekkel is fordulhatnak felénk. Az oktatáson, nevelésen túl a hitéletre is nagy hangsúlyt fektetünk, próbáljuk a hit kérdéseiben kereső családokat is segíteni. Sokuknak a gyermekkorukból van hittanos emléke, de aztán elfordultak ettől, most pedig a gyermekeik révén visszatálnak. Számos szülő érezte a gyermekénél, hogy olyan

pluszt kapott nálunk, ami rájuk is kiáradt, így ők is megkeresztelkedtek. Többen ennek hatására kötöttek egyházi házasságot is.

– Miként jelenik meg a keresztyén szellemiség az iskolában?

– A lelkeszi, hitoktatói szolgálaton, áhítatokon és csendesnapokon túl meghatározó, hogy minden tanítási napot beszélgetőkörrel indítunk. Ekkor a gyermekekkel közösen imádkozunk, bibliai ígéről beszélgetünk, énekelünk, és megbeszéljük a tanulókat foglalkoztató kérdéseket. Vallom, hogy ez nemcsak az adott napra, hanem az egész életre is kihat.

– Mi ad az ön számára leginkább örömet a tanítói hivatásban?

– A tanítói pályának az a csúcса, amikor az első osztály végére a diákok írnak, olvasnak és számolnak. Ez a legnehezebb feladat, de a legtöbb örömet is adja: látni a gyermekekben az érdeklődést és megtapasztalni, ahogy szinte percről percre nyílnak meg a ránk bízottak. Tanítónak lenni azért jó, mert a gyermekek rendkívül közvetlenek, szeretnek iskolába járni, és kötődnek a pedagógusaikhoz.

– Miért jó evangélikusnak lenni?

– Míg egy felnőttként konfirmált talán könnyebben meg tudja határozni, hogy miért az evangélikus felekezet tanítása szerint éli meg a hitét, addig nekem, aki lelkészcsaládból jövök, beleszületve az evangélikusságba, sokkal nehezebb definiálnom ezt. A nagyszüleim is hitűket élő evangélikusok voltak, nagypapám kántorként is szolgált. Gyermekkoromtól kötődöm a templomhoz. Elégge szabadon gondolkodó ember vagyok, úgy érzem, az evangélikusság lehetőséget ad erre.

– Az intézmény Sztechlo Gábor evangélikus lelkész, embermentő nevét viseli. Miként jelenik meg az ő öröksége?

– A rászoruló, a szegények vagy a valami miatt hátrányba kerülők segítése nagyon fontos nekem. Ez a sztechlói örökségként is megnevezhető szellemiség iskolánkban a hétköznapiakban is érezhető. Arra törekszünk, hogy felkaroljuk az elesetteket. Ez nemcsak a toleranciában, hanem a gyakorlatban is megjelenik. Keressük, hogy miként tudjuk segíteni a hátrányos helyzetű családokat, sőt üdítő azt látni, hogy ezt nemcsak mi képviseljük és gyakoroljuk, hanem idővel a szülők is odafordulnak egymáshoz. Emellett a tehetséggondozásra is nagy hangsúlyt fektetünk.

■ GALAMBOS ÁDÁM

Apolló letisztult formáival Isten felé

Asztali beszélgetés Konok Tamással

Az absztrakt művészet egyik csúcsteljesítményének tartják Konok Tamás Kossuth- és Prima Primissima díjas festő és szobrász életművét. A kilencvenedik születésnapjához közeledő művész számára meghatározó az evangélikus családi háttér; nagypapa és legelső mestere Sándy Gyula építész volt, akinek számos evangélikus templomunkat köszönhetjük. Az Asztali beszélgetések sorozat tizenhatodik évada nyitóalkalmának vendége szeptember 19-én a Petőfi Irodalmi Múzeumban Konok Tamás volt.

Kiváló zenész édesapja a diszlexiás nehézségei miatt és virtuóz zenei tehetség híján utcaseprői karriert jósolt neki – árulta el a művész mintegy a beszélgetés felütéseként, általános derűtséget kiváltva. Konok Tamás ezen az estén elsősorban visszaemlékezett, mesélt az életéről, megosztva a hallgatósággal a hol abszurd drámába, hol komédiába illő, de valóságos epizódokat.

A gimnáziumi évek alatt a konzervatórium hegedű tanszakának növendéke, majd a Győri Filharmonikus Zenekar tagja volt, emellett a városi szabadiskolában rajzolni tanult. A két pálya közti hezitálását az döntötte el, hogy az érettségi után azonnal felvették a Képzőművészeti Főiskolára. „Végül – fogalmazott – a festészetben találtam meg hangomat.”

Konok szerint ahhoz, hogy valaki művész legyen, végzet kell. Persze vannak a végzetet bizonyos mértékig befolyásoló földi tényezők is, mint például Rákosi Mátyás öccse, bizonyos Bíró elvtárs, aki azzal, hogy nem engedte a festőt a tanári pályára, voltaképp egyik legnagyobb jótévője lett.

A főiskola elvégzése után az osztályidegennek minősített Konok nehéz körülmények között élt, és a Győri Textilművekben dolgozott dekoratorként. Később felvették a Képzőművészeti Alapba, ettől kezdve részt vehetett kiállításokon, és dolgozhatott művésztelepeken. Zsenyén és Sárospatakon ismerte meg többek között Rozsda Endrét, Barta Lajost, Bálint Endrét és Kassák Lajost.

Az 1957-ben Barcsay Jenő ajánlására neki ítélte Derkovits-ösztöndíj tette

lehetővé, hogy külföldi tanulmányútra pályázhasson. 1958-ban négy hónapra Párizsba utazott, a rákövetkező évben pedig visszatért a számára a szabadság új légkörét jelentő városba, majd amikor minden indok nélkül visszavonták az útlevelét, és azonnali hatállyal hazarendelték, eldöntötte, hogy végleg külföldön marad.

FOTÓ: KONOK.HU

Az út- és formakeresés, a vonalrajzokkal való kísérletezés időszaka után 1960-ban a párizsi Galerie Lambert-ben nyílt meg első önálló kiállítása, majd kijutott Washingtonba, aztán egy évre New Yorkba és Kaliforniába is. A geometrikus absztrakció felé aztán a zürichi éveiben fordult a „legradikálisabban”.

Konok Tamás vallja, hogy a művészet filozófia. És a (képző)művészet feladata nem a látott világ megörökítése, hanem egy új világ létrehozása, hovatovább: a láthatatlan láthatóvá tétele. Párizsban az új impulzusok hatására egy a művészi identi-

tást és irányultságot meghatározó komoly és életre szóló választás elé került, jelesül, „hogy a dionüszoszi ember szertelen, véletlenszerű gesztusérzeteiből alkot, vagy pedig az egyszerű, tiszta, világos, pontosan szerkesztett, statikus irány felé vigye a művészetét”.

„Dionüszoszi” példaként Brahms zenéjét említette, az apollói rend képviselőjeként pedig Haydnt és Mozartot. Elárulta azt is, hogy munkásságára tudat alatt is hatással volt az évekig tartó rendszeres zene-tanulás. Ugyanakkor hangsúlyozta, hogy a zenei és a képzőművészeti formák, még ha mutatnak is rokon vonásokat, nem feltehetőek meg egymásnak.

Későbbi feleségét, Hetey Katalin szobrászművészt, aki hasonlóképp a rész-egész viszonyokkal kísérletezik művészetében, Fejtő Ferenc párizsi otthonában ismerte meg. A történész, kritikus, író Fejtő az egyik nyilatkozata szerint – ezt az esten felolvasta a beszélgetőtárs, Galambos Ádám evangélikus teológus – Konokot a szigorúsága miatt szereti, hogy egyszerre tud alkotó művész, tudós és tiszta ember lenni; mindezekért számára Konok a művészi és emberi szabadság eszményét testesíti meg.

■ KINYIK ANITA

Október 10., a lelki egészség világnapja elé

Szó nélküli szeretet

A teológián a lelkigondozásra ké-szülőknél többek között magyaráztam a nonverbális *koinóniáról*. Ez tudományosan hangzik, magyarul egyszerűen ezt jelenti: szó nélküli szentséges együttlét. Amikor nem mondunk semmit, hanem két ember együtt van az Úrban, a lelkigondozó és lelkigondozottja, egy beteglátogató lelkipásztor és egy beteg ember.

Megpróbáltam kifejezni, hogy milyen rendkívüli ereje van, amikor az ember nem beszél, csak sugárzik. Ül a beteg-ágy szélén, fogja a beteg kezét, az pedig érzi, hogy engem valaki szeret, valaki meglátogat. Van, akinek már tényleg nem tudunk semmit mondani, csak csöndben vagyunk. És vagyunk. Legfeljebb elmondjuk együtt a *Miatyánkot*.

Nekem nem az egyetemen tanították meg a *nonverbális [nem beszéd általi - a szerk.]* kapcsolatot, hanem az újpesti Károlyi-kórházban. Amikor egyszer tényleg nagyon az életem peremén voltam, hol lesüllyedtem, hol felemelkedtem, belépett az ajtón a szobámba valaki, az

arcát ma is látom, a nevét azóta sem tudom. Nem szólt egy szót sem, pillanatra letérdelt az ágyam mellé – mindenféle belém volt szurkálva: infúzió, transzfúzió, amit csak akarok –, megfogta a kezemet, amelyik szabad volt, a homlokát a kezembe tette, éreztem a homloka melegét. Egy idő múlva felállt, valami nagy melegség költözött a szívembe, azután fölfebém hajolt, azt hiszem, megcsókolta a homlokomat, és szó nélkül kiment. Míg élek, el nem felejttem.

Bizony énnekem nagyon sokba került, hogy ezt megtanultam. Nem könyvből. A halálom peremén tanultam meg, micso-da hallatlan sugárzó ereje van az ilyen lelkigondozásnak, amikor egy szó sem esik. Egyetlen szó sem. Valaki ott van az élet-halál peremén, a másik letérdel mellé, megfogja a kezét, öt percig sugározza a szeretetét, homlokon csókolja, és kimegy. Hiszen mit tudsz tenni valakivel, aki rákos, és tudja, hogy te is tudod, hogy ő is tudja... Hazudjunk? Az ajtóban beigazítjuk az arcunkat, hogy mosolyogjunk? Nem. Többet ér a szó nélküli szerető együttlét.

Látjátok, ezt csak a kórházban lehet megtanulni, nagyon mélyen, élet és halál peremén. Amit a sátán rosszra akart fordítani, azt Isten jóra fordította. Tanultam valamit, amit könyvből nem lehetett volna megtanulni. Azt hiszem, megtanítani sem nagyon, csak felhívni a fiatal generáció figyelmét, hogy bármikor kerülhetnek ők is olyan helyzetbe, amikor átéltek ezt. Legalább hadd tudják, hogy van ilyen. Amikor jobb egy szót sem ejteni, csak éppen a másik mellett lenni szavak nélkül és szeretni.

Pál apostol így mondja: „*Akik az Istent szeretik, minden a javukra van...*” (Róm 8,28) Még egy kórházi ágy is a Károlyi-kórházban. Így ér össze a fény és az árnyék, a szenvedés és a szavak nélküli szolgálat. Nagy iskolákat kell kijárni, de nem mindig az iskola padjaiban. A legnagyobb leckét általában nem könyvből tanulja az ember, hanem az élet és a halál mezsgyéjén meg a térdein.

■ DR. GYÖKÖSSY ENDRE

Forrás: *Ünnepi terhek – embernői kincsek. 15 éves a Váci Egyházmegye Kórházlelkészi Szolgálat. Vác, 2019*

Az első holdra szállás évfordulóján

Ötven éve volt az első úrvacsora az űrben

Az űrbeli vallásgyakorlás elég korán nehézségekbe ütközött. Az űrverseny két kezdeti játékosá között a Szovjetunió esetében a vallás fel sem merülhetett (napjaink Oroszországában persze már ortodox papok áldják meg az űrrakétákat). Gondolhatnánk, hogy a másik nagyhatalom, Amerika (amelynek *Függetlenségi nyilatkozatában* a Teremtőtől kapott elidegeníthetetlen jogokról esik szó) asztronautái zavartalanul fordulhattak Istenhez. Pláne, hogy olyan helyekre készültek eljutni, ahol nem járt még ember.

Nem így gondolta ezt „Amerika leggyűlöltebb asszonya”, az ateista Madalyn Murray O’Hair, aki (sikertelenül) beperelte a NASA-t [az *amerikai Nemzeti Repülési és Űrhajózási Hivatal – a szerk.*], miután az Apollo-8 űrhajósai 1968 karácsonyán a Biblia nyitósorait olvasták fel a teremtéről egy közvetítés során. O’Hair arra hivatkozott, hogy ez az egyház és állam elválasztásának elvébe ütközik. [...]

Az első holdbéli úrvacsorát ezért nem közvetítették. Az eseményre egyébként még az előtt sor került, hogy emberi láb lépett volna a Föld kísérőbolygójára. Történt ugyanis, hogy 1969. július 20-án Neil Armstrongnak és Edwin „Buzz” Aldrinnak az Apollo-11 holdkompjának landolása után várakoznia kellett egy óráig a kiszállás előtt, regenerációs és felkészülési céllal. Aldrin presbiter volt a houstoni Webster presbiteriánus gyülekezetben, és előzetesen különleges engedélyt kapott, hogy élhessen az úrvacsora szentségével az űrben. A közösséget az „asztronauták gyülekezetének” is nevezik (a tagok jelentős része tudós vagy mérnök, és ez öszszefér a hitükkel!), ahol egyébként évente megemlékeznek a Földtől kétszázötvenezer mérföldre történekről.

Mielőtt a holdra szállók kiléptek volna a Nyugalom tengerének nevezett holdi területre, Aldrin először a földi személyzethez szólt, néhány pillanatnyi

FOTÓ: LESLIE PLAZA

Edwin „Buzz” Aldrin és a Holdon elhelyezett kehely

csendet kérve mindenkitől, azt javasolva, hogy ki-ki a maga módján adjon hálát a történektekért. Ezután kitöltötte a bort a kehelybe, azt és a kenyeret magához vette, illetve felolvasott a Szentírásból: „*Én vagyok a szőlőtő, ti a szőlővesszők: aki énbennem marad, és én őbenne, az terem sok gyümölcsöt, mert nélkülem semmit sem tudtok cselekedni.*” (Jn 15,5) Armstrong csendben figyelte, de nem vett részt benne.

Visszaemlékezésében Aldrin kitért arra, hogy Kolumbusz is hasonlóan ünnepelte partra szállását az Újvilágban. Visszatekintve azt is leírta az űrhajós, hogy ma már nem biztos, hogy úrvacsorával ünnepelne. Bár számára mély és jelentős élmény volt, az egész emberiség (a ke-

resztyének mellett a zsidók, muszlimok, animisták, agnosztikusok és ateisták) névében landoltak a Holdon. Az Istennek való hálaadásnál jobb módot nem tudott, amellyel kifejezhette volna az Apollo-11-hez köthető élményt.

1994-ben három katolikus űrhajós élt eucharisziával az Endeavour űrhajó fedélzetén. Számukra is különleges élményt jelentett. A szentségvétel után csendben meditáltak, amikor vakító fehér fény borította be a láthatárt és a kabint. A felkelő nap sugarai voltak, és ezt jelnek tekintették, Isten gyengéd megerősítésének, hogy az imént egyesültek vele. [...]

■ *Forrás, teljes cikk:*

Szoljbeapapnak.blog.hu, 2019. július 9.

„Megverem a pásztort...”

A szabadságharc után meghurcolt evangélikusokra emlékezünk

Az egyházakat is elérte az 1848–49-es forradalom és szabadságharc utáni megtorlás. Kivégzett és bebörtönzött lelkészek, kolostorba száműzött vagy emigrációba kényszerült katolikus püspökök, a zsidó hitközségekre kivetett hadisarc, a protestánsok önrendelkezési jogának felfüggesztése, iskoláinak ellehetetlenítése jelezték, hogy a hatalom minden eszközt megragadott az egyházak megfélemlítésére. A legkeményebb büntetés az evangélikusokat érte: mind a négy püspökünket felfüggesztették állásából. Október 6-án erre is emlékezünk.

„...és elszélednek a nyáj juhái” – szól a címként választott bibliai ige (Mt 26,31) folytatása. Egyházunk püspökeinek (szuperintendenseinek) elmozdítása és perbe fogása a nyájnak szólt, a magyarországi evangélikusok kollektív megbüntetését szolgálta. Ma sem tudjuk biztosan megmondani, hogy mi váltotta ki a császári kormányzat haragját az evangélikusok iránt. 1849 után a hatalom a református egyházban is kizárta a világiakat az egyházkormányzatból, de ott a helyükön maradhattak a megválasztott püspökök. Lehetséges, hogy Kossuth és Görgey egyházát büntették, de az is elképzelhető, hogy dühösek voltak a szlovák ajkú püspökökre, amiért a magyar kormányt támogatták ahelyett, hogy a szlovák „nemzeti felkelés” mellé álltak volna.

Konszenzusok és konfliktusok

Haynau tábornagnak, az osztrák seregek főparancsnokának 1849. július 1-jén kiadott kiáltványa, amelyben megfogalmazta a tömeges megtorlás irányelveit, oly mértékben szélesítette ki a „vétkesek” körét, hogy ennek alapján mindenkit hadbírótság elé lehetett idézni, aki a szabadságharc idején nem vonult teljes passzivitásba, vagy nem támogatta nyíltan a bécsi kormány törekvéseit és a császári csapatokat. Ezt a „bűncselekményt” valamennyi püspökünk elkövette 1848–49-ben. Sok esetben nem is volt más választásuk. A kérdés azonban sokkal inkább az, hogy akartak-e másként cselekedni, azaz mennyire volt őszinte az evangélikus püspö-

kök kiállása 1848 márciusának vívmányai és a magyar kormány mellett.

1848 tavaszán a Kossuth Lajos, Eötvös József, Deák Ferenc nevével fémjelzett szabadelvű (idegen, mégis ismerős

Szeberényi János

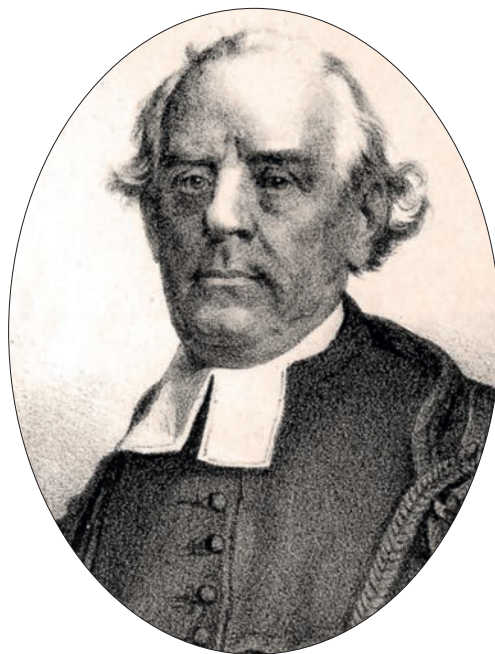
szóval: liberális) politikai elit került hatalomra. A polgári és nemzeti szabadság kivívása volt a programjuk, amelynek legismertebb összefoglalása a tizenkét pont. Ez is tartalmazta a „bevett” (jogilag elismert) felekezetek egyenlőségét, azaz a vallásszabadságot és a jobbágyfelszabadítást. Az evangélikus egyház természetes szövetségese volt a szabadelvű elitnek a vallásszabadság kérdésében, hiszen saját jogait korlátozták a katoli-

kusokat támogató törvények. Abban is konszenzus volt egyházunk püspökei között, hogy a jobbágyság terheinek csökkentése, a születési előjogok rendszerének eltörlése megegyezik az egyház „társadalmi tanításával” (bár ezt a fogalmat akkoriban még nem használták).

A nemzeti szabadság kérdése már inkább megosztotta az evangélikus egyházat, amelyben a szlovák és a német hívek mellett a magyarok kisebbségben voltak. Szlovák anyanyelvű evangélikus püspökeink határozottan kiálltak nyelvük védelme mellett. Szeberényi János (akit talán helyesebb volna Ján Seberininek írunk) 1841-ben aláírta azt a kérvényt, amely a szlovák nyelv jogaiért járt közben a bécsi kormánytól – kiváltva ezzel az evangélikus egyetemes közgyűlés határozott rosszállását. Stromszky Sámuel, a Dunáninnyi Egyházkerület püspöke is támogatta azt a szlovák nemzeti mozgalmat, amelynek vezetői (mások mellett Michal Miloslav Hodža és Jozef Miloslav Hurban evangélikus lelkészek) 1848 őszén fegyveres felkelést szerveztek a magyar kormány ellen. Haubner Máté dunántúli, valamint az 1848 júniusában megválasztott Pákh Mihály (Petőfi jó barátjának, Pákh Albertnek az édesapja) tiszai püspök a magyar nemzeti mozgalom feltétlen támogatói voltak. Teológiai sem volt egységes a püspöki karunk: Haubner Máté a teológiai liberalizmus egyik legjelentősebb képviselője volt, míg Szeberényi Jánost a lutheri ortodoxia követőjének tekinthetjük.

Püspökeink tanításra buzdítottak

Ha egymás mellett olvassuk négy püspökünknek a szabadságharc alatt írt körleveleit és beszámolóit, nagyon sok hasonlóságot fedezünk fel bennük. Tudták, hogy a vallásszabadság együtt bukhat a politikai szuverenitás ügyével. Mind a négy püspökünk egyszerű, kiváltságok nélküli, szerény anyagi körülmények kö-

Haubner Máté

zött élő kisvárosi mesteremberek, illetve falusi zsellérek gyermeke volt. Tudták, hogy milyen fontos vívmány volt a jobbagság felszámolása és a nemesi előjogok eltörlése. Püspökeink 1848–49-ben nem fegyveres harcra buzdítottak, hanem tanításra; nem egy meghatározott politikai hatalomhoz való hűségre, hanem a meggyőződésük szerint az egyház által vallott értékek védelmére. Összintésükhöz nem férhet kétség.

Haubner Máté 1848 ádventjén így fogalmazott: „Hirdessük tehát híven a

Stromszky Sámuel

Krisztus evangéliumát úton-útfélen, és mondjuk ki, hogy nincs jobb hazafiság, mint az igazi evangéliumi kereszténység, – és nincs evangéliumi kereszténység jó hazafiság nélkül.” Pákh Mihály 1848 őszén biztatta egyházkerületének lelkészeit és tanítóit: „Fel tehát ti is, hű pásztorai a híveknek, igaz lelkű nevelői az ifjúságnak, buzgó felügyelői a gyülekezetnek s hitünknek minden józan követői! Ébredjünk fel, s az oktatás és intés bölcs és ható szavával vessünk gátat az elámitásnak, melybe nemzetünket dönteni szándékoznak!”

Szeberényi János szlovák nyelvű körlevélben bízott helytállásra és a „szlovák nemzeti felkeléssel” való szembefordulásra: „Ha híveinket a mennyországunk képezzük: vajon a földi országunkat, mely táplál, törvényeivel s rendeleteivel a művészeteket s tudományokat, erényt és bölcsességet, életjavunkat és kényelmeit elősegíti, elhanyagoljuk-e? Vajon most, midőn drága hazánk a legnagyobb veszedelemben forog, ne fordítsuk-e szent szónoklatunk dicső hasznát hazapolgárok felbuzdítására?”

Stromszky Sámuel a szlovák felkelés által érintett megyékben tett látogatásának tapasztalatairól így írt: „A nép szerencsésnek tartotta magát, szabadságának élvezetében és úgy keseredéssel szólottak a lázítók ellen, a kik a protestáns nevet gyalázzák és a drága honnak, amelynek a nép mindent köszönhet, zavarodásokat okoz.”

Meghurcolt pásztorok

Haubner Mátét 1849. január végén tartóztatták le, Szeberényi Jánost 1849 karácsonya előtt egy nappal vetették vizsgálati fogságba. Pákh Mihály a szabadságharc leverése után elmenekült székhelyéről, Iglórol [Spišská Nová Ves], egy ideig bujdosott, majd hazatért, és úgy döntött, hogy szembenéz a sorával. Lelkeszi és püspöki hivatását 1850 februárjáig gyakorolhatta, perbe fogására a megtorlás második hullámában, 1852-ben került sor.

Haubner Mátét két év várfogságra ítélték, amelyből húsz hónapot töltött le Kufsteinben. Szeberényit bűnösnek találták, a várfogságot végül idős korára való tekintettel elengedték. Pákh Mihályt négy év várfogságra ítélték, amelyből tizennyolc hónapot töltött le Josefstadtban. Stromszky Sámuel elkerülte a börtönt, de

1850 januárjában az ő püspöki szolgálatát is felfüggesztették. Haubner és Pákh kálváriája nem ért véget szabadulásuk után, csak az ötvenes évek második felétől szolgálhattak újra gyülekezetben. A szabadságharc után félreállított püspökök közül Haubner Máté és Stromszky Sámuel élték meg az egyházi autonómia újraéledését, és kapták vissza szuperintendensi hivatalukat 1860-ban.

Pásztorainak elüldözését, szabadságának és jogainak korlátozását túlélte

Pákh Mihály

ugyan az egyház, de a trauma mély nyomokat hagyott maga után. A múltból hozott problémákat, az egyházkormányzati, a felekezeti és a nemzetiségi kérdéseket egyszerre kellett volna megoldani a polgári korszak kihívásaival. A tudományos gondolkodás elterjedésével és a kapitalizmus kiteljesedésével párhuzamos elvállaltalanodás addig ismeretlen feladatok elé állította az egyházat. Több évtizedbe telt, mire a pásztorok új nemzedéke újjászervezhette a szétszéledt nyáját.

Egyháztörténetünk valamennyi évszázadában éltek hivatásukhoz, nyájukhoz, meggyőződésükhöz hűséges és ezért meghurcolt pásztorok. Október 6-án emlékezzünk közülük azokra, akik a forradalom és szabadságharcot követő megtorlás áldozatai voltak.

■ KERTÉSZ BOTOND

(A szerző történész, az Evangélikus Országos Múzeum tudományos főmunkatársa)

A gyenge nádszál kötegbe fogva törhetetlen

Lovass Tibor a szombathelyi gyülekezetéről és a sajtómunkáról

Egyházunk sajtóbizottságának idén megválasztott elnöke a Magyar Arany Érdemkereszt (polgári tagozat) kitüntetését vette át augusztus 20-a alkalmából. Lovass Tibor, a pedagógus végzettségű szombathelyi evangélikus újságíró vérbeli televíziós: vizuális látásmódja beszélgetésünk során is tetten érhető. Élményszerűen mesél: színes képekben, egymásra épülő jelenetkockákban fogalmaz, a lényegre fókuszál, de a részleteket sem hanyagolja el. A hit vérkeringéséről, a közösségek erejéről, szakma- és családszeretetről, valamint egy többgenerációs becenév történetéről beszélgettünk vele.

– **Először is az elismeréshez gratulálva kérjük, röviden vázolja fel a pályáivét.**

– Közel harminc éve dolgozom a médiában, huszonkét éve tanítok az Eötvös Loránd Tudományegyetem Savaria Egyetemi Központban. Számos filmszemlét szervezhettem, alapítója vagyok a Genius Savariensis Szabadegyetemnek, és sokat dolgozom vak, gyengén látó és más fogyatékkal élő embertársaimmal. Zalaegerszezen és Szombathelyen is vezettem televíziót. A kitüntetés a Helyi Televíziók Országos Egyesületének elnökeként vehettem át a közösségi televíziózásért és a magyar filmalkotások népszerűsítésében végzett tevékenységemért. Ilyenkor az ember húz egy vonalat. Az elismerés mellett pedig még boldogabbá tett a tanítványaimtól, kollégáimtól érkező számtalan szeretetmegnyilvánulás: „Gratulálok, tanár úr, kedves Paci!” Tíz évig jártam a Magyar Televízió körzeti stúdiójával a Dunántúl hat megyéjébe forgatni. Egykori főiskolástársam is felhívott: „Tudod, Paci, te nekünk egy intézmény vagy már itt, a Nyugat-Dunántúlon.” Vagy lelkészem sms-e: „Tiborkám, szívből gratulálok, olyan jó szombathelyi evangélikusnak lenni!” Kollégáim egy asztali üvegtábláskával köszöntöttek: „Az utolsó keresztes Lovassnak. Szeretettel: a sereged, 2019”.

– **Ön presbiter, valamint a gyülekezeti alapítvány kuratóriumának tagja. Egy interjúban az aranykereszt apropóján a krisztusi keresztéről tett bizonysgot...**

– Mindszenty bíborosnál olvastam, de a Bibliából is tudjuk, hogy a nádszál törékeny, de ha kötegbe fogják, törhetlenné válik. Hitem és meggyőződésem, hogy országunk a nagyon erős közösségeknek köszönhetően élte túl a történe-

mindenkit felvidítani. Kollégáim szociális túlérzékenységemet említik. Vallom: nincs szebb feladat az életben, mint odafordulni a másik emberhez. Családcentrikus vagyok, szeretem a nagy családi rendezvényeket. Élvezem a természetet, sokat kerékpározom, teniszezem, szeretek tájakat festeni. A zene a következő. Játsoztam sokféle zenekarban, énekelek az egyházi kórusban. Klarinét, szaxofon, furulya, gitár a hangszerem. Bach zenéjét megismerve hiszem, hogy van Isten. Egyedül is jó a természetben, mert szeretem a csendet is. A legmélyebb beszélgetések ekkor zajlanak le önmagammal és a Jóistennel. Az ő

Ma sokan celebisteneket imádnak. A GPS-koordináták szerinti újratervezésnek kell történnie a fejekben. Ebben kell cselekednie az evangélikus egyház kommunikációjának.

lem viharait. Ugyanez vonatkozik az egyházunkra is: mindig az erős kötegekben kell gondolkodni. Akkor törhetetlenek leszünk! Az érdemkeresztet azoknak köszönhetem, akiket a Jóisten az életembe adott: a családomnak, a tanárainak, a kollégáimnak, a sporttársaimnak és természetesen az evangélikus gyülekezetnek. Ez segít az első kereszt hordozásában, általuk vagyok erős.

– **Mit tartalmazna Lovass Tibor egyedi névjegye, amelyre minden fontos, rá jellemző dolgot felírhatunk?**

– Szeretek beszélgetni az emberekkel, ez az első, a pedagógus végzettségemből – ének-zene-népművelés és karvezetés szak – adódhat. A jókedv, a humor is hozzám tartozik. Gyerekkorom óta egyekszem

lábaihoz viszem a gondjaimat, terveimet. S mindig érkezik tőle jelzés. Szerellemmel szeretem a szakmámat, amint a gyülekezetemet is. Bármit meg tudnék tenni érte! S az új feladat: a sajtóbizottság elnöklése, ami komoly kihívás, szintén a névjegyemre kíváncsok.

– **Szakemberként és evangélikus médiafogyasztóként hogyan látja e terület erőnyeit, gyengéit?**

– Körültekintő hozzáértést igényel a médiánk, átgondolt intézkedéseket és javaslatokat. Generációs szempontból nagyon szétnyílt a kommunikációs olló: ma nem lehet ugyanúgy megszólítani a fiatalokat, mint az időseket. Más-más nyelvezet kell az egyes korosztályokhoz. Marketingkommunikációt is tanítok, így

FOTÓ: SERÉSZ PÉTER

vallom, hogy az emberek nem valamit akarnak vásárolni, hanem megoldásokat a problémáikra.

– Kérem, fordítsa le ezt az egyház nyelvére!

– Ha mi evangelizálni akarunk, mondjuk, az utcán, akkor megoldásokat kell felkínálni az emberek problémáira. A Biblia segítségével, de az ő nyelvezetükön. Az emberek tele vannak terhekkkel, és a reklámoktól nem kapják meg azokat a válaszokat, amelyekre egy jól működő társadalomnak szüksége van a keresztény ember szempontjából. Ma sokan celebisteneket imádnak. A GPS-koordináták szerinti újratervezésnek kell történnie a fejekben. Ebben kell cselekednie az evangélikus egyház kommunikációjának. Kíválóak a nyomtatott kiadványaink. A közösségi oldalakon jelen lenni ma már kötelező, de fontos a laptopok mellett mobilra, tabletre igazítani a tartalmat. Az idősebb korosztály szereti, ha egy-egy

témában mélyebbre ásunk, a hosszabb írásokat, a riportokat, interjúkat kedveli. A fiatalok pedig a nyúlfarknyi írásokat keresik, gazdag mozgóképanyaggal. Ebbe az irányba kell magunkat átkonvertálni. Fontosnak tartom a Zákeus Médiacentrum által készített, össznemzeti szempontból is kiemelkedő archív tár digitalizálását. Múlt nélkül egyetlen gyülekezet sem építheti a jövőjét. A gyökerekből lehet tápanyagot formálni a kommunikáció által, majd azt visszaönteni a táptalajba, hogy a mi evangélikus ősfánk gyökérezete valós tápanyaghoz jusson.

– Ön nyitott, kommunikatív személyiség. A hitével akár idegeneket is megszólít?

– Gyakran. Kisugárzása, lüktetése van az evangélikus közösségnek Szombathelyen. Bárhová megyek, a zakómon mindig ott a Luther-rózsás kitűző. A minap a kávézóban megszólított egy hölgy: „Látom, ön evangélikus.” S elmondta, hogy

az édesanyja, ha tud, minden vasárnap ott van az istentiszteleten. Arra kértem, egyszer kísérje el őt, jöjjön oda hozzám, és mutassa be az édesanyját. Mindez azért volt lehetséges, mert a hölgy felismerte a szimbólumot.

– S aki nem ismeri fel?

– Akkor őt a Jóisten hozta az utamba, mert elmondhatom neki, ki vagyok, honnan jöttem, miként gondolkodom. Nagyanyám a pápai gyülekezet presbitere volt. Számomra ő tanította meg, hogy megtiszteltetés evangélikusnak lenni. Érdekes, „senkihez sem hasonlítható” egyház vagyunk, nagy formátumú elődökkel. Szeretem a szabadságot, amelyet a gyülekezeti életben érzek. Javaslom mindenkinek, hogy menjen el például egy családi istentiszteletre. Hogy mennyire nem zavaró, ha az apróságok ott sétálnak a padsorok között, s ránk mosolyognak! Közben igehirdetés hangzik, de az a gyerekmosoly, az erősíti meg azt, amit a lelkész a szöszékről mond. Ott vagyunk egy család. Ezt érzem nagy erőnek az evangélikusságban.

– Van kedves bibliai ígéje?

– Több is. Ezeket véletlenül szoktam kapni. „...akik Isten szeretik, azoknak minden javukra szolgálnak...” [Róm 8,28] Ez fontos üzenet. A minap a templomban igéket osztogattak kifelé menet. Egy fogatékkel élő kistestvérünk húzott egy igét, és odahozta nekem: „Akik Isten törvényei szerint élnek, azok Isten fiai.” [Lásd Róm 8,14] A hit a legjobb GPS-koordináta. Gyakran olvasom Luther életét, *Asztali beszélgetéseit* és más írásait is. Huszonegyedik századi publicistaként egy „megkésített interjú” szeretnék készíteni Lutherrel. Napjaink kérdéseit tenném fel neki a magán- és a reformátori életére vonatkozóan. A válaszok Luther-üzenetekből érkeznének, mai nyelvezettel.

– Végül kérem, mesélje el, honnan ered az említett Pací becenév.

– A „paciság” mint intézmény az általános iskolában indult. Az osztálytársaim kezdtek el pacizni. Az öcsém lett a Kispaci, s ma már a fiam is az a barátainak. Az egyetlen Pací tanár úr, másutt Pací bácsi vagyok. Aki így szólít, az egészen biztosan olyat hisz rólam, ami csak jó lehet. Bevallom, ez jólesik nekem. Ha minden evangélikus testvér így szólítana: „Isten hozott, kedves Pací!”, az is jó lenne. Ennél már csak a mosoly fontosabb. Ha az is megvan, akkor a világ is rendben van.

■ STIFNER-KÖHÁTI DOROTTYA

Az imádság közös nyelv

Pünkösdi–lutheránus párbeszéd Madagaszkáron

A nemzetközi evangélikus–pünkösdi párbeszédbizottság negyedik ülését szeptember 7–13. között tartották az afrikai Madagaszkáron, Antananarivóban. A klasszikus pünkösdi egyházak képviselői és a genfi központú Lutheránus Világszövetség küldöttsége ezúttal a szegénység témáját járta körül. A konferencián régiókat dr. Gáncs Tamás kelenföldi igazgató lelkész, biblikus teológus képviselte, aki tagja a világszövetség héttagú delegációjának, amelynek öt éves megbízása 2020-ig tart.

Harminckét éves úti beszámoló. Indulás előtt néhány nappal Hafenschner nagymamától megkaptam azt az írógéppel írt levelet, amelyet nagypapám – aki 1987. június 15. és július 2. között részt vett az összafrikai evangélikus konferencia konzultációján – írt madagaszkári útjáról *Útjelentés* címmel az akkori külügyi bizottságnak. Az összefoglalóban többek között így fogalmaz: „Több evangélikus kórház működik. Specialitásuk, hogy legálisan gyakorolják az imádsággal gyógyítás szolgálatát.”

A harminckét évvel ezelőtt leírt mondat relevanciája mit sem változott – nem úgy az evangélikusok száma, akik ez alatt a bő három évtized alatt négyszáznolcvanezer főről négy-ötmillió tagot számláló nagyegyházzá nőttek ki magukat az afrikai szigetországban, ezer lelkésszel, kilencezer gyülekezettel. És a növekedés folyamatos.

Felkavaró és megnyugtató rituálé. A szombat esti beszélgetések és a nyitócsoport után másnap korán keltünk, mivel reggel nyolc órára hivatalosak voltunk az antananarivói zsinat szabadtéri záró istentiszteletére. A hétezer ülőhelyet kínáló helyszínen rengetegen álltak, az erkélyeken is csüngtek, óriási tömeg volt. Az egyházelnök tizenégyezer ember részvételéről tájékoztatott minket. A közel hat(!) órán át tartó istentiszteleten együtt énekelhettünk, imádkozhattunk, adakozhattunk, és vehettünk részt az úrvacsorai közösségben.

Az alkalmon a Madagaszkári Evangélikus Egyház (Fiangonana Loterana Malagasy) elnök-püspöke, dr. David Rakotonirina külön köszöntötte a dialógusbizottság résztvevőit, a bizottság részéről pedig a két delegátus vezetője szólt röviden a tömeghez. Ezután átadták a Lutheránus Világszövetség (LVSZ) hivatalos

köszönőlevelét dr. Martin Junge LVSZ-főtábornak és dr. Walter Altmann-nak, az evangélikus delegátus vezetőjének az aláírásával. Ahogyan az óriásgyülekezet énekelte Händel *Messiasából* a *Halleluját*,

A SZERZŐ FELVÉTELE

azt éreztem, hogy arra a néhány percre összekapcsolódtunk a mennyei kórssal.

A szerdai napon nagyon különleges istentiszteleten vettünk részt egy – az evangélikus egyház fenntartásában működő – gyógyítóközpont melletti kápolnában. A liturgia utolsó részében előrehívták a betegeket, akik leültek az oltár körül. Majd megjelent több mint harminc fehér ruhás munkatárs („sheperds”-nek, lelkési munkatársnak hívták őket), körbeállták a földön ülőket, és elkezdődött a démonok kiűzésének hosszú percekig tartó gyógyító szertartása, amely személyes áldással ért véget. A rituálé egyszerre volt rendkívül felkavaró és megnyugtató.

Az istentiszteletet élénk beszélgetés követte az egyházelnök és a gyógyítóközpont vezetőinek koordinálásával, a dialógusbizottság tagjainak részvételével. Ezután lehetőségünk volt a bent-

lakásos kórházi rész megtekintésére és találkozásra az ottani gondozottakkal, gondozókkal. Miközben kint verőfényes napsütés volt, bent az élet legmélyebb sötétségeibe pillanhattunk bele. Olyan ellentmondás volt ez, amely az egész hetet meghatározta.

Együtt, egymásért és szereteteinkért.

A dialógusbizottság ülésein a ghánai pünkösdi teológus dr. Opoku Onyinah tiszteletes, majd a madagaszkári dr. Joseph Randrianasolo és dr. Noel Rabemanatsoa

evangélikus lelképásztorok tartottak előadást, rávilágítva a gyógyítás és a gyógyulás értelmezéseire pünkösdi, illetve evangélikus teológiai aspektusokból. A reflexiók nem álltak meg az elméleti diskurzusnál, hanem komolyan vették kinek-kinek a személyes érintettségét is.

Az imaközösségek nagyon nagy erőt adtak ezekben a napokban, amikor konkrét emberek gyógyulásért is imádkoztunk. Együtt, egymásért és szereteteinkért. Megfeledkezve a felekezeti hovatartozástól és rádöbbenve újra arra a csodára, hogy az imádság közös nyelv, áthidal dogmatikai, etikai különbségeket. Ahogyan az előző három évben, idén is azzal a meggyőződéssel tértem haza a mintegy harmincnégy órás út után, hogy van mit tanulnunk pünkösdi testvéreinktől. És jövő szeptemberben is lesz mit, *Deo volente*.

■ DR. GÁNCZ TAMÁS

Őszi könyves ízelítő

A Luther Kiadó készülő újdonságait ajánljuk

A bibliaolvasó *Útmutató* 2020-ban is két-féle formában lesz kézbe vehető: a csak az igéket tartalmazó változat mellett kapható lesz a napi igékhez válogatott olvasmányos *Útmutató* is.

A Luther Kiadó újdonságai közé tartozik az A5-ös méretű, *Határidőnapló Lutherrel 2020* című kiadvány. A jegyzetelésre bőséges helyet kínáló napló az *Útmutató* napi igéi mellett a hozzájuk válogatott Luther-idézeteket is közli majd.

A 2020-as *Evangélikus naptár* kívül-belül megújult formában érkezik. Az érdeklődők az esztendő tizenkét hónapjának megfelelően találhatnak benne igemagyarázatokat, novellákat, verseket, évfordulós megemlékezéseket, vicceket.

Már a harmadik kiadásban jelenik meg 2019-ben a Luther Kiadó *Visszhang – Imádságok, olvasmányok* című kötete. Az idei, átdolgozott változat hiánypótló lesz azok számára, akik az Istennel való párbeszédhez fogódzót, szavakba öntött mintákat keresnek.

A versszeretőkre is gondolt idén a kiadó, méghozzá rendhagyó módon. Urbán Gyula író, költő, rendező, nyugdíjba vonulásáig bábszínházi igazgató *Úrvacsora – Verses imakönyv* című könyvében versformában járja körül a hitélet különböző lelkiállapotait a kételytől a megkísértésen át az elengedésig, engesztelődésig.

Ittész Szilvia a Budapest-Fasori Evangélikus Gimnázium angoltanáráként régóta gyűjti az órákon átélt vidám, de mélyen tanulságos történeteket. Ezek még az őszi folyamán könyv formában is olvashatók lesznek a Szent Gellért Kiadó és a Luther Kiadó közös gondozásában *Tanáró, kérem!* címmel.

Az *Evangélikus Élet* magazinban *Egy papné titkos naplójából* sorozatcímmel megjelent írások hamarosan egybegyűjtve, könyvben is kaphatók lesznek. Füller Tímea humoros, olykor elgondolkodtató írásait Lente István rajzai teszik teljessé. Füller Tímea azonban a gyermekeknek szóló történeteknek is mestere. A 2006-ban megjelent *Tök Tóbiás kalandjai* című, nagy sikerű karácsonyi kiadvány után idén egy szűcsalád életének eseményein keresztül meséli el Jézus születésének történetét.

A hazánkban főként *Az új reformáció – 96 tétel az egyház jövőjéről* című kötetével széles körben ismertté vált német teológus, Klaus Douglass *40 nap alatt az ÉN körül* című munkájának magyar fordítása is hamarosan a Luther Kiadó boltjának polcaira kerül. A műfaját tekintve önismereti könyv elsősorban olyan keresőknek kínál segítséget, akik nem tartoznak még egyházhoz, de nyitottak a Biblia üzenetére. Az olvasó negyven napon át egy-egy asznapra szóló ige segítségével pontosabb képet kaphat önmagáról, miközben választ találhat a hit dolgaiban is. A meditációkat zenei

melléklet egészíti ki – nyolc magyarországi evangélikus ifjúsági zenekar hallható majd.

A Luther Márton életét bemutató, népszerű rajzfilmsorozat alapján készült képregénysorozat első két része után hamarosan a harmadik és a befejező, negyedik füzet is megjelenik. A két DVD-n kiadott rajzfilmsorozathoz digitális oktatási segédanyag is készült, amely a gyermekek számára játékosan, élvezetes feladatok útján mutatja be a reformátor korát, és mélyíti el a filmben látottakat. Nemcsak új ismereteket ad át, de a frissen megszerzett tudást olykor humorosan teszti is.

■ – BZS –

Bibliafordító a dzsungelben

Interjú Jacobus Johannes van der Wilden holland lelkipásztorral

„Menjetek el szerte az egész világba, hirdessétek az evangéliumot minden teremtménynek!” – szól a missziói parancs (Mk 16,15). Van der Wilden lelkipásztor a feleségével együtt komolyan vette: a házaspár misszionáriusként harminc évig dolgozott azon, hogy lefordítsák az Újszövetséget egy pápua törzs nyelvére Indonéziában, ahol több mint hétszázötven nyelvet beszélnek. A nyugalmazott lelkész vendég-igehirdetőként prédikált a ceglédi evangélikus gyülekezetnek a havonta tartott holland-magyar istentiszteletek szeptember 15-i alkalmán, ezután kérdeztük őt a különös elhívásról.

FOTÓ: JACOBUS JOHANNES VAN DER WILDEN ARCHIVUMÁBÓL

A bibliafordító házaspár és pápua segítők

– A Szélrózsza országos evangélikus ifjúsági találkozó résztvevői találkozhattak a Wycliffe Bibliafordítók Egyesületének standjával, és ha beszélgettek is a fordítókkal, akkor meggyőződhetnek arról, hogy a bibliafordítók tevékenysége messze túlmutat a nyelvészeti munkán, jóval szerteágazóbb annál. Ön hogyan lett bibliafordító?

– Először is lenni kell egyfajta készletésnek, tettvágnak, amely túlmutat a „hétköznapi” gyülekezeti munkán. Egy barátunk hívta fel figyelmemet az egyesületre. Frissen végzett teológusként jelentkeztünk. Nagy elhatározás volt, hiszen nem kis dologba akartunk belevágni, vállalva azt is, hogy ismeretlen helyen,

ismeretlen kultúrába csöppenne éljünk, dolgozzunk, családot alapítsunk, bízva az Úr gondviselésében és vezérlésében.

– **Hogyan zajlott a felkészítés?**

– Először egyéves képzésen vettünk részt Angliában, majd féléves dzsungel-túlélő tábor következett. Meg kellett tanulnunk teljesen önállóan lenni, és adományokból fedeztük mindennapi életünk, munkánk költségeit. Hálásak vagyunk Istennek, amiért megáldotta a munkánkat. Mindig megkaptuk azt az anyagi támogatást, amire szükségünk volt. Nem bővelkedtünk, de szükségünket sem szenvedtünk annyi éven át.

– **Miből állt pontosan a fordítói munka?**

– Először meg kellett tanulnunk a kentuik nyelvet, amelyet egy körülbelül kétezer-ötszáz lelkes törzs beszél; meg kellett alkotni az ábécét, a nyelvtant, és azután kezdődhetett csak a tulajdonképpeni fordítói munka. Ez így nagyon dióhéjban van összefoglalva, hiszen írni-olvasni is meg kellett tanítanunk egy volta-képp a kőkorszakban élő törzset. Olyan, számunkra alapvető dolgokra kellett megtanítani őket, mint például hogyan kell könyvet lapozni. Azóta persze őket is utolérte a civilizáció minden „áldása”, most már többen mobilalkalmazásról olvassák a Bibliát.

– **Voltak segítők?**

– Lettek. Különleges élmény volt számunkra, hogy még munkánk elején elvetődött a dzsungel közepébe egy nyelvészprofesszor, aki a feleségével együtt a vietnámi háború miatt menekült hozzánk. Hatalmas segítséget kaptunk tőlük munkánk lingvisztikai szerkezetének kialakításához, újabb jeleként az isteni gondviselésnek.

– **Nem a teljes Bibliát, hanem az Újszövetséget fordították. Milyen eszközökkel?**

– Bár az Újszövetség fordítása is hatalmas feladat, abból a szempontból könnyebb dolgunk volt, hogy számítógép, technikailag egyre több és jobb eszköz állt rendelkezésünkre. Napelem segítségével áramunk is lett egy idő után, a postánkat pedig kéthetente kisrepülőből dobták le nekünk. Isten közben négy gyermekkel áldott meg bennünket. Miattuk pár évre megszakítottuk a munkánkat, mert középiskolába mindenképp Hollandiában akartuk őket jártni. Addig távmunkában, lassabb tempóval dolgoztunk, az általunk képzett pápua segítők közreműködésével. A fotón ők láthatók mellettünk. A kép azon a napon készült, amikor ünnepélyes keretek között átadtuk a Fülöp-szigeteki nyomdából frissen átrepített Újszövetséget. Az alkalmon több százan vettek részt. Nagyon örömteli, áldott nap volt.

■ BIHARI BEÁTA

Gyermekfoglalkozások gyülekezeteinkben

Egy átfogó ifjúsági kutatás tanulságai

Egyházunk jövője nagyban függ a jövő nemzedékének terelgetésére fordított idő mennyiségétől és minőségétől. A Magyarországi Evangélikus Egyház Gyermek- és Ifjúsági Bizottságának elnöke, Grendorf-Balogh Melinda angyalföldi másodlelkész, háromgyermekes édesanya önkéntes alapon a gyülekezeteinkben folyó gyermekfoglalkozások és ifjúsági munka feltérképezésére vállalkozott egy országos szintű szakmai kutatás keretében. Cikksorozatunkban ismertetjük a kutatás hátterét és kiértékelését, továbbá részletesen megvizsgáljuk a különböző gyülekezeti korosztályi alkalmakat, keresve a párbeszéd lehetőségeit.

Egyházunk gyermek- és ifjúsági bizottságának felmérése elsősorban arra irányult, hogy a különböző régiók lelkészeinek a gyermek- és ifjúsági munka tekintetében mire van szükségük, milyen segítséget várnak saját szolgálá-

tuk megújítása, távlati terveik megvalósítása céljából vagy épp gyülekezetük tárgyi és pénzügyi fejlesztése érdekében. Elsőként arra a kérdésre kellett válaszolniuk a megszólított egyházmegyei felelősöknek, gyülekezeti lelkészeknek – kü-

lönféle számadatok megadása nélkül –, hogy épp milyen típusú gyermek- és ifjúsági munka zajlik, vagy milyen alkalmakat szándékoznak bevezetni az adott gyülekezetben.

„Ez év márciusától májusig megkeresésünkre kétszázötvenkét gyülekezetből száznegyvenkét egyházközség jelzett vizsza írásos formában” – árulta el Grendorf-Balogh Melinda, aki inkább szakmai látletnek, felmérésnek tekinti kutatásukat, mintsem reprezentatív tudományos vizsgálatnak. A Déli Egyházkerületből negyvenhét, a nyugatiból negyvennyolc, az északiból szintén negyvennyolc gyülekezet lelkésze-önkéntese nyilatkozott. ►

Tehát az arányt tekintve hetvenkét, negyvennégy és ötvenkilenc százalékról beszélhetünk, azaz országosan ötvenhat százalékos lefedettséggel van rálátásunk a gyülekezetekben folyó gyermek- és ifjúsági munkára – ismertette a bizottság elnöke.

Értük dolgozunk, nem ellenük

Régióként óriási különbségek voltak a válaszadási kedvet és a „bevallott” gyülekezeti szolgálat részleteit illetően is. A bizottság elnöke nem titkolta, hogy bizalmatlanságot és elidegenedést vél felfedezni a nem együttműködő lelkészeknél, és szomorúnak tartja azt a tényt, hogy sokak számára a gyermek- és ifjúsági bizottság csak pályázati ügyekben kompetens.

A lelkészről beszámolója szerint bár a bizottság épp egy évetően szükséges egységes ifjúsági koncepció kidolgozásán fáradozik, és a kutatást – a nyilatkozatokat teljes titoktartással kezelve – csupán általános tájékozódás, aktuális állapot- és igényfelmérés céljával végezte el, sok helyen mégis attól tartottak a megkérdezettek, hogy a bizottság szakmai kérdésekben is releváns kíván lenni.

„Jó volna, ha nyilvánvalóvá válna lelkészeink számára, hogy nem ellenük,

hanem értük dolgozunk – fogalmazott a bizottság elnöke –, és senki nem akar senkit előállítani, ellenőrizni vagy felelősségre vonni, mint a vészterhesebb időkben.” Ugyanakkor Grendorf-Balogh Melindában komolyan felvetődött a kérdés, miként lehetséges az, hogy az esetenkénti konkrét elutasító válasz (két egyházmegye teljességgel megtagadta az együttműködést a bizottsággal) semmiféle szankciót nem von maga után, holott ez például a kilencvenes években elképzelhetetlen lett volna...

A rendszerváltás után tapasztalható általános, a történelmi egyházak felé megnyilvánuló bizalom és kapcsolódni vágyás mára már visszájára fordult, és ezen a tendencián a 2013-ban bevezetett kötelezően választható hit- és erkölcsoktatás a legtöbb gyülekezet tapasztalatai szerint nem segített. *(Ennek részleteit írásunk folytatásában tárgyaljuk. – A szerk.)* Az egyházon kívüliek ma már elítéltesek és bizalmatlanok az egyházzal szemben, az egyházon belülieket pedig – a lelkészről meglátása szerint –

sokszor a közömbösség, a kiégés, sőt a széthúzás és az egymástól való elhatárolódás jellemzi.

Mindezeknek a hátterében egyrészt állhat az, hogy a különböző régiók lelkeszei gyakran nagyon más alapokról indulnak, gondoljunk csak például az infrastrukturális és pénzügyi hátrányokkal működő kisebb vidéki települések szolgálati helyzetére. Másrészt az sem elhanyagolható szempont az elnök nézete szerint, hogy az evangélikus lelkészek között a különböző kegyességi irányzatok miatt ijesztően nagy törésvonalak jöttek létre, ellentétben például a reformátusokkal, akiknél a fiatalabb lelkészek körében sokkal egységesebbek a kegyességi orientációk.

Mindezek alapján elmondható, hogy egyházunk kifejezetten világi (kor)problémákkal küzd. Az ifjúsági bizottság elnöke ennek kapcsán határozott elképzeléseket fogalmazott meg: az akuttá váló problémák megoldása terén csak áldozatokkal, alázattal és összefogással lehetséges az előrelépés. Egy erdélyi mondás nyomán idézi az elgondolkodtató tételmondatot: „Nem az az igazi evangélikus, akinek már a nagyszülei is azok voltak, hanem akinek az unokái is azok lesznek.”

Van még hová fejlődni

Ami a rétegalkalmak megosztását illeti a különböző gyülekezetekben: a száznegyvenkét válaszadó gyülekezet közül hatvankettőben működik rendszeres gyermekalkalom (gyermekbibliakör, vasárnapi iskola), és hatvannyolcban tartanak heti vagy kétheti rendszerességgel ifjúsági órát. Egyik sem éri el az ötven százalékot, tehát van még hová fejlődni. Mindemellert körülbelül tíz gyülekezet jelezte, hogy semmilyen korosztályos program nincs náluk, s hogy a későbbiekben lesz-e, van-e rá szándék, az szintén soktényezős kérdés minden érintett gyülekezet esetében, és nagyban függ a helyi segítő csapat megszervezésétől és aktivitásától is.

A legnépszerűbb rendszeres alkalom a családi istentisztelet, hiszen hetvennégy egyházközségben tartanak ilyet, a legtöbb esetben havonta, máshol a nagy ünnepekhez kötődően. Az évente szervezett események közül a legkedveltebb a nyolcvannégy gyermektábor, néhányról a szeptember 8-án megjelent lapszámunkban adtunk körképet.

Grendorf-Balogh Melinda örvendetesnek nevezi, hogy negyvenkét gyülekezetben működik baba-mama kör (30%), amely egyébként a szakirodalom által az egyik legkevésbé megtámogatott munkaág – jelenleg leginkább az egyéni kreativitástól függ a menete és tartalma a gyülekezetekben.

A szülőség kezdete igen érzékeny időszak, sok – főleg otthon maradó – édesanya érzi magát elszigetelve, magára hagyatva, és ilyenkor, még ha távol kerültek is egyházuktól, közösségre vágyva igyekeznek visszakapcsolódni.

A probléma az általános gyökértelenség, amely ma már korjelenségnek mondható. A fiatal szülővé vált felnőtteknek, még ha megkereszteltették is a gyermeküket, sokszor nincs se megszilárdult világvégük, se valódi elköteleződésük, ezért a hagyományos templomba járás helyett könnyen választják inkább a színesebbnek, élvezetesebbnek vélt vasárnapi világi programokat, például egy zenés rendezvényt vagy kézműves-foglalkozást, báb-színházat. És ha a templompadban ülve rosszálló pillantásokat kapnak az idősebb, csendes percekre vágyó, a kisgyermekes

FOTÓK: MAGYARI MÁRTON

A lelkész szerint mindenféle rétegalkalom hatékony működtetéséhez bizonyos karizmára van szükség. És fontos, hogy az alkalom megtartására vállalkozó lelkész vagy hitoktató a nyelvezetében és a korosztályában közel álljon a célcsoporthoz.

Kreatív megoldások is születnek

Angyalföldön ő maga kilencedik éve tart baba-mama kört. Hangsúlyozza, hogy ezeknek az összejöveteleknek, bár személyesebb beszélgetésekre is lehetőséget adnak, mégis elsősorban az ige körüli összegyűlésről kell szólniuk. Még ha az adott gyülekezet lelkésze nincs is abban az élethelyzetben, mint a baba-mama körösök, a családi étellel kapcsolatos tapasztalatok híján is meg tudja szentelni az alkalmat egy rövid áhitattal, hogy az egész működni tudjon. Nem is beszélve arról, hogy hosszú távú lehetőségeket is magában rejt a baba-mama kör: vele és általa több családot lehet hívogatni a gyülekezetbe.

életformától már távol került korosztálytól, ez az ellenállás érthető is. A kölcsönös érzékenység elismerése azonban az egymásra való odafigyeléshez is vezethetne.

Biztató, hogy a családi istentiszteletekre egyre több kreatív megoldás születik, gondoljunk csak a Mocorgó és a Tipegő istentiszteletek sikerességére. Grendorf-Balogh Melinda egyrészt hangsúlyozza, hogy ez a műfaj sem *one man show* – egyemberes műsor –, másrészt elárulja: nagy befogadókészség kell egy gyülekezetben ahhoz, hogy a gyermekeket tényleg beengedhessék a templomtérbe vagy épp a gyülekezeti terembe. Sokakat ugyanis egész egyszerűen zavar a zsvaj, az elevenség, és könnyen elfelejtik Jézus azon parancsát, hogy „*engedjétek a kisgyermekeket, és ne akadályozzátok őket, hogy hozzám jöjjenek, mert ilyeneké a mennyek országa*” (Mt 19,14). A lelkész szerint mindenkinek el kell döntenie, mi a prioritás számára, amikor a jövőről gondolkodik. Bár lehet, a kérdés inkább az, hogy gondolkodunk-e a jövőről egyáltalán.

■ KINYIK ANITA

KÉPÜNK ILLUSZTRÁCIÓ

Krétarajz – unortodox árnyalatokkal

Vékonyabb pénztárcával külföldi nyaralásra vágyóknak az utazási irodák előszeretettel ajánlgatják Görögországot. A Balkán-félsziget déli fertályán elterülő ország nagyvárosain és a partvidéki üdülőhelyein kívül ezerháromszáz sziget csábít az Égei-tenger varázslatos világának felfedezésére. Fél tucattól több sziget érhető el Budapestről közvetlen repülőjáratokkal is. Mind közül a legdélibb a legnagyobb: az immár több mint nyolcszázézer lélekszámú Kréta. E Szentírásban is számontartott sziget sokak számára azért is bír elsődleges vonzerővel, mert történetesen egész kontinensünk civilizációja innen eredeztethető...

„Hol van már a tavalyi hó?” Hol van már az idei nyár? – kérdezhetnénk vissza François Villon szállóigévé lett költői kérdésére, de az igazság az, hogy Kréta szigetét valószínűleg botoság a nyári hónapokban felkeresniük azoknak, akiket hidegen hagy a meleg vizes tengeri pancsikolás lehetősége. Nekik ugyanis a látnivalókban a folyamatosan negyven fokkal kacérkodó kánikulában kell osztozniuk – turisták ezreivel.

A helyiek különleges természeti jelenségként könyvelik el, ha május és október között esni talál az eső. Bár a szigetet kétezer méternél is magasabb (vagy alig alacsonyabb) csúcsokkal uraló négy hegycsoport kopárnak éppenséggel nem mondható, a turista napközben leginkább csak épületek árnyékától remélhet némi enyhülést. No meg a *meltemitől*, az időnként északról ajándékba kapott szélről.

Szakraális hűsöldék

Amikor további mondatokat szánunk a kréti klímakérdésnek, el is áruljuk persze: e sorok írója volt oly botor, hogy épp júliusban töltsön két hetet a szigeten. Csakhogy egy kontinentális keresztény okkal számít arra, hogy időről időre templomok hűsében talál majd testének is felüdülést. Hát, nem igazán...

Talán mert az aszketizmus egyik atyjának tartott Szent János remete volt legerőteljesebb hatással a keresztény életvitel mikéntjét tanulgató helybéliekre, a sziget kétszázhat ortodox templomának többsége nélkülülzi a „légkondit”. (Blaszfemikus megfogalmazással: a templomok némelyikében – nyaranta – szinte pokoli a hőség.)

Igaz, a kréti szolgálatát állítólag Krisztus után 1300-ban megkezdő szent (nem

összetévesztendő a többi, „remete” megjelöléssel illetett Szent Jánossal) egy barlangban rendezkedett be, egyiptomi szülőhelyéről, Ciprusról és a mai Törökország területéről hozzá csatlakozott kilencvennyolc követőjével egyetemben. Ennek a Remete Szent Jánosnak az volt a „bogara”, hogy kizárólag vizet, kenyeret és növényi olajat fogyasztott. Miután felépítettek egy templomot, elhagyta közösségét, hogy immár magányos aszkétaként teremtsen kultuszt imádságos életmódjának egy másik barlangban. Odúja ma is látogatható a sziget északnyugati részén, a jelenleg üresen álló Katholiko kolostor mellett. Természetesen a Katholiko kolostor is ortodox szerzetesek „rendháza” volt. Ezekből napjainkban hetvennégy működik a szigeten, és szinte mindegyik a remeteelődök által korábban igénybe vett hús barlang(ok) közelében.

Remete Szent János azonban bizonyos értelemben igazi reformátornak tekinthető, ha Krétára érkezésekor annak a Vencei Köztársaságnak a lobogója lengett a szigeten, amely városállam a negyedik kereszties hadjárat (1202–1204) után több mint fél évszázadon át – Konstantinápolyi Latin Császárság néven – a görög, illetve ortodox Bizánci Birodalmat is uralta. Arra ugyanis még az útikönyvek többsége is rámutat, hogy identitásukat a krétaiak azért tudták napjainkig megőrizni, mert továbbra is bizáncinak tekintették magukat. És ebben az 1054-es *szkizmát* (nagy egyházszakadást) követően bizony meghatározó szerepe volt a mészkőhegységek barlangjaiban és vastag falú kolostoraiban a kréai kánikulának is „ellenálló”

A knósszoszi palotaromok

kalugyereknek, a vallási alapelveiket a 8. századtól hűségesen őrző görögkeleti szerzeteseknek.

Görög kaotikus labirintus

Akinek meg vannak számlálva napjai Krétán, az többnyire vagy „röghöz kötött” (*all inclusive*) élvezi egyazon szálloda tengerparti szolgáltatásait, vagy azzal áltatja magát, hogy eljuthat a nyolcezer-négyszázötven négyzet-kilométeres sziget minden fontosabb zegébe-zugába. Csakhogy a kelet-nyugati irányban kétszázhatvan kilométer hosszan elnyúló, általában negyven-hatvan, legkeskenyebb részén azonban mindössze tizen-

négy kilométer széles sziget a természeti szépségeit illetően is túlságosan változatos ahhoz, hogy „szabadságnyi idő” alatt megismerhető legyen.

Legalább ilyen reménytelen vállalkozás történelmi labirintusának feltérképezése. Mert – Thomas Mann szavaival élve – „mélységes mély a múltnak kútja”, és Európában kétségkívül Krétán a legmélyebb...

A turisták nagy része csupán a *Zorbász*, a görög írójáról, Nikosz Kazantzakisról elnevezett nemzetközi repülőtérről emlékszik a sziget fővárosából. Pedig Heraklion (Iraklion) kiváló kiindulási pont egy körutazáshoz, és – nem mellesleg – óvárosának szélén található egész Görögország második legfontosabb régészeti múzeuma. Ez persze nem meglepő, hiszen öt kilométerrel odébb az a romváros – Knósszosz – terül el, amelynek fénykorát a „nulladik kilométernek” aposztrofálják az európai civilizáció történetében.

A nagyjából Krisztus előtt 2000–1450 között virágzott minósi kultúra (vagy királyság?) viszonylag épségben ránk maradt palotamaradványai (és a romok között talált tárgyi, kifinomult művészi érzékről is tanúskodó leletanyag) egyértelmű bizonyítékai egy fejlett civilizációnak. Európában a legelsőnek. Az általuk használt *lineáris A írást* ugyan mindmáig nem sikerült megfejteni, arra azonban geológusok szolgáltatnak bizonyítékot a régészeknek, hogy e fénykort a Krétától mintegy százötven kilométerre fekvő Thíra (mai nevén: Santorini) szigetét felrobbantó vulkánkitörés oltotta ki. ▶

A minósi Krétát is megrengető vulkán kalderája Santorini „maradványszigetén”

A 14. században épült kerai templom kolostorának jelenleg apácák a lakói

Időközben viszont kifejlődött a mai Görögország szárazföldi részén a számunkra valamivel ismertebb műkénéi kultúra, melynek hozadékaként a harci kedv is fokozódott. Ennek elsők között esett áldozatul a görög tüzes kataklizmában meggyengült Kréta.

Akhájok, majd a fővárosnak Gürtoszt megtévő dóre dórok rombolgatták a káddal berendezett fürdőszobákkal és vízöblítéses (!) illemhelyekkel ellátott minósi palotákat, pedig az ekkortájt használatos írás (lineáris B) megfejtése kiderítette, hogy a krétaiak – nem sokkal az akháj hódítás után – már maguk is görögül beszéltek. (Volt időszak, amikor egész Hellaszban csak Krétán beszéltek a görög nyelvet.)

Az igazsághoz tartozik, hogy a Krisztus előtt 700-ig tartó dór uralom második felében gazdaságilag ismét megerősödött a köznyelvben Megaloniszosz (Nagy-sziget) néven emlegetett földterület, amelynek mendemondái a görög mitológiának is meghatározó elemei. Hogy mást ne mendemondjunk, az „istenek atyja”, Zeusz is Kréta szigetén született, ahová Föníciából szöktetett meg – bika képében – egy királylányt: kontinensünk névadóját, Európét. (A rend kedvéért jegyezzük meg, hogy Európa először a mai Közép-Görögország neve volt, később pedig egész Hellaszt nevezték így.)

Nagyjából a dór rombolás utáni állapotot konzerválták azok a romok, amelyek ma – Sir Arthur Evans jóvoltából – részben restaurált formában tekinthe-

tők meg Knósszoszban. A szakemberek többsége ugyanakkor szívesebben látná romlottabb állapotban a romokat, mert úgy vélik, hogy a derék, ám kissé diletáns brit régész – vagyonának beáldozásával – főként fantáziáját érvényesítette a palotakomplexum rekonstruálásakor. Miután azonban egy athéni királyfinak sikerült megölnie Minótauroszt – és Ariadné fonalával kijutnia a Daidalosz által épített labirintusból –, a bikafejű, de embertestű szörny „rekonstruálásától” Evans is eltekintett...

Szent szieszta

A rómaiak – kétévi küzdelemmel – Krisztus előtt 69-ben igázták le Krétát. A Birodalom bukása után a sziget – Krisztus után 395-ben – a bizáncinak nevezett Keletrómai Birodalom része lett. Vallási vonatkozásban mindmáig az is maradt, hisz majd minden kréti görögkeleti (ortodox) kereszténynek vallja magát. A sziget Görögországhoz tartozik, a helyi görögkeleti egyház azonban a konstantinápolyi ökumenikus patriarchátus fennhatósága alá sorolt önálló érsekség, noha az ortodox pópák fizetésüket az államtól kapják.

Ezen a görög szigeten görögkatolikusok egyáltalán nincsenek, a római katolikus egyházhoz tartozók száma viszont már meghaladja az ötezret, ami „nem semmi”, ha figyelembe vesszük, hogy 1974-ben még alig több mint száz kréti ismerte el Róma püspökét az egyház fejének. (Nem hittem volna, hogy épp itt értem meg, miért lehet érdeke is a Vatikánnak a migránsok, a migráció támogatása.)

Kréta történelme persze a Krisztus utáni évszázadokban is korszakokra tagolható, hiszen volt itt másfél évszázadra mór emirátus, a több mint négy évszázados velencei uralom után több mint kétszáz éves oszmán megszállás, megannyi megcsodálni való – részben vagy egészben helyreállított – építészeti és tárgyi mementőt hagyva örökségül az utókorra.

Sziesztaidő egy tipikus falusi főtér kávézóiban (Melidoni)

A SZERZŐ FELVÉTELEI

Az Aiosz Nikólaosz-templom Hajnában (Chaina), ahol – a világon egyedülálló módon – újjászentelése után nemcsak a dominikánusok által épített harangtornyot, hanem az oszmán uralom alatt mecsetté alakított templomhoz épített minaretet is meghagyták az ortodoxok

Számtalan egyéb politikai fordulatot követően az 1898-ban létesült autonóm Krétai Állam egyesült másfél évtized múltán a Görög Királysággal, a 2010-es államcsőd óta viszont sokan ismét a Görögországtól való függetlenedést fontolgatják.

No, ezt a gazdasági megroppanást éppenséggel egyáltalán nem érzékelheti a Megaloniszoszra mostanság látogató. A kifogástalan úthálózattal szerte átszótt szigeten egyetlen koldussal nem találkozunk a két hét során, és panaszkodni sem hallottunk egyetlen helybéli dolgozót. Mondjuk, a nyugat-európai árszabást alkalmazó szolgáltatók személyzetétől eltekintve – a tűző júliusi napsütésben – dolgozni sem nagyon láttunk senkit, amit egy kedves vendéglátónk a délutánonkénti szieszta „szentségével” indokolt. Hogy létükéről leginkább talán mégis az árulkodik, hogy az este kilenc-tíz óra körül kezdődő vacsoraidőben a turisták által nem látogatott helyeken is zsúfolásig megtelnek a tavernák...

Apostolok cselekedetei

Következtesen igyekeztünk *Krisztus előtti* és *Krisztus utáni* formulával jelölni Kréta korszakait. És nemcsak azért, mert személyes meggyőződésünk szerint is Krisztus születése fordította új számlálásra napjainkat, hanem mert a krétaiak szintén „anno Domini” évszámolnak. El tudjuk képzelni, mit jelenthetett Krisztus evangéliumának hirdetése a „labirintusos

mitológiával” megtámogatott sokistenes görög vallás káoszában?!

Vélhetően krétai zsidók is tanúi voltak Jeruzsálemben az első pünkösd csodájának, ám Megaloniszosz lakói szerint maga Pál apostol kezdte el jobb belátásra téríteni a szigetlakókat Krisztus után 64-ben. Úgy tartják, hogy az apostol két teljes évet töltött náluk (természetesen ő is barlangban székelt). Erről az *Apostolok cselekedeteiben* ugyan nem olvashatunk, ám kétségtelen, hogy Tituszhoz írt levelében Pál így fogalmaz: „Azért hagyta el Krétán, hogy rendbe hozd az elintézetlenül maradt ügyeket, és presbitereket állíts szolgálatba városokként, ahogyan meghagytam neked...” (Tit 1,5) Ottjárta közvetett bizonyítékának tekinthető sommás véleménye is a helybeliekről: „Valaki közülük, saját prófétájuk mondta: »A krétaiak megrogzított hazudozók, gonosz vadállatok, lusta, falánk népség.« Ez a vélemény igaz. Éppen ezért fedd őket szigorúan, hogy egészséges legyen a hitük, ne foglalkozzanak zsidó mondákkal és az igazságtól elfordult emberek parancsolataival.” (Tit 1,12–14)

Pál tehát helybenhagyta a Krisztus előtt 600 körül élt knósszoszi Epimenidész lesújtó véleményét, amely – eredeti formájában – nem véletlenül híresült el paradoxonként, hiszen azt, hogy „a krétaiak mindig hazudnak”, mégiscsak egy krétai filozófus találta mondani...

Akárhogy is, az első püspökséget megalakító Titusz már dokumentáltan sikeres hittérítő munkát végzett a szige-

ten, koponyáját máig ereklyeként őrzik a nevét viselő iraklioni székesegyházban.

A krétai egyház 731-ben szakadt el Rómától, s jöllehet a velencei uralom idején (1211 és 1669 között) ortodox püspökök még csak partra sem szállhatott a szigeten, a krétaiak – mint már említettük – kitartottak görögkeletiségük mellett.

Megaloniszoszi paradoxonok

A fenséges Laszithi-fennsík peremén a legismertebb úti cél Zeusz feltételezett szülőhelye. Mi is felkerestük a Dikté-hegy oldalában megbúvó (cseppkő)barlangot, eltűnődve azon: micsoda abszurditás „feltételezettnek” titulálni egy soha nem létezett mitológiai alak soha nem létezett „szülőhelyét”... Aztán – mint megtudtuk – ide sem csupán turisták látogatnak. Egyszer földi életükben a helybeliek is kötelességszerűen elzarándokolnak a fel sem tételezhető isten születésének feltételezett helyszínére. Hogy is van ez?!

A minőszi civilizáció révén Kréta az európai kultúra szülőhelye, ugyanakkor – Pál apostol, Titusz és az őket követő „misszionáriusok” jóvoltából – az európai kultúra *újjászületésében* is meghatározó szerepet játszott. Ha úgy tetszik, e csodálatos sziget a pogány és a keresztény kultúrának egyaránt egyik bölcsője volt.

És mi a helyzet Krétán most, a 21. század feltétel nélküli vallásszabadságában?

Megaloniszosz lakóinak világába többségünknek csupán a Nikosz Kazantzakis regényéből 1964-ben készült – három Oscar-díjjal kitüntetett – görög–amerikai film alapján lehetett némi betekintése. A krétaiak vallásossága ebben is mindvégig tetten érhető, ám tulajdonképpen csak egy félkegyelmű fiú és az a butácska Bubulina makulátlan karakter a film „jelenidejében”, akit – mivel életében római katolikus módon vetette a keresztet – az ortodox pópák nem hajlandók eltemetni...

Kedves, derűs nép benyomását kelti mostanság a krétai, és bizonyára látogatja is illendően ortodox templomait. Azt meg valóban csak az Úristen tudja, hogy nemzeti identitásukat szavatól évszázados hitűségükben mennyi a valódi hit, s mennyi a formális vallásosság. Mivel a kérdés saját nemzetünk vonatkozásában is feltehető, tegyük hozzá, éppenséggel ez utóbbi is értékelendő. Csak hát – úgy tudjuk – az üdösséghez ez azért nem elégséges.

■ T. PINTÉR KÁROLY

Az egységes zengésért, a valódi kórushangzásért

Egy egyházzenei feljegyzéseiből

Az augusztus és a szeptember már jó ideje az év különleges időszaka számomra. Munkában kiemelten gazdag, mert az egyházunk kántorképző intézetének tudományos munkatársaként rám bízott feladatok közül két jelentős esemény ekkor zajlik. Ez eddig persze még nem volna különösebben megörökítésre érdemes. Annak megtapasztalása viszont, hogy az általam szervezett programok engem is építenek, és megsokszorozva kapom vissza a befektetett energiát, mindenképpen arra indít, hogy másokkal is megosszam a jó híreket.

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

A Magyarországi Evangélikus Egyház (MEE) Kántorképző Intézete 2001-ben bővítette a tevékenységi körét: azóta továbbképző tanfolyamot is kínálunk a szolgálatban álló kántorok számára. Eddig többnyire orgonával kapcsolatos témát választottunk az alapképzés mellé; az idei, tizenkilencedik, augusztus 25–28. között rendezett tanfolyam viszont karvezetői kurzussal gazdagodott.

Sokoldalú előadóval, összeszokott csapattal

Az elmúlt években azt tapasztaltuk, hogy karvezetőink és kórusaink egy része kissé megfáradt. Ezért a főtí kántortovábbképző tanfolyamra és karvezetői kurzusra olyan előadót kerestünk, akitől szakmai

tapasztalatokat és továbblendítést egyaránt várhattunk. Kocsis-Holper Zoltán – a Kórus Spontánusz alapítója és vezetője, a Nemzeti Énekkar másodkarnagya, a Vass Lajos kamarakórus művészeti vezetője – nagyszerű választásnak bizonyult. Már a címek megmutatták vendégünk sokoldalúságát: *Darabválasztás: mit, miért és honnan?* – *Repertoárfriessítés, internetes lehetőségek, kórusra szabott művek; énekARbantartás – Kórushangképzés, utánpótlás szervezése, az énekkar mint közösség; A kórus és ami mögötte van – Kórusmenedzsment, aktív kórusélet, szervezők, feladatleosztás.*

A résztvevők a kurzus legnagyobb erényének azt tartották, hogy nem elsősorban a vezénylés ütéstechnikájával foglalkozott (mint ahogy többnyire ez a

helyzet). A beszélgetések során világossá vált: rengeteg feltételnek kell teljesülnie, hogy a karnagy beinthesse az első ütemet. A karvezetői tevékenység nagyjából öt százaléka kapcsolódik közvetlenül az előadott zenéhez, a többi szervezés, pedagógia, pszichológia, konfliktuskezelés és sok egyéb.

Külön öröm számomra, hogy jól összeszokott csapattal dolgozhattam együtt: Bence Gábor, Ecsedi Klára, Mekis Péter és Pócs Miklós évek óta tanít a téli tanfolyamokon is. Kertész Eszternek a napzárások lelki ajándékait köszönöm.

A hang kibontásának iskolájában

Vezetőjének, Kendeh Gusztávnak a kezdeményezésére az MEE Egyházzenei Bizottsága 2011 óta szervez zenei konferenciát gyülekezeti karvezetők és evangélikus iskolában tanító énektanárok részére. Az idei, kilencedik konferencia *Az egyházzenei szolgálatának szellemi és fizikai alapjai* címmel szeptember 12–14. között zajlott a gyenesdiási Kapernaum Szeretetotthonban.

Ebben az esetben is egy évek óta tapasztalt jelenség tette szükségessé az egyik fő témát: a kollégák arról panaszkodtak, hogy már szeptember végére elmegy a hangjuk, és egész tanévben ezzel küszködnek. Nagy szerencsémre tudomást szereztem egy olyan módszerrel, amelynek már az elnevezése – *A hang kibontásának iskolája* (Valborg Werbeck-Svärdström művének címe) – mutatja, hogy itt jóval többről van szó, mint csupán hangképzésről. A svéd énekesnő, hangtanár, antropozófus könyve alapján kidolgozott módszer ismertetésére Kajzinger Ildikó szombathelyi magánénektanárt hívtam meg, aki több Werbeck-kurzuson részt vett már. Két éve az énektanításban is használja a gyakorlatokat. Azt vallja, hogy mindaz, amire

szükségünk van a természetes és erőlködés nélküli hangadáshoz, rendelkezésre áll, csak le kell porolni.

Örömmel tapasztaltam, milyen sokrétűen segített a módszer megismerése és használata: a test feszültségeinek oldódása alkalmassá tette a résztvevőket az éneklésre (stresszkezelés); a jól végzett gyakorlatok hihetetlenül egységes zenést eredményeztek (valódi kórushangzás). Bizonyos gyakorlatok a kezdődő gégegyulladás gyógyíthatják, mások akár életünk nehézségeinek feltárásában is segíthetnek.

Hangverseny belső indíttatásból

A gyenesdiási konferencia másik fő témájának az adta az aktualitást, hogy tavaly elkészült az egyházzenei tartalom-bővítés az evangélikus iskolák ének-zene tantervei számára. Idén ősszel pedig az Evangélikus Hittudományi Egyetem (EHE) gyakorlatközpontú továbbképzést indít az egyházzenei ismeretekkel nem rendelkező énektanároknak. Kutyejné Ablonczy Katalin tantárgygondozó elkötelezettségének köszönhetően sokan valóban érdeklődnek is a képzés iránt.

A konferencia résztvevői most e továbbképzés anyagából kaphattak ízelítőt a kurzus leendő előadóinak segítségével. Hafenscher Károly, az EHE Gyakorlati Teológiai Tanszékének vezetője a teológia és a szövegelemzés oldaláról, Finta Gergely, az egyetem egyházzenei tanszékének vezetője a himnológia és a dallamelemzés irányából közelítette meg az *Én Ielklem, áldva áldjad* (EÉ 45) és a *Paradicsomnak te szép élő fája* (EÉ 365) énekeket. Bence Gábor, a kántorképző igazgatója pedig pedagógiai tanácsokat

adott, a megvalósítás módszertanáról, az élményadásról beszélt (például arról, hogyan lehet koráldallamainkból kánont létrehozni).

A gyenesdiási konferencia mindenkori kihívása, hogy csütörtökön kora délután érkezünk meg, és péntek este már hangversenyt kell adnunk a konferencia énekkarával a keszthelyi evangélikus templomban – ez persze nem kötelezettség, hanem belső indíttatás. Idén hatan vezényeltünk: Bence Gábor, Borsos Beatrix, Kutyejné Ablonczy Katalin, Szebik Attila, Szebik Ildikó és jómagam. Énekel közreműködött Szluka Lídia, Pap Kinga Marjatta és Szebik Attila, furulyán pedig Ecsedi Klára és Lovászné Balázs Magdolna. A nagyon különböző stílusú kórusműveket Németh Zsuzsa és Németh Sándor gazdagította néhány orgonadarabbal. Számomra kiteljesítette az estét, hogy Kajzinger Ildikóval még egy Bach-áriát is előadtunk, felidézve szombathelyi kántorságom időszakát, amikor sokat muzsikáltunk együtt.

Köszönöm Gáncs Péter nyugalmazott püspök úrnak, hogy végigkísért bennünket a konferencia lelki alkalmain. A tematikát a Szentháromság tagolta: csütörtökön, érkezéskor a Szentlélek, szombaton, az úrvacsorás záraskor a Fiú, pénteken pedig az Atya tevékenységére irányítva a figyelmet.

Országos kórustalálkozó lesz Győrben

Az *Evangélikus Élet* magazin 35–36. számában jelent meg az egyházzenei bizottság felhívása országos kórustalálkozó rendezésére. Ennek nyomán az egyházkerületek 2020-ban megvalósíthatják a maguk kórustalálkozóját, és 2021-ben

újából létrejöhet egy országos rendezvény. Tudom persze, hogy ez rengeteg szellemi municiót és szervezést igényel. Emlékszem, mennyit törtem a fejem, amikor 2016-ban rám bízta az Északi Egyházkerület aszódi kórustalálkozójának szervezését. És arra is, mennyire hálás voltam az énekkarok lelkes hozzáállásáért, a lebonyolításban részt vevők szeretetteljes fáradhatatlanságáért és az épp aznap gyönyörű őszi időért (az 56-os forradalom ünnepe előtti szombaton).

2017 tavaszán pedig nagy telt részese lehettem: ősbemutatón énekeltek Kecskés Balázs *Tarts meg, Urunk, szent igédben* című kórusművét az országos kórustalálkozóon, a sarvasi Ótemplomban. Ez a nap – a Papp László Budapest Sportaréna-ban tartott reformációs emlékűnnep mellett – még most is kiemelkedik a jubileumi év számtalan emléke közül. Kívánom, hogy a tervezett programok hasonlóan emlékeztetsek legyenek sokak számára.

Énekeskönyv-revízió

Mindenkinek jut legalább egyvalami az életében, ami bizonyosan rá van bízva, és ha menekülne is tőle, mint Jónás Nínive elől, a dolog nem ereszti. Az elmúlt negyedszázad alatt bizonyossá vált, hogy számomra az énekeskönyv ügye ilyen feladat. Ez komoly hitpróba is. Mert ha elkezdek azon gondolkodni, milyen sokrétű ez a feladat, és mennyire biztos, hogy a munka végén senki sem lesz elégedett a végeredménnyel, akkor valóban messzire menekülök.

De én inkább abban bízom, hogy társakat és támogatást is találok ehhez a gyönyörű vállalkozáshoz.

■ ECSEDI ZSUZSA

Esztétikailag is rendkívüli élmény

Nemzetközi siker övezi az evangélikus népszokásról készült filmet

Előző lapszámunkban már hírt adtunk arról, hogy díjat kapott a maglói pünkösdi templomdíszítésről készített alkotás a F@IMP 2.0 multimédia-fesztiválon, amelyet az idén Kínában szervezett meg az ICOM-nak, azaz a Múzeumok Nemzetközi Tanácsának audiovizuális szekciója, az AVICOM. A Maglódon élő evangélikus etnográfus, Koltay Erika és munkatársa, Csorba Judit filmrendező, muzeológus a Ribbons and Branches – Szalagok és ágak – című rövidfilmjükért dokumentumfilm kategóriában bronz elismerést vehettek át Sanghajban az augusztus 28-i díjátadón. A Magyar Néprajzi Múzeum munkatársaival a film készítéséről, evangélikus népszokásunk életben tartásának, közösségerősítő szerepének jelentőségéről beszélgettünk.

– **Bronzérmet nyertek a Ribbons and Branches című filmjükkkel a F@IMP 2.0 fesztiválon. Miért érezték fontosnak, hogy bemutassák a maglói evangélikus templomdíszítés hagyományát?**

KOLTAY ERIKA: A reformációi emlékévre, 2017-re a Magyar Nemzeti Múzeumban megrendezett kiállításra a szervezők evangélikus értékeket bemutató filmet kértek. Hafenscher Károly lelkesen, akkori miniszteri biztostól keresztül kerültünk kapcsolatba a szervezőkkel, és elkészítettük filmjeinket a maglói templomdíszítésről, valamint a konfirmációról. A fesztiválon a dokumentumfilm kategóriában mérettettük meg magunkat, nagyon örülünk, hogy a zsűri bronz fokozattal ismerte el alkotásunkat.

– **Mint rendező milyen különlegességekkel találkozott a filmkészítés folyamán?**

CSORBA JUDIT: Filmsként izgalmas volt, hogy hallatlanul színes környezetet láthattam. A díszítés a színes szalagokkal, az ágakkal, a nagy gonddal kezelt régi zsebkendőkkel nagyon látványos volt. Gyanítom, hogy a zsűri tetszését az is kiváltotta, hogy ez a népszokás esztétikailag is rendkívüli élmény. Érdekes volt, hogy olyan ma élő népszokást rögzíthettek, ami már igen kevés helyen található meg. A maglói közösség elevenen ragaszkodik ehhez az immár nemzeti kulturális örökségként is nyilvántartott szo-

kásához. [A témáról 2018. október 7-i lapszámunkban olvashattak. – A szerk.] Különleges, hogy Maglód Budapest agglomerációjában található település, a lakói szoros kapcsolatban vannak a fővárossal, mégis élő, összetartó, hagyományait őrző, energikus közösséget alkotnak.

– **A Maglói Evangélikus Egyházközség pünkösdi templomdíszítése Koltay Erika és Németh Mihály lelkész felterjesztésére 2018-ban került fel a szellemi kulturális örökség nemzeti jegyzékére. A gyülekezeetről tudjuk, hogy 1702-től saját lelkésze van. Mikor kezdődhetett a pünkösdi templomdíszítés, és mennyire folyamatos a hagyomány életben tartása?**

K. E.: A pontos dátumot nem lehet megmondani, valószínű, hogy az oda-telepített szlovák evangélikusok hozták magukkal. A 18. század végén, 1778-ban csak Maglódon volt templom, a környékről oda jártak a hívek. A kutatások jelenlegi állása szerint a 18. századra vezethető vissza az első maglói templomdíszítés. 1952-ben egy néprajzi gyűjtés még élő gyakorlatként írja le ezt a szokásunkat. A későbbi évekről nincsenek adatok. A nyolcvanas évek végén azonban láttam, és emlékszem, hogy a nők akkor is népviseletbe öltözve vettek részt a pünkösdi istentiszteleten. Arra, hogy a templom is fel volt-e díszítve, sajnos nem emlékszem. 1999-től a helyi nőklub

kezdeményezésére ismét folyamatos ez a szokásunk. A megszokás azonban nem jelenti a folytonosság hiányát, hiszen igaz ugyan, hogy nem volt évről évre gyakorlat, de a kendők megvoltak, a közösség emlékezetében élt ez a hagyományunk.

– **Feljegyzések szerint az egyház többször is felszólalt a szokás ellen, hiszen volt, hogy az ágakat a férfiak puska-durrogatás közepette vitték a templom felé. Pünkösdi vasárnapján a templomból kimenet tánc kezdődik, s ezzel mintegy megnyílik a pünkösdi bál. Hogyan zajlik a templomdíszítés?**

K. E.: A férfiak reggel kimennek a hátrába, és fiatal nyárfaágakat gyűjtenek, beviszik és felkötözik a templom padjaihoz és az oltárhoz. Délután jönnek az asszonyok, hozzák magukkal a gyakran több mint százéves – közülük nem egy a Transcius-énekeskönyvünk betűtípusával hímzett – és az újabb készítésű keszkenőket és szalagokat, majd felkötözik az ágakra. A legszebb és legrégebb zsebkendők a piros szalagok mellett az oltár köré kerülnek. Pünkösdi vasárnapján magyar-szlovák, azaz kétnyelvű istentisztelet tartunk. Erre nemcsak a gyülekezet, hanem a város lakosai, sőt testvértelepüléseink lakói közül is szép számmal érkeznek a hívek. Fontos látni, hogy, mint általában a népszokások, idővel ez is változott. Mára már nemcsak szlovák evangélikusaink érzik a magukénak a templomdíszítést, hanem az egész gyülekezet és a település is. Civil szervezeteink is közreműködnek az ünnep előkészítésében, lebonyolításában. Ez is mutatja népszokásaink közösség-összetartó erejét.

– **A település lakói népviseletben érkeznek a pünkösdi istentiszteletre. Filmes szemmel mit jelentenek ezek az öltözékek? Mennyire lehet a népviselet és a keszkenők díszítése között hasonlóságokat felfedezni?**

FOTO: MAGYARI MÁRTON

Cs. J.: Az, hogy a lakosság népviseletben jön az istentiszteletre, alapvetően a közösségnek fontos, hiszen az identitást fejezi ki. Nemcsak azt jelzik, hogy a helyi szlovák közösséghez tartoznak, hanem a népviseletek számos státuszt is elárulnak. Mivel a népviselet egy közösség ízlésvilágát tükrözi, ezért természetes, hogy kapcsolat van a templomban elhelyezett hímezett keszkenők és a viseletek között. Már a népviselet felöltése is egy rítus, amely összetartja a közösséget. A nők esetében idősebbek és fiatalok segítik egymást a körülbelül egyórás öltözködés alatt, hiszen az nem egyszerű... A fiatalok beletanulnak ebbe a szokásba, örömmel látják, hogy ez a generáció milyen büszkén viseli ezeket a szép öltözékeket.

– **Mi volt a nemcsak Maglódon és Mendén, hanem a korábban szlovák nemzetiségű gyülekezeteinkben széles körben elterjedt szokás fő üzenete, és mit jelent ma?**

K. E.: Régebben a Szentlélek szétáradásának, az egyház születésének az ünnepe jelentette, valamint a szlovák evangélikussághoz tartozást is kifejezte. Ugyan-

akkor ha a hagyomány néprajzi eredetét keressük, elmondható, hogy a zöldgázás már a kereszténység előtti időben is megtalálható. A paraszti gondolkodásban ez a természet megújulását jelentette. A földművelők számára kifejezte, hogy a vegetáció után ismét rüggyeznek majd a fák, nőni fog a gabona, ismét lesz élet. Erre épül az egyházi réteg, amely a föld újjáéledését túl az emberi élet hit általi újjászületését szimbolizálja. Az már nehezebb kérdés, hogy a mai ember számára ez mennyire többlettartalom. Vallom, hogy a vallásos ember ma is értheti és átélheti a szokás egyházi szimbólumát. Azok számára, akik nem járnak rendszeresen templomba, vagy nem hívők, de érdeklő őket a szokás, mindez olyan kulturális örökségelem, ami a közösséghez kapcsolja őket, tehát identitást erősítő erővel bír.

– **Maglódi evangélikusként nem tart attól, hogy e méltán elismert népszokás a turisztikai jelleg erősödése miatt egy idő után veszíthet egyházi jelentőségéből?**

K. E.: A szellemi örökségeknek lényeges eleme, hogy a jelenben zajló folyamat, de kapcsolatban van a múlttal. Egy

népszokás addig élő és funkcionális, amíg képes a változásra. A hagyomány nem berögződött formalitás, mindig jönnek hozzá újabb elemek. Mivel templomdíszítési szokásunk már a kulturális örökség része, így várható, hogy nálunk is szétválik ez a hagyomány: lesz egy „színpadi megjelenése” is. Ezt már most is látjuk, hiszen a szentendrei skanzenben pünkösdkor bemutatták a szokást. Ezenkívül a jövőben is élni fog a helyi tradíció, vagyis az, hogy a szűkebb közösségünk továbbra is a hite szerint gyakorolja majd a templomdíszítést. Maglódi evangélikusként azt is látom, hogy szokásunkat ma már nemcsak a gyülekezetünk, hanem az egész város a magáénak érzi. Ez nagyon jó, hiszen a kulturális örökségnek nem pusztán az az értelme, hogy megőrizzük, hanem az is, hogy minél többen magunkénak valljuk az értékeit.

■ GALAMBOS ÁDÁM

Az interjú eredeti, teljes szövege Nemzetközi Siker Övezi a Maglódi Evangélikus Népszokásról készült filmet címmel az Evangélikus.hu honlapon jelent meg szeptember 11-én.

Szeretetet a fegyverek között

Második rész

A tábori lelkészet a késő középkortól az intézménnyé alakulásig

A tábori lelkészet történetét bemutató, szeptember 8-i lapszámunkban megjelent sorozatkezdő cikk a kezdetektől a késő középkorig tartó időszakról foglalkozott. A második rész a késő középkortól egészen az állandó hadsereg, valamint az Apostoli Tábori Helynökség felállításáig tekinti át e szolgálati ág formálódását, ezúttal is a híres hittudósprofesszornak, Borovi Jánosnak A magyar tábori lelkészet története című könyve alapján.

Az önálló katonalelkészi hierarchia kiépüléséről a 16. század elejétől beszélhetünk. Elindítója I. Miksa, a Német-római Birodalom császára volt, akit mint „utolsó lovagot” tart számon az európai történelem. Célul tűzte ki, hogy a rabló lovagokból keresztény vezéreket neveljen. Arra törekedett, hogy hűbérurai becsületes harcosokká váljanak, s hogy gondoskodjanak alattvalóik képzéséről és fegyelmezettségéről. Ennek érdekében szabályzatot adott ki, amelyben lefektette a katonalelkészet normáit, valamint az állomány szolgálatának kereteit, illetményrendszerét, nem feledkezve meg az erkölcsi vonatkozásokról sem.

Vasszigorral lépett fel a császár a századok alatt végbement lezülléssel és az ebből fakadó bűnökkel szemben. Istenkáromlásért nyelvkitépés, hamis esküért az esküujjak levágása volt a büntetés. Babonáságért, varázslatért, nőekkel való erőszakoskodásért és fajtalanságért halálbüntetés járt.

Miksa tudta, hogy a legkeményebb megtorlás sem vezet célra, ha mellette nincs jóra nevelés. Éppen ezért elrendelte, hogy a hűbérurak gondoskodjanak katonalelkészeiről minden ezred és zászlóalj részére. A katonalelkész itt már nem önkéntes alapon kísérője a hadra kelt seregeknek, hanem esküt tett, a hadi bíráskodás és fegyelem alá rendelt katona. A törzshöz tartozik, de mivel nem teljes felszerelésű, a tisztikaron kívülre van sorolva.

Elmaradt pápai jóváhagyás

I. Ferdinánd 1543-ban a hadserege számára tábori püspököt szeretett volna állítani a seregnél szolgáló papok irányítására, de pápai jóváhagyást nem kapott rá, ezért tábori helynököt rendelt a katonapapok vezetésére. Pápai jóváhagyás nélkül az intézkedés nem volt tartós, így a papok mint katonák továbbra is az ezredparancsok joghatósága alatt álltak, a lelki joghatóságot pedig az illetékes megyés püspök vagy a szerzetesi elöljáró gyakorolta.

A korabeli hadszervezet szerint a sereg ezredekkel állt össze, amelyeket jelentős kiváltságokkal és önállósággal ruháztak fel. Az 1618–1648 között zajlott harmincéves háború alatt minden császári ezrednek volt egy lelkésze, hasonlóképpen a

I. Miksa, a Német-római Birodalom császára

francia és a bajor választófejedelem seregeinél is. Minden ezred önmagában egy plébániát képezett. Az ezredplébános felvétele az ezredparancsnok joga volt. A katolikusok a táborban, a protestánsok a táboron kívül gyakorolhatták vallásukat.

II. Ferdinánd érte el 1623-ban, hogy az elődje által létrehozott általános tábori helynök pozícióját a pápával is megerősíttesse. A hadicselekmények idején a harcoló csapatoknál szolgáló tábori lelkészek a tábori helynök joghatósága alatt álltak. A béke helyreálltával megszűnt a tábori elöljáró megbízatása, a lelkészek és a katonák visszatértek eredeti állomáshelyeikre és egyházi elöljáróik joghatóságába.

A jezsuiták kezében

III. Ferdinánd már nem nevezett ki több tábori helynököt, hanem VIII. Orbán pápához fordult, hogy a tábori lelkészek ellátására egyházzogilag is rendezett megoldást találjanak. A császár a hadsereg lelképásztori ellátását a jezsuita rend tagjaira szerette volna bízni. A pápa ezt támogatta, így az 1643. szeptember 18-

ai pápai brevében [pápai törvényt tartalmazó okmány – a szerk.] a császári gyóntatót püspöki joghatósággal ruházta fel, így a tábori főkaplán tisztségét a jezsuita rend feloszlatásáig, 1773-ig a renchez tartozó főgyóntatók viselték.

Bár a tábori főkaplánok joghatósága csak a háború idejére vonatkozott, a joghatóság már azokra a személyekre is kiterjedt, akik civilként – feleség, gyermek, árusok, szolgák stb. – a táborban éltek, és követték a tábor vonulását. A tábori főkaplánok Bécsben éltek, állomáshelyüket nem hagyhatták el, fizetésüket az udvartól kapták. A végrehajtásban és az ügyvitelben segítségükre volt egy vezérkari kaplán, valamint két világi pap.

A többi rend előljárója és püspöke tiltakozott az ellen, hogy papjaik fölött a jezsuiták gyakoroljanak joghatóságot. Ezért szükségessé vált, hogy az apostoli tábori helynök helyettesi minőségben egy világi papot is kinevezzen. A joghatósági vita a világi papsággal is kiéleződött, ugyanis a téli egy helyben lakás után már a helyi plébánosok formáltak igényt a katonákra. Ez a probléma csaknem százötven év után rendeződött.

Amikor III. Ferdinánd a jezsuiták gondjaira bízta a katonalelkészséget, nyolcpontos utasítást küldött a tábori főkaplán számára, amelyben előírta, hogy a katolikus vallásgyakorlatot minden ezredben biztosítani kell, kivéve azokat az ezredeket, amelyeknél császári engedéllyel evangélikus prédikátort tarthatnak. Az utasítás az evangélikus lelkészek alkalmazásának feltételeit is meghatározta: katolikus templomban nem tarthatnak nyilvános igehirdetést, csak magánháznál vagy szabad ég alatt; a helyi előljáró ellenőrizze, hogy a katolikusok ne vegyenek részt az istentiszteleteken.

A császár és a szász választófejedelem 1695. május 6-án megegyezett, hogy a császári sereget nyolcezer fős szász csapat fogja támogatni. Ezzel a protestáns katonaság részére is biztosítva lett a szabad vallásgyakorlás.

Az állandó hadsereg időszaka

III. Károly uralkodásakor az 1750-es katonalelkészi állomány a tábori főkaplánon és a központi tisztségviselőkön, valamint a birodalom különböző országaiba kihelyezett öt általános helynökön kívül százöt főt számlált, így minden ezrednek, magasabb parancsnokságnak és intézménynek jutott belőlük. A katonalelkészek illetménye állomás és beosztás, béke és háború ideje szerint változott, de sohasem volt arányban rendfokozati besorolásukkal. A parancsnokságok maguk is nehezményezték ezt, és a parancsnokok sokszor a saját zsebükből vagy különböző címeken a közpénz terhére egészítették ki a lelkészi jövedelmet, így ezért először engedélyezték, majd rendszeresítették számukra a stóljajövedelmet [adomány, amelyet kereszteskor, esketéskor, temetéskor, bizonyos iratok kiállításakor adnak a pap számára – a szerk.] is.

A Daun-ezred 1733-ból származó szabályzata a lelkész kötelezettségeiről egyebek között így ír: „Mivel a katonalelkész azért van, hogy életmódjában mindenkinek tiszteletre méltó előképe legyen, azért minden fő- és alantás tisztnek, nemkülönben közembernek kötelessége őt tiszteletben tartani, mint lelki atyját respektálni, jelenlétében pedig minden mosdatlan beszédmodortól és nevetlen viselkedéstől tartózkodni, aki ez ellen vét, az a kápolnaalap javára bírságot fizet.”

A szabályzat részletezi a lelkészi szolgálat rendjét: az alá- és mellérendelést, a függelék kérdést, az istentiszteleti rendet, a

FORRÁS: CMOA.ORG

VIII. Orbán pápa

hitoktatást, a betegek látogatását, a húsvéti gyónást, a stólszedést, a temetést és az esketést. Megtiltja bármely idegen lelkésznek az ezredkörletbe való belépést és ott egyházi szolgálat végzését. Ha valamelyik tiszt idegen lelkész előtt kötne házasságot, a stóladíj az ezredlelkészt illeti meg. A szolgálati rend megóvása végett a lelkész az ezredparancsnokot is értesíteni tartozik az egyházi hatóságával lefolytatott s a szolgálatot érintő ügyekről.

A tábori lelkész kötelessége volt az ezred anyakönyveinek pontos vezetése, a kápolna gondozása és az erkölcsi élet szemmel tartása. A szabályzat háború idejére megszübbi a tábori lelkész öltözködését, tartózkodási helyét a harc előtt, alatt és után. A tábori közös esti imára vonatkozólag előírta, hogy az ezred állja körbe a papját, s az feszülettel a kezében mondja elő a *Miatyánkot*, az *Üdvözlégyet*, a *Hiszkegyet*, ezután adjon áldást.

A szabályzatokból jól látszik, hogy az ezredlelkész plébánosa-parókusa az ezrednek, annak minden jogával és kötelezettségével. Katonaként szolgálva mégsem egészen katona. Felszentelt pap, mégis kettős – egyházi és katonai – joghatóság alatt áll.

Amíg a katonalelkészség a jezsuita rend részeként működött, a tábori főkaplánok nem törekedtek az önállóság elnyerésére, hiszen a szerzetesi közösség megfelelő lelki, szellemi és anyagi háttérrel biztosított a katonalelkészeknek.

A helyzet jelentősen a tábori lelkészség jezsuita rendtől való elszakadásával és az állandó hadsereg létrehozásával változott meg. Az állandó „császári-királyi” hadsereget az 1715. VIII. törvénycikk hozta létre, de az önálló Apostoli Tábori Helynökség pápai megerősítése 1773. december 22-ig váratott magára.

■ CSÜRY CSABA
katolikus teológus

Jézus tanításairól színesen

Kiadványsorozat a gyermekek és az ifjúság megszólításáért

Közösségeinkben komoly múltja van az országos hittanversenynek. A szervezést, a mozgósítást és a központi szakmai támogatást azonban érdemes időről időre átgondolni. Az országos iroda gyülekezeti és missziói osztályának és a Luther Kiadónak a közös kiadványai most az utóbbira tesznek kísérletet.

Felkészülni a hittanversenyre mindig nagyon komoly munka, nemcsak a gyermekeknek, de az őket felkészítő lelkészeknek, hitoktatóknak, szülőknek egyaránt. Talán néha meg is fogalmazódik bennünk, hogy megéri-e a sok veszélyesség. Különösen, ha csapatunknak a temérdek munka ellenére sem sikerül az élmézőnyben végezni. De látva, milyen elmélyült a versenyzők bibliaismerete, és hogy a közös tevékenység során igazi csapatá érnek össze, rájövünk, hogy fáradozásunk mégsem volt hiábavaló.

A 2019/20-as tanév hittanverseny tematikájában Jézus tanításai, példázatai kerülnek előtérbe. A témakör feldolgozását három, jellegében egymástól teljesen különböző, más-más korosztályt megszólító kiadvánnyal igyekeztünk színesebbé, érdekesebbé tenni. Hosszú távú célunk mindezzel, hogy a gyermekek a személyes hitükben is jó fogódzókat találjanak. Jézus

tanításai különösen is hívják minket a hitbéli megújulásra, megerősödére gyülekezeti, intézményi és családi közösségekben egyaránt.

A *Jézus példázatai* – *Bibliai színező* elsősorban óvodásoknak és alsó tagozatos iskolásoknak készült. (Bár gyakran a kamaszok is szeretnek egy-egy igényes színezővel a kezükben elmélyedni, kikapcsolódni.) A példázatok egyszerű, rövid összefoglalása szerepel a lapokon. De minden kedves használót bátorítunk az eredeti szöveg megkeresésére. A Kállai Nagy Krisztina igényes grafikáival készült, Jézusról szóló sorozat – *Jézus élete*, *Jézus csodái* – ezzel a kiadvánnyal teljesedett ki.

A *Jézus tanításai* – *Bibliai foglalkoztató* feladatkészlete igen heterogén. Egyes feladatoknál inkább az önfeledt alkotáson van a hangsúly. A gyermekek nagy kedvencére, a matricázásra négy oldalon is lehetőséget kínál. Rajzolni is lehet több példázat alapján, de elmélyülésre, önvizsgálatra, imádságra is van lehetőség a foglalkoztató által, a fejtörők pedig gondolkodásra készítik a használót. Ezért javasoljuk, hogy az alsósok mindenképp felnőtt irányításával dolgozzák fel a kiadványt, felsősök már egyedül is meg tudnak birkózni vele. A Biblia használata elengedhetetlenül szükséges hozzá.

Ez érvényes a már tiniknek szóló, de a fiatal felnőttek körében is közkedvelt *bullet journal* („élettervező” határidőnapló-, vázlatfüzetszerű könyvecske) műfajú *Példázat-tükör* – *Bullet Journal* című kiadványra is. Biblia, író- és rajzeszközök, valamint nyitott szív szükséges a használatához. A füzet első felében tizenhat igeszakasz kreatív feldolgozását szolgálják a szimbólumok, a példázatok megértését segítő egyedi kérdések is. A fiatalok Istennel és emberekkel való kapcsolatuk alakítására készíthetnek terveket. A kiadvány használói mindezekkel párhuzamosan a második nagy egységben akár kreatív keresztyén önvizsgálati naplót is vezethetnek.

Jézus példázatai – *Bibliai színező*. Szerkesztette: Péterné Mestery Rita. Grafikus: Kállai Nagy Krisztina. Luther Kiadó, 2019. Ára: 280 Ft.

Jézus tanításai – *Bibliai foglalkoztató*. Szerkesztette: Grendorf-Balogh Melinda – Péterné Mestery Rita. Grafikus: Kisantal Ágnes. Luther Kiadó, 2019. Ára: 690 Ft.

Reméljük, hogy ezeket a kiadványokat hittanórán, gyermekbibliakörben, ifjúsági órán és akár otthon is örömmel tudják majd forgatni kicsik és nagyok. Mindig új és új impulzust kapva a hittanversenyre való készüléshöz vagy egyszerűen személyes istenkapcsolatuk megerősödéséhez és formálódásához.

■ PÉTERNÉ MESTERY RITA
ÉS GRENDFORF-BALOGH MELINDA

Példázat-tükör – *Bullet Journal*. Szerkesztette: Grendorf-Balogh Melinda – Péterné Mestery Rita. Grafikus: Kisantal Ágnes. Luther Kiadó, 2019. Ára: 1500 Ft.

Időtálló prédikációk kötetben

Zászkaliczky Pál hetven igehirdetése

Királyi vendég vendége voltam az utóbbi hetekben, amíg Zászkaliczky Pál nyugalmazott lelkész *Királyi vendégségben* című prédikációs-kötetét olvastam. Különleges időtöltés volt ez, amikor nem én, a meghívott vittem ajándékot, hanem engem, a meghívottat részesített a „házigazda” ajándékban. Időtálló, anyagiakban nem mérhető útravalót kaptam a könyvben található hetven igehirdetés által.

Három évvel ezelőtt az akkor nyolcvanéves szerzővel készült egy életútinterjú, amelyben Zászkaliczky Pál – a fiatalabb korosztály számára csak Pali bácsi – életéről, családjáról, korábbi szolgálati helyeiről mesélt. A Károli Gáspár Református Egyetem honlapján ma is megtalálható interjúból az olvasó nemcsak a hatvanas-hetvenes évek egyházpolitikai viszonyait, a szórványban szolgáló lelkészcsaládok küzdelmes mindennapjait ismerheti meg, de például egy teológusotthon-igazgató és Fébé-lelkész feladataiba is betekintést nyerhet.

A lelkészcsaládban született szerző a főtí családi fészkekben szinte már az anyatejjel szívta magába az evangéliumot és az Urat áldó egyházi énekeket. Édesapja, idősebb Zászkaliczky Pál ugyanis főtí lelkész és Pest megyei esperes, nagy hírű prédikátor volt, míg édesanyja tanítónő, aki miután férjhez ment, új hivatást választott – ötgyermekes családanaként és „született” papnéként szolgált a mindennapokban.

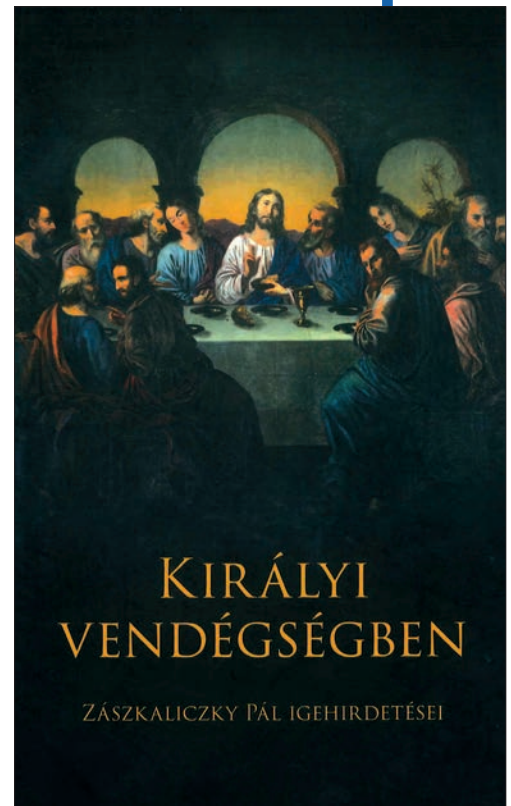
A család elsőszülött gyermeke, Pál – édesapjának nyomdokaiba lépve – maga is lelkész lett. Szolgálati helyein sokféle élettapasztalatra tett szert, amelyeknek tanulságait az ige fényében megvilágítva a prédikációiban sokszor továbbadta. 2004. október 1-jétől közel egy évig helyettesítő lelkész volt Tatabányán. Az ott elmondott igehirdetéseket Lukonits Ottó presbiter magnóra vette, majd legépelte, és továbbküldte barátainak,

rokonainak. Az így írásban is rögzített prédikációk képezik a *Királyi vendégségben* című kötet fő anyagát, kiegészítve néhány más gyülekezetben elhangzott igehirdetéssel.

„De bárhol és bármikor hangzottak is el [ezek a prédikációk] – olvashatjuk a könyv előszavában Fehér Károly nyugalmazott lelkész tollából –, kettős köztudásban szólnak meg: Krisztushoz és a gyülekezethez való kötöttségben. A Krisztushoz kötöttség azt jelenti, hogy keresztyénségünk nem egyszerűen egyistenhit, hanem Krisztus-központú Szentháromság-hit. Az igehirdető ilyen hitre hív, bátorít és biztat. Kapcsolódik az igehirdetés az egyházi esztendő, a liturgikus év bármelyik ünnepéhez, szakaszához, származzék a textus a Biblia bármelyik könyvéből, mindig Krisztust hirdeti, róla vall és hozzá hív.”

A kötetben olvasható prédikációk az imént említett tanúságtevést élően, elevenen, az olvasót megszólító módon közvetítik.

Az igehirdető őszinte nyíltsággal mutat rá az emberi gyengeségekre, ejt szót például az öregedés vagy a halál „kellemtlen” témájáról, de többek között az irigység és a megbocsátás nehézségei is szóba kerülnek. Az igehirdető mondatai azonban sosem vádolnak, csak jézusi tükröt állítanak. S ebbe a tükröbe legelőször sokszor maga az igehirdető néz, ahogyan azt a vízkereszt utáni második vasárnapi prédikációban olvashatjuk: „Jézus szembesít magammal, Isten törvényének megszegőjével. Ő szembesít, aki nem vétkezett, neki joga van ehhez, akinek szájában álnokság nem találtatott. Egymástól nemigen szoktuk jó néven venni, ha botlásunkra figyelmeztetnek. Ennek oka persze mindnyájunkban megtalálható. Hiszen amikor mások bűnére haragszunk, rendszerint magunkra haragszunk. Arra haragszunk, amit nemcsak másban, de magunkban is észrevettünk.

Királyi vendégségben – Zászkaliczky Pál igehirdetése. 1f. Zászkaliczky Pál magánkiadása, Budapest, 2019. Ára 2900 forint. Kapható a Luther Kiadó könyvesboltjában (1085 Budapest, Üllői út 24.) és a Huszár Gál papír- és könyvesboltban (1052 Budapest, Deák tér 4.).

Sőt talán éppen magunkban vettük észre először, s úgy harcolunk ellene, hogy leleplezzük másban, talán éppen gyermeinkben.”

Csak az tud őszinte bűnbánattal beszélni bűneiről, gyengeségeiről, aki volt már a mennyei Király vendége. Zászkaliczky Pál igehirdetés-kötetét olvasva mi egy királyi vendég vendégei lehetünk.

■ BODA ZSUZSA

És utána?

A kis Zselyke nem a saját gyerekem, csak tanítom. Pontosabban próbálok tanítani. Most, amikor leírom ezeket a sorokat, szeptember második hete van, és pillanatnyilag még úgy tűnik, ő fog tanítani engem. Sétálunk a templomhoz ketten. Mindössze három-négy percnyi időt vesz igénybe az út. Fogja a kezemet – egyedül van az osztályából nálam –, és kérdez:

– Mitől megy az autó?

– Üzemanyagot teszünk bele, ami hajtja – mondom.

– És ha az elfogy?

– Akkor tankolni megyünk a benzinkútra – mosolygok rá.

– És ha a benzinkúton elfogy, akkor mi lesz? – nyaggat tovább.

– Hát a tartálykocsi hoz a finomítóból.

– És ha a finomítóból kifogy?

– Akkor az olajkutaktól nyersolajat kell vinni.

– És ha az olajkutakból elfogy? Mi lesz utána? – folytatja rendületlenül.

Szerencsére megérkezünk a templomhoz. Magamban konstatálom, hogy járhattam volna rosszabbul is. Zselyke nevelt gyerek, megkérdezhetne volna, hol az anyukája, és miért tartotta láncon őt meg a testvérét a kutya mellett. Miért nem kaptak rendszeresen enni öt éves koráig, és miért nem tett senki ez ellen semmit? Vajon a teste behozza-e valaha is a lemaradást a fejlődésben, lesz-e ő is

erős, egészséges felnőtt? De nem ezeket kérdezte.

Most pedig belépünk a templomba. Körülnézünk, minden sarokba bekukkantunk, megbeszéljük, mi miért van ott, mire emlékeztet bennünket. Persze az úrvacsoravítákat még nem próbálok elmagyarázni neki. (Lehet, hogy hosszú távon is kihagyom. Néha az az érzésem, hogy ezt senki sem érti pontosan, de nem gond. Úgy érzem, elég, ha hittel fordulunk Istenhez, és ő majd a többit kipótolja.)

Óra végén indulunk vissza az iskolába. És jön egy kukásautó.

– Hova viszi a szemetet?

– A feldolgozóba.

– Mindent feldolgoznak?

– Sajnos nem. Van, ami a szeméttelen és a szemétegetőben végzi.

– Amit szelektíven gyűjtünk, azt mindet feldolgozzák?

– Próbálkoznak vele. Újrahasznosítják. A műanyagokból erős táska, pulóver, ilyesmi lesz. Az üveget apróra törik, tisztítják, újra üveg lesz. A papír is újra papír lesz.

– Az üveg ugyanolyan üveg lesz, mint volt?

– Azt hiszem, igen.

– Akkor minek török össze?

– Így könnyebb gyűjteni.

– És többbe kerül. Amit nem lehet újrahasznosítani, az hova kerül a szeméttelről?

– Egy nagy lerakóba.

– És utána?

Itt érkeztünk meg az iskolába. Csengettek, szünet lett. Zselyke elfutott tízóraizni, én meg azóta is töröm a fejem a kérdéseim. Jól feladta a leckét...

Tudom, hogy az újságnak új(don)ságot kell tartalmaznia, de talán annyira nem régi még a *Csernobil* minisorozat, hogy ne lehetne róla írni. Nehezen szántam rá magam, hogy megnézzem, így már szinkronizált változatban jutott el hozzám.

Tulajdonképpen annyira rosszul viselem a katasztróafilmeket, hogy sosem kerestem őket önként, ám a tavalyi tanév végén az utolsó szünidőváró napokban végignézték az iskolában a felsősökkel. Az „edzettebbek” meg se rezzenek (talán fel se fogták, hogy ez most igazából volt, és térben és időben ijesztően közel hozzánk), de aki nem szokott hozzá, az bizony rémesen érezte magát. Van, aki azóta sem heverte ki teljesen. Muszáj hát időt szánni rá, hogy beszéljünk róla.

A történet ismerős volt, én már élttem, sőt nem is voltam teljesen gyerek, de a veszély valóságos mértékét csak nagyon kevesen tudták. Aztán amikor tanítani kezdtem ott, abban a kelet-magyarországi kisvárosban, a kollégák rebesgették egymás közt, hogy bizony azok a gyerekek, akik a csernobili katasztrófa idején születtek, sokkal szétszórtabbak, nehezebben tudnak figyelni, megülni, elmélyülni.

Most, hogy láttam a filmet, azt hiszem, örülhetünk, hogy egyáltalán élünk. Sokak tudatos, tudatlan vagy sejtett önfeláldozása kellett ahhoz, hogy ennyivel megússza a világ az emberi felelőtlenségnek és flegmaságnak ezt a következményét. Ahogy néztem a szenvedést, a tehetetlenséget, csak imádkozni tudtam. Istenem, milyen törekeny, sérülékeny az ember! Milyen ostobán védi a látszatot, miközben a felszín alatt a halál bugyog, és készül kitörni!

Az is kegyetlenül megviselt, hogy a láthatatlan mérge miképpen terült szét anélkül, hogy a veszélyben lévők felismerték volna. Nem volt menekülés, még félelem sem. A környék lakói gondtalanul gyönyörködtek a színes lángcsóvában – a gyilkos sugárzás közepén. A pánikot valóban sikerült elkerülni, de ez nagyon sokba került. Rengeteg idő telt el, mire úgy-ahogy figyelmeztették az embereket.

Döbbenetes, mennyire keveset látunk, értünk abból, ami veszélyeztet bennünket. Milyen nagy szükségünk lenne bölcsességre, hogy felfogjuk a veszélyt, és még időben mentsük a menthetőt. Felelősen, tudatosan, következetesen.

A film atmoszférája nyomot hagyott bennem. Már nem a képernyő előtt vagyok, hanem teszem a dolgom: mosok, főzök, órára készülök, bevásárolok. Mégis, mintha előttem maradtak volna a képek. A szelektív kukát gondosan átnézem, tiszták-e a belerakott csomagolások. Vásárláskor otthon készített tasak-

ban méretem le a zöldséget-gyümölcsöt. A gyereket lebeszélem a következő fölösleges kis mütyűr meg a kétdecis, szívószálás lötyty megvásárlásáról. Megjavítottam a mosógépet, táskát varrok a kinőtt nyári topból. Mert ott zakatol bennem, hogy felelős vagyok, és tehetek azért, hogy mi lesz utána...

✱

Kit ne ért volna már a bosszúság: mosáskor a zsebben felejtett papír zsebkendő szép komótosan apró cafatokká olvad, kis szöszökké morzsolódik szét a vízben, és vékony, de egyenletes penészszerű-

akarom én fölöslegesen gerjeszteni a feszültséget. Hiszen már a múlté ez az égető probléma. Néhány éve feltalálták a vécébe dobható gurigát. Csak lehúzzuk, és hopp, fellélegezhetünk.

De tényleg fellélegezhetünk? Valóban a legkomolyabb gondjaink voltak ezek a dolgok, vagy csak a komfortzónánk határait súroló, felületi bosszúságok?

Nemrég az is tudomásomra jutott, hogy a vásárláskor kapott blokkok, valamint a ki tudja, mi okból egyre inkább a végtelenbe vesző hosszúságú menetjegyek – aki nem hiszi, járjon utána, milyen kiterjedésű egy vonatjegy – sem afféle

KÉPEINK ILLUSZTRÁCIÓK

ként beborítja a tiszta ruhákat. Rázogatjuk, potyog szertesztét, a makacsabbja viszont csak hosszú, sziszifuszi munkával távolítható el. Na de ennek vége! Feltalálták a mosásbiztos papír zsebkendőt.

Vagy itt a másik, az életünket megnyomorító jelenség: a vécepapír-guriga, amelyről elfogyott a papír. Ezek a kis hengerek csak gyűlnek a mellékhelyiségben, és ki tudja, mekkora kárt okoz az önbecsülésünkben, ha hanyag családtagjaink helyett végül mindet saját kezűleg kell a szemetesbe helyeznünk. Ismerősi körünkben többen irtózva kerülnek e tisztátalan tárgyat. Szabad kézzel sosem érintenék meg. És ha a család többi tagja is ugyanígy gondolkodik róla, mi ez, ha nem válóok?! De mindenki nyugodjon meg, vegyen mély levegőt, nem

közönséges papírból készülnek, amely újrahasznosítható, szelektíven gyűjthető lenne. Nem, ezek az örök életnek készülő, fontos dokumentumok nem bomlanak le, ahogy annyi más – kényelmünket(?), lustaságunkat(?) nemtörődömségünket(?) szolgáló – papírszerű használati tárgy sem.

Nézem a „hősöket”, akik fél év alatt csak egy befőttesüvegnyi szemetet termelnek, és szégyellem magam. Itt állok a mosásbiztos zsepimmal, a lehúzható vécepapír-gurigámmal vagy ezek híján szimplán az ivóvíz-öblítéses vécémmel, és úgy szeretnék jobban vigyázni a világra! A helyre, amelyet az utánunk következőkre hagyunk. Kutatók, zsenik és okosok, kérlek, ebben segítsétek!

■ FÜLLER TÍMEA

Bibliaolvasó napló

Gondolatok az elmúlt hetek igéi kapcsán

Törvényeskedés és hiperkegyelem. Az elmúlt évtizedekben az evangéliumi keresztyének között (is) felütötte a fejét a keménykedés, a törvényeskedés. Mintha a hitélet tele lenne szabályokkal, állandó veszéllyel. Kísértésként jelentkezett egyes vezetők túlzott, néha kontroll nélküli hatalma, az anyagiasság, más közösségek lebecsülése.

A törvénykezésre hajlók még Jézusból és a kegyelemből is törvényt kreálnak, mert ehhez értenek. Nem mellesleg a lelkek feletti uralkodásra is kiváló eszköz ez. Súlyosabb esetekben lelki skizofréniát eredményez, de leginkább azt, hogy nem tudtak élni az isteni derűvel, irgalommal, szabadsággal. Ennek ellenhatásaként robbant be az utóbbi években a „szuperkegyelem” vagy „hiperkegyelem” tanítása.

Én is úgy gondolom, hogy szinte minden kegyelem. Isten szeretetből teremtett, döntési szabadságot adott. A törés, a bűneset után szeretetből küldte a törvényt, a prófétákat, majd a Megváltót, aki kegyelmi döntéssel érkezett. A „kegyelmes” irányzatok viszont megfelelnek néhány alapvető tényről: Isten lényege a szeretet, de ő szent és igazságos, a bűnt szeretetből gyűlöli, mert a bűn céltévesztés, amelynek következményei vannak. A hívó ember harca „testtel, világgal, ördöggel” (Luther) sírig tart, de győzelmi eséllyel. Közben kapunk és adunk sebet. Amíg itt vagyunk a földön, reggelente fel kell kelni, fogat

kell mosni, gondozni kell a testet, elvégezni a sokszor fárasztó feladatokat, nem lehet elbizakodni. A hívőket is éri kísértés, fájdalom, katasztrófa, üldözés. A bűn valóság. Isten könyörülő irgalma miatt kegyelemből kaphatunk bocsánatot, új életet, de bűneink következményeivel is számolnunk kell. Talán lassan a mennyben érezzük magunkat, de tudnunk kell, hogy korábbi bűneink önálló életet élnek. Lazaságunk, kegyes-kegyetlen gögünk, beszólásaink dolgoznak mások életében. Sok esetben ezeket is elveszi az Úr, de ez nincs mindig így. Isten szereti a bűnöst, halálisan szereti, az egész menny szurkol érte!

Kedves törvényeskedők és hiperkegyelmesek! Jó lenne a nagy kilengések után alázattal belesimulni Isten szívébe, gondolatába. Ne mi próbáljuk őt mozgatni (szinte mágikusan), hanem engedjük vezetni magunkat. Szenvédő környezetünk érdekében is.

„Viselnem kell az Úr haragját, mert vétkeztem ellene.” (Mik 7,9a) „Alázzátok meg magatokat az Úr előtt, és ő felmagasztal titeket.” (Jak 4,10)

Az ő neve Üdvözítő és nem kárhoztató. Az emberi élet oka, értelme, célja Isten szeretete, irgalma. Megkeres, felel, összegyűjt, otthont ad. A gonosz megaláz, szétszed, elveszejt. Erősödj meg a jóban, a kegyelemben! Mindez a tiéd.

„De még vár az Úr, hogy megkegyelmezessen...” (Ézs 30,18a) „Te azért, fiam, erősödjél meg a kegyelemben, amely Krisztus Jézusban van.” (2Tim 2,1)

A keresztyén nem bamba birka, akivel bármit meg lehet csinálni. Ellenséget szeretni, vele jót tenni isteni képesség. „Ami lehetetlen az embereknek, az Istennek lehetséges.” (Lk 18,27) Mégis, mi értelme ennek? Átéltetem a belső szabadságot, a „mégteletlenítést”. Ellenségem meg is változhat, akár az én javamra. Részé lehetek a megváltói eseménynek. Ahogyan engem is megtalált, megáldott, megszabadított, ezt tennie az én közreműködésemmel másokkal is. A végső ítélet az ő kezében lesz.

„Akinek életútját kedveli az Úr, azt még ellenségeivel is összehívja.” (Péld 16,7) „Ti azonban szeressétek ellenségeiteket, tegyetek jót, és adjatok kölcsön, semmit sem várva érte: nagy lesz akkor a jutalmatok, és a Magasságos fiai lesztek...” (Lk 6,35)

Az ember a gonoszságával magára vonja Isten haragját. Megérett a világ az ítéletre. Fokozhatatlannak tűnik a gőg, az erőszak, a gyűlölet, az abnormális viselkedés, a kapzsiság. A bűnök következményei kezdik utolérni az emberiséget. A Föld, a teremtettség is szenved, nyög, sír, és egyre nagyobb erővel visszavág. Ma mégis felébredtünk, van otthonunk, élelmünk, ruhánk, és szól az ige. Még mindig tűr és vár az Isten.

„Ki tudja, talán felénk fordul és megszán az Isten, megfőkezi izzó haragját, és nem veszünk el!” (Jón 3,9) „Nem késlekedik az Úr az ígéréttel, amint egyesek gondolják, hanem türelmes hozzátok...” (2Pt 3,9)

■ SZEVEÉNYI JÁNOS

Konfirmáció – kódolt kudarcként?

A cím nem alliterációs játék. A téma sem játék. Egy gyülekezeti tag érdeklődött lelkészénél egy tavaly konfirmált kislány után, akit azóta sem látott a templomban. A lelkész – húsz-egynéhány konfirmációval a háta mögött – ingerült keserőséggel válaszolt: „Tudhatja maga is, hogy a gyerekek kikonfirmálnak!” A kérdező lefagyott, mint egy számítógép.

FOTÓ: VIRÁ.HU

Vajon ennyivel el van intézve a dolog? Miért nem vizsgáljuk az okokat, hogy megpróbáljunk változtatni a fájdalmas gyakorlaton? Mert ez nem egy megváltoztathatatlan kényszerűség! Hogyha ennyire ismert és szomorú a helyzet, akkor miért hagyja ennyiben egyházunk?

Még egy példa. Egy nagypapa (megpróbált nyugalmazott lelkész) részt vett unokája konfirmációján. A végén így fogalmazott: „A gyerekekkel megutáltatjuk Isten dolgait a mechanikus kátéanyag leadásával és számonkérésével. Írhattam volna úgy is, hogy nem szerettem meg.” Igen, ez is kérdés. Hogyan szeretethetjük meg gyermekeinkkel – nem is a kátét, hanem – az Urat?

A példák nem a negatívumok kaján kiemelésére szolgálnak, hanem a probléma érzékeltetésére. Magam is szomorúan látom, hogy egy helyben járunk.

Akadnak ugyan érdekes próbálkozások, de nem érzem a „gyökerkezelést”.

A konfirmáció csúcsa, amikor a fiatalok „megvallják hitüket”. A hit fogalmát nem analízálom. Nézzük inkább a gyakorlati vetületét. Ha valaki Krisztus megváltói munkájába kapaszkodik (azaz hisz), akkor miért hagyja el a gyülekezetet? Ha sarkosan nézzük, akkor az is feltűnhet, hogy a gyerekek túlnyomó része (no jó, nem kis hányada) a konfirmáció előtt sem aktív látogatója a gyülekezetnek (tudok az iskolai hittanról is, amely kicsit árnyalja a képet). Tehát előélet nélkül várunk utóéletet.

Miben látom a problémát? Az egyik, hogy a keresztségben azt akarjuk elhittetni: Isten gyermekévé fogadott vagy újjászült. Ezek szerint sínen vagyunk. Bár a liturgikus szövegben elhangzik az is, hogy valamikor valamiből meg kell tér-

ni. Ha ateista volnék, akkor gúnyolódnék: no lám, Isten nem nagyon törődik gyermekeivel. Féltre a gúnyt! Halkan jegyzem meg gyanúmat, hogy a megkeresztelttek egy része nem jut el a konfirmációig.

A másik probléma: a konfirmáción kimondjuk, hogy ezek az aranyos gyerekek megvallották a hitüket. Néha eltűnök, vajon mit gondolhat erről a gyermek. Hiszen – túl az emelkedett ünnepi hangulaton – nem lát változást magában és körülötte. Csak ennyi az egész? Mint ha mi sem történt volna. Szeretem ezt az ígét: „Mert szívvel hiszünk, hogy megigazuljunk, és szájjal teszünk vallást, hogy üdvözlünk.” (Róm 10,10) Egyrészt rögtön szembeötlik, hogy itt nem csak a száj nyilvánul meg. Másrészt van bizonyosság megigazulásról (az mi?) és üdvösségről.

A konfirmációs vizsgán (beszámolón) vagy az istentiszteleten elhangzik, hogy a gyerekek megismerték egyházunk alapvető tanítását. Meggyőződésem szerint arra kellene koncentrálni, hogy megismerhessék az Urat.

Erre bárki azzal válaszolhat, hogy a Szentlélek munkája nincs a hatalmunkban, és hivatkozik az *Ágostai hitvallás* (CA) V. cikkére [Az egyházi szolgálatról – a szerk.]. Jól teszi. Ott azonban az is olvasható, hogy az evangéliumot (ugyanis azt kell hirdetni) meghallók hihetnek a Szentlélek munkája által. Tehát adva van a feladat az evangélium tiszta hirdetésével; lásd még a CA VII. cikkét [Az egyházzól – a szerk.]. Is. Mindehhez szükséges a biblikus-reformátori antropológia figyelembevétele: ki vagyok én az Isten előtt?

Célunk és imádságunk, hogy a gyerekek kövessék Krisztust. És akkor remélhetőleg a gyülekezet nemcsak konfirmáltakkal, hanem üdvösséget nyert konfirmáltakkal növekszik. Akarjuk-e ezt?

Alliterációval fejezem be: konfirmáció – Krisztus követésében.

■ GÖLLNER PÁL

Az eredeti írás azonos címmel szeptember 17-én jelent meg a Kötőszó evangélikus közéleti blogon.

Prúsz-tagtorozó. Megalakulásának tizenötödik évfordulója alkalmából a Protestáns Újságírók Szövetsége (Prúsz) tagdíj-fizetési amnesztiát hirdet azon tagjai számára, akik tagságukat ilyen-olyan okból feladni vagy megszakítani kényszerültek. Az akció nem példa nélküli, a közelmúltban több egyesület, testvérszervezet elnöksége szánta el magát hasonló lépésre, felhívásukban többé-kevésbé azonos megfogalmazással fordulva a látókörükből kikerült tagjaikhoz. Az utóbbi években – bizonyára egyszerű feledékenységből vagy anyagi okokból – számos egykori tagtársunk maradt el akár többévi Prúsz-tagsági díj befizetésével. Az így felgyülemlett tagdíjhátralék sok kollégánk számára ma már a legjobb indulattal sem kezelhető. Ezért a Prúsz elnöksége a szeptember 2-án tartott ülésén úgy döntött, hogy a visszakívánkozóknak egyszeri szolidaritási akciót hirdet. Ennek jegyében az idei, jubileumi évben visszajelentkezők a felhalmozódott tagdíjtorozások kiegyenlítése nélkül, tagsági szándékuk egyszerű írásos bejelentésével, eredeti igazolványszámuk megadásával és a státuszuknak megfelelő (aktív, nyugdíjas, pártoló tag), kizárólag a 2019. évi tagdíj összegének befizetésével ismét szövetségünk teljes jogú tagjaivá válhatnak. Az éves tagdíj rendes tagoknak ötezer forint. A tagdíj ez évi befizetésével nemcsak 2019-re, de a 2020. évre is megkapják az érvényesítő matricát. Ez a jubileumi akció egyszeri, és csak a megadott határidőn belül, tehát ez év december 31-ig érvényes. Szövetségünk természetesen örömmel fogadja az újonnan belépni szándékozókat is. Az éves tagdíj idej befizetésével újságíró-igazolványukhoz már most megkapják ők is a 2020. évre szóló érvényességet igazoló matricát. Aki-nek már nincs meg az újságíró-igazolványa, az azt ismételtel igényelheti. Új igazolványhoz egy jpg-formátumban beküldött igazolványkép szükséges. A tagsági plasztikkártya egyszeri költsége – ötezer forint plusz áfa – szintén az igénylőt terheli. A 2019–2020. évi tagdíj befizethető átutalással a Prúsz bank-számlájára (Erste Bank, 11600006-00000000-21666681). A közlemény rovatban kérjük feltüntetni: „sajtóigazolvány”.

NAGY KATALIN, a Prúsz elnöke

Hajó a ködben. Az Asztali Beszélgetések Kulturális Alapítvány a Petőfi Irodalmi Múzeummal együttműködve szeretettel várja az érdeklődőket következő disputájára a múzeumba (Budapest V. ker., Károlyi u. 16.). Időpontja: október 24. (csütörtök), 18 óra. Toronyi Zsuzsanna muzeológus, a Magyar Zsidó Múzeum és Levéltár vezetője és Závada Pál Kossuth-, József Attila- és Prima Primissima díjas író, a Digitális Irodalmi Akadémia tagja beszélgetnek. Moderátor: Galambos Ádám evangélikus teológus. Téma: *Hajó a ködben*. Závada Pál idén megjelent, azonos című könyvéből kiindulva egy család életén és döntésein keresztül beszélgetünk a 20. század kérdéseiről, az emlékezés lehetőségéről és arról, hogy milyen dilemmák övezik múltunkat. A rendezvényre a belépő felnőtteknek 800 forint, diákoknak, nyugdíjasoknak 400 forint. (A belépő megvásárlói a Petőfi Irodalmi Múzeumot támogatják.) A beszélgetés élőben a Petőfi Irodalmi Múzeum YouTube-csatornáján is követhető.

Apróhirdetés. Gyűjtő venne bélyeggyűjteményt, postai képes levelezőlapot. Tel.: 1/322-8439, 20/522-5690.

Második hidegkúti evangélikus találkozó. Szeretettel meghívunk minden evangélikust és minden érdeklődőt családjukkal és barátaikkal együtt második evangélikus találkozónkra a pesthidegkúti evangélikus templomba (1029 Budapest, Ördögárok utca 7–9.) október 5-én, szombaton 10 órára. Program: 10.00: az érkezők fogadása • 10.30: Labossa Péter Mihály érdi lelkész vendégünk és Fodor Viktor megnyitó áhítata • 11.00: a Gryllus testvérek, Kovács Eszter operaénekes, valamint Balczó András előadása; az Evangélikus Országos Múzeum bemutatkozása • 12.30: bográcsban főtt ebéd tálalása • 13.30: Próhle Gergely megemlékezése az aradi vértanúkról evangélikus szemzőgből. *Hit és kaland* – dr. Illyés Péter antarktisi élménybeszámolója. Közben most először Pesthidegkúton: szabadulós játék gyerekeknek, témája Luther Márton, valamint színezők, mesés ismerkedés a Bibliával.

A nyugdíjas lelkészek szokásos Deák téri összejövetelén október 4-én fél tízkor Hecker Frigyes tart áhítatot és előadást, melynek címe: *Mit tanulhatunk az ébredésekből, és mik a mai lehetőségeink?*

A budavári evangélikus szabadegyetem következő alkalmát október 14-én, hétfőn 19 órától tartjuk a Bécsi kapu téri evangélikus templom kápolnájában (1014 Budapest, Tánacsics Mihály u. 28.). Dr. Fabiny Tamás püspök áhítata után Páll Csilla művészettörténész tart előadást *Evangéliumi képek könyv a reformáció korából – A mömpelgardai oltár bemutatása* címmel.

Bárka-ádvént. Szeretettel hívunk minden érdeklődőt a Mevisz-Bárka ádvénti alkalmára. Időpontja: november 30., 10.00–17.30. Helyszíne: Lágymányosi Ökumenikus Központ (1117 Budapest, Magyar tudósok körútja 3.). Kérünk, hogy részvételi szándékodat október 31-éig a honlapon a „jelentkezés” fülön (Mevisz.hu/jelentkezés) mindenképpen jelezd.

Felhívás a misszió vasárnapjára

Egyházunk missziói bizottsága szeretné helyreállítani, illetve megerősíteni a misszió vasárnapjának, az ehhez kapcsolódó missziói offertóriumnak és az egyházkerületi missziói jellegű napoknak a hagyományos jó rendjét. Ennek érdekében kérjük az egyházközösségek, egyházmegyék és egyházkerületek vezetőit, hogy a 2020-as munkaprogramok összeállításánál vegyék figyelembe, hogy a misszió vasárnapját és offertóriumát *Exaudi* vasárnapjára (május 24.), a kerületi napot pedig ezzel összefüggésben május 23-ára, szombatra kellene meghirdetni. Ezzel összhangoltan javasoljuk, hogy minden egyházmegye szervezze meg a saját egyházmegyei missziói napját is a számára legalkalmasabb időpontban. Isten áldása kísérelje egyházunk missziói szolgálatát!

Erős vár a mi Istenünk!

GÁNC S PÉTER, a missziói bizottság elnöke

CineFestől pezsgett Miskolc

Evangélikus teológushallgató a fesztivál ökumenikus zsűrijében

Immáron tizenhatodik alkalommal rendezték meg szeptember 13–21. között a CineFest miskolci nemzetközi filmfesztivált, amely Magyarország egyik legkedveltebb filmes rendezvénye. Kínálatában elsősorban független külföldi műhelyek produkciói találhatók. Többségüket hazánkban csupán az artmozihálózat termeiben vetítik a későbbiekben, de a nagyközönség például Miskolcon láthatta először Tóth Barnabás legújabb, *Akik maradtak* című filmjét is, amelyet Magyarország az idén az Oscar-díjra jelölhető alkotások közé nevezett „nemzetközi film” kategóriában.

A CineFest nagyjátékfilmes kínálatában tizenhat mű versengett a nézők és a zsűri kegyeiért. A zsűri nagydíját a *Monos* című kolumbiai film érdemelte ki. Az alkotás a kolumbiai polgárháború gyermek katonáinak közösségét mutatja be, akiket kiképzőtisztjük különleges „küldetéssel” bíz meg: meg kell védeniük a szomszédos közösség tehenét. Az egyszerűnek tűnő feladat balszerencsés helyzetek sorát idézi elő, miközben kirajzolódik, hogy a kegyetlen háború és a könyörtelen paramilitáris kiképzés miként teszi tönkre a gyermeki lélek ártatlanságát.

A zsűri magyar tagja volt az idén – mások mellett – Deák Kristóf Oscar-díjas filmrendező és Müller Péter Sziámi költő, énekes is.

A nemzetközi ökumenikus zsűri díját a *Teherán: a szerelem városa* című iráni alkotás kapta. A film három ember – egy titkárnő, egy testépítő és egy temetéseken éneklő kántor – életének egy szakaszát mutatja be, akik szerelemre, intimitásra,

kapcsolatra vágyanak. Ali Jaberansari rendező remekül ragadja meg a mindennapi élet valóságát, apró pillanatainak humorát, és jól ábrázolja a reménység és csalódottság kettősségét. Üdítő volt látni, hogy költői, nyugodt és a lelkekkel mélyen törődő film érkezett a muszlim világból.

A nemzetközi ökumenikus zsűri tagja volt Ingrid Glatz-Anderegg svájci református lelkész, Nagy Anikó Mária rendező, Rok Andres szlovéniai dramaturg, forgatókönyvíró és e sorok írója, evangélikus teológus.

Az említettekén kívül a fesztivál nagyjátékfilmes kategóriájában amerikai, angol, kanadai, szlovén, német, francia, izraeli, indiai és spanyol produkciók voltak láthatók. A kínálatból személyesen tudom ajánlani *A rendszer* című spanyol filmet, amely építő dühvel mutatja be a korrump politikai elitek világát, vagy a német *Kontroll nélkül* című alkotást, amelyben egy dühkitörésekkel küzdő tízéves lány kalandját követjük végig gyermekvédelmi intézményről intézményre. Mindkettőt még idén bemutatják a hazai mozikban.

A rövid-, illetve dokumentumfilmes kínálatban is gazdag CineFesttel párhuzamosan – a közönségtalálkozók, kerekasztal-beszélgetések, mesterkurzusok mellett – számos tartalmas programról gondoskodtak a szervezők. Miskolc főutcája ilyenkor a kultúrától pezseg. A nemzetközi filmfesztivál hetében tehát különösen érdemes ellátogatni – nem csak a filmművészet szerelmeseinek – Borsod-Abaúj-Zemplén megye székhelyére. Ha az idén már nem is, jövőre.

■ NAGY SZABOLCS

Jesus Cine Fest

Az utolsó vacsora lett a legjobb

A legjobb animációs rövidfilm díját nyerte el Rófusz Ferenc *Az utolsó vacsora* című alkotása a keresztény filmek argentinai nemzetközi fesztiválján, a Jesus Cine Festen szeptemberben – olvasható a fesztivál honlapján (Jesuscinefest.com). A kilencperces mű Leonardo da Vinci *Az utolsó vacsora* című festményének animációs feldolgozása.

A légy című animációs filmjével 1981-ben Oscar-díjat nyert, Kossuth-díjas rajzfilmrendező legújabb munkájáról szólva korábban elmondta: a film ötletét negyven évvel ezelőtt adta be a Pannónia Filmstúdióhoz, de akkor a vallási téma miatt nem készülhetett el. (A filmről interjú olvasható a rendezővel az *Evangélikus Élet* 2019/29–30. számában. – A szerk.)

A Magyar médiamecenatúra támogatásával elkészült filmen az eredeti tervekhez képest semmit nem változtattak, „minden kockája ugyanaz, mint amit negyven évvel ezelőtt storyboardként [képes forgatókönyv – a szerk.] beadtam”. Bár a koncepció az eredeti, a film 21. századi technológiákkal, így 3D-s animációval készült, a nyolcezer rajzot digitálisan készítették és színezték. A film egyik célja, hogy Leonardo da Vinci freskójának kritikus állapotára hívja fel a figyelmet.

Az *utolsó vacsora* forgatókönyvét Rófusz Ferenc a dramaturg Békési Sándorral közösen írta, ők készítették a storyboardot is, az operatőr Polecsák Lajos és Kapitány Iván, a zeneszerző Pacsay Attila volt.

A keresztény filmek argentinai nemzetközi fesztiválján tavaly Pozsgai Zolt *Megszállottak* című alkotása a legjobb külföldi filmnek járó elismerést és a zsűri különdíját kapta meg.

■ MTI

Milyen az értelmes kereszténység?

Harmincéves a Keresztény Értelmiségiek Szövetsége

Tizenkettedik kongresszusát tartotta meg szeptember 14-én a Keresztény Értelmiségiek Szövetsége, a hetvenöt magyarországi és határon túli alapszervezetben mintegy háromezer-ötszáz tagot számláló keresztény civil szervezet. Az Országház felsőházi termében lezajlott alkalomra négyszázhatvanan látogattak el. A találkozón mások mellett Orbán Viktor miniszterelnök, Járóka Lívia európai parlamenti alelnök, Kövér László az Országgyűlés elnöke, valamint Fabiny Tamás, a Magyarországi Evangélikus Egyház elnök-püspöke tartott előadást.

Utalva az eltelt évtizedekre, a tanácskozás összefoglaló témája a „jövőkön a múlt tükrében” volt, mottója pedig az alapító, Csanád Béla *Vers születésnapra* című költeményének egyik verssora: „Mert nem csak magadnak születél.” Ezeknek megfelelően az elhangzott tizenkét előadás és felszólalás egyfajta összegzését adta a hazai keresztény értelmiség legjelentősebb ökumenikus civil szerveződése előző három évtizedének, egyben megrajzolta a keresztény értelmiség, az értelmes kereszténység honi mibenlétét.

Kövér László házelnök arról beszélt, hogy a keresztény szellemiségű gondolkodók segítenek a politikusoknak megérteni a különbséget a jó és a rossz, a hűség és a hűtlenség, az erény és a bűn között, vagyis segítik a megfelelő irányban tartani az országot.

Orbán Viktor, Magyarország miniszterelnöke kifejtette, hogy az elmúlt harminc évben két rendszerváltást éltünk át. Az 1990-es megszüntette a szovjet világot, az elnyomást, és liberális államot eredményezett. „Aztán 2010-ben kétharmados alkotmányos forradalmat csináltunk, ez volt a második rendszerváltás, kijavítva, kiteljesítve az elsőt, és ezt nem-

zeti vagy keresztény rendszerváltásnak is nevezhetjük” – fogalmazott a miniszterelnök, aki körvonalazta a Nyugaton uralkodó, szabadságra és globalizációra épülő liberális szellemiség és a nemzetek szabadságát hirdető kelet-európai gondolat közötti különbséget.

Mondandójának lényegét így összegezzük: a keresztény szabadság

eszményére kell építeni a jövőt, ebben Magyarország élen jár, és példáját egyre több európai állam veszi át.

A politikusok közül a harmadik megszólaló Járóka Lívia, az Európai Parlament újráválasztott alelnöke volt, aki munkásságáért, népéért és nemzetünkért való kiállásáért korábban a Keresztény Értelmiségiek Szövetségétől (KÉSZ) átvehette a rangos Szent Adalbert-díjat. A képviselő a *Felelősség, bátorság, áldozat* című előadásában az egyházaknak és keresztény érzelmű személyeknek a mélyszegénységben élők tömegeiért végzett szolgálatát emelte ki. Hozzátette: mindez az együvé tartozás legnyilvánvalóbb bizonyítéka, és abból a tapasztalatból táplálkozik, hogy egymást erősítve megnő az erőnk.

Az egyházi vezetők hozzászólásainak sorában volt hallható egyházunk elnök-püspökének, dr. Fabiny Tamásnak *A feltámadás nehézségei – A rendszerváltás és annak nehézségei az evangélikus egyházban* című előadása. Az 1989-es magyar közállapotokat a püspök a babilóniai fogság idejében tapasztaltakhoz hasonlította, amikor szintén a romokon kellett új államot, új egyházat építeni, mindent újjászervezni. Fabiny Tamás kifejtette, hogy harminc éve az egyházi események nem voltak

FOTÓK: KOSZTICSÁK SZILÁRD / MTI

Másfél évszázados önállóság

A Székesfehérvári Evangélikus Egyházközség történetében elérkezett az az idő, amikor százötven éves önállóságra tekinthet vissza. Az évforduló alkalmából ünnepi programokat szerveztek a városban szeptember 13-15. között. A háromnapos eseménysorozat pénteken kiállítással és köszöntővel kezdődött.

A gyülekezet százötven éves története is azt mutatja, hogy egy város a közösségei által válik erőssé, és maradhat az – mondta Cser-Palkovics András, Székesfehérvár polgármestere. „A gyülekezet tagjainak, a családoknak sorsa alkotta a gyülekezet saját történetét, és vált ez a százötven év városunk történelmévé – fogalmazott. – Voltak nehezebb és könnyebb időszakok, de a város s benne e gyülekezet is erősödött. Jól látható és érezhető, hogy mind épített örökségében, mind szellemiségében a százötven év alatt az evangélikus gyülekezet Székesfehérvár részévé vált” – tette hozzá a polgármester.

Cser-Palkovics András a város nevében emléklapot nyújtott át Bencze András lelkésznek, ezzel köszöntve a jubiláló fehérvári gyülekezetet. A köszöntő végeztével a gyülekezet énekkel lépett színpadra Csekéné Bányai Erzsébet vezényletével, majd Bödő István főlevéltáros, a Magyar Nemzeti Levéltár Fejér Megyei Levéltárának igazgatóhelyettese a közösség történetéről tartott rövid előadást.

Az esemény faültetéssel zárult, amelyen Bencze András mondott köszönetet az elmúlt százötven évért, s kérte Isten áldását a gyülekezetre.

A háromnapos eseménysorozat szombaton gyülekezeti családi nappal folytatódott, majd a vasárnap délelőtti istentiszteleten Gáncs Péter nyugalmazott evangélikus püspök hirdette az igét a székesfehérvári evangélikus templomban. Az istentisztelet a százötven éves önállóság ünnepének záróeseménye volt.

■ Forrás: Szekesfehervar.hu

szinkronban a politikai változásokkal. Ilyen mérföldkövet jelentő változás volt megítélése szerint az Állami Egyházügyi Hivatal megszűnése, az Ordass Lajos Baráti Kör, a Magyarországi Evangélikus Ifjúsági Szövetség megalakulása és 1989. szeptember 1-jén a farsori evangélikus gimnázium újraindulása. Harminchét év után lett ismét középfokú oktatási intézménye a Magyarországi Evangélikus Egyháznak. Az elnök-püspök végeztével a nap folyamán gyakran emlegetett keresztyén szabadság értelmezését a lutheri megfogalmazással tette teljessé, amely szerint a keresztyén ember szabad a hit által, és szolgál a szeretet által.

A továbbiak közül kiemelkedő volt Popovics Béla *Megmaradásunk záloga – Hűség keresztyén örökségünkhöz* című előadása. A munkácsi tanár és helytörténész arról beszélt igen szuggesztíven, hogy a keresztyén ember hivatása az isteni teremtés tovább folytatása, a teljesség elérése. Mindannyiunknak személyre szabott feladata van. Ennek tudata tesz minket értékkessé, és ez ad helyes önértékelést. A magyarság mindaddig – ezernyi gond és szorongatás közepette – megmaradt, hitét nem veszítette el. Ahogyan a KÉSZ első harminc éve is sikeres volt, amiért hálát kell adnunk – fogalmazott a helytörténész.

A kongresszuson díszoklevelet adtak át a Keresztyén Értelmségiek Szövetségében évtizedek óta komoly munkát végző tíz személynek.

■ SZEGFŰ KATALIN

Bakonytamási megújulások

A felújított barokk orgonáért, valamint a megszépült és kibővített gyülekezeti házért adott hálát szeptember 14-én a bakonytamási evangélikus gyülekezet. A tanévet kezdő diákok megáldásával egybekötött ünnepi istentiszteleten Szemerei János, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke hirdette Isten ígését.

A SZERZŐ FELVÉTELE

A liturgiában Polgárdi Sándor, a Veszprémi Egyházmegye esperese és Szakos Csaba helyi lelkész vett részt. Énekkel közreműködött az egyházközség kórusa, a helyreállított hangszert pedig Németh Szabolcs, a Mencshely–Nagyvázsony–Szentantalfá-

Zánkai Társult Evangélikus Egyházközség lelkésze szólaltatta meg.

A püspök Zsolt 100,4–5 alapján tartott prédikációjában a kapunyitás pillanatának örömét emelte ki. „Nagy ajándék, hogy Isten közelébe léphetünk, mert ott erednek

az erő és a szeretet csatornái – fogalmazott –, Jézus kinyitott előttünk egy kaput, ami embernek nem nyílik. Ez hitünk legnagyobb jó híre.”

Az orgona felszentelése után Szakos Csaba elmondta: pályázati forrásból és adományokból sikerült megvalósítani a barokk hangszer teljes körű restaurálását, valamint a gyülekezeti ház tetőcseréjét, festését, energetikai korszerűsítését, illetve a tetőtérben ifjúsági termet is kialakítottak.

A templomi alkalmat követően a jelenlévők átvonultak a gyülekezeti ház elé, ahol Szemerei János Isten áldását kérte a megújult épületre. Az ünnepség családi délutánnal folytatódott. A gyermekeket játszóház, kézműves-foglalkozás, trambulin, lovaskocsikázás és pónilovaglás várta, míg a felnőttek a biliárd, a csocsó és a pingpong terén próbálhatták ki magukat.

A nap a kultúrházban tartott szeretetvendégséggel zárult. Ennek keretében tartották meg az ünnepélyes közgyűlést is, melyen Szakos Csaba részletesen beszámolt a felújítás mintegy két évig tartó folyamatáról, dr. Kormos Gyula orgonaszakértő pedig a templomi hangszer történetéről tartott előadást. Az eseményt a vanyolai asszonykórus műsora színesítette.

■ ADÁMI MÁRIA

Jubileum és falunap

Csanádalberti alapításának százhetvenötödik évfordulójára emlékeztek szeptember 14-én a település lakói. Az ünnep alkalmából az evangélikus templomban tartottak ökumenikus istentiszteletet.

Csanádalbertit dohánykertészek alapították. A falu első lakói Nagylakról, Pitvarosról és észak-magyarországi településekről érkeztek 1844-ben. Először Albertinek nevezték a települést, 1851-ben pedig Kis-pitvarosnak. A Csanádalberti nevet 1898 óta viseli a falu.

Csanádalberti a 19. században túlnyomó többségében evangélikus szlovák település volt. A nemzetiségi összetétel

az 1946-os szlovák–magyar lakosságcsere miatt változott meg. A Felvidékről nagyon sok magyar családot telepítettek ide. A község 1973-ban elvesztette önállóságát, és a rendszerváltozás után kapta vissza; 1990-ben választhattak saját önkormányzatot.

A településalapítás jubileumára szeptember 14-én, szombaton falunappal emlékeztek. Megkoszorúzták a községháza előtti emlékművet, majd a temetőben lévő emlékparkban, a Megemlékezések emlékkövénel folytatódott a program, az evangélikus templomban pedig Lázár Zsolt evangélikus esperes szolgálatával ökumenikus istentiszteletet tartottak.

■ Forrás: Delmagyar.hu

FOTÓ: KOVÁCS ERIKA

Debreceni csoda alig három emberöltő alatt

Hálaadó istentisztelet keretében ünnepelték a debreceni evangélikusok templomuk és gyülekezetük százharminc éves fennállását szeptember 14-én. Az alkalmon Fabiny Tamás elnök-püspök hirdette Isten ígését.

Több mint kétszáz évvel ezelőtt egy magyar evangélikus – ötvenkilenc főről tudnak a 19. század eleji írások –, akik ragaszkodtak elődeik hitéhez, kérték Teremtőjüket, hogy adjon erőt egy saját templom építéséhez, hogy ne magánháza (ahogy tették 1796 és 1810 között) vagy bérelt imateremben (ahogy volt 1810-től) kelljen megtartaniuk az áhítataikat. Szerettek volna állandó lelképásztort is, mert a vendéglelkészek – akik Tokajból, Svábolasziból, Nyíregyházáról, Kassáról és Nagyváradról érkeztek –, valamint a kollégiumi diákok szolgálata időszakosan biztosította csak a Szentírás megfelelő közvetítését, értelmezését, hitbéli növekedésüket és a szentségek kiszolgáltatását.

Nem volt egyszerű önálló egyházat teremteni a konzervatív, református többségű városban, ahol az evangélikus irányzatot azok a Felvidékről, a Partiumból, Németországból és a Dunántúlról betelepülő kereskedők, iparosok és tisztviselők képviselték, akik rövid itt-tartózkodásuk után továbbálltak, így nem alakult ki állandó, nagy létszámú helyi hívő közösség. Nehezítette a helyzetet, hogy 1849-ben a bevonuló orosz csapatok elpusztították a Piac utcai imatermet, és egy időre meg is szűnt az evangélikus istentisztelet Debrecenben, sokan reformátusokká lettek.

De mint tudjuk, „*az Isten által vetett szilárd alap azonban megáll*” (2Tim 2,19), s ez a lelkes kis közösség elérte a célját: 1889. szeptember 1-jén felszentelték azt a négy hónap alatt elkészült Miklós utcai belvárosi épületet, amely toronnyal kibővülve (1997), felújított orgonájával (2007) és bronzharangjával (2014), valamint csipkemúzeumával ma is hirdeti Isten dicsőségét. A templom melletti családias kerthelyiség és közösségi termek számos egyházi rendezvénynek adnak otthont, az egyre növekvő létszámú gyülekezet nagy öröme. Ezeknek a sorából kiemelkedik az idén szeptember 14-én

megtartott, az elmúlt százharminc évre emlékező hálaadó ünnepi istentisztelet.

Dr. Fabiny Tamás elnök-püspök a 130. zsoltár gondolatain alapuló igehirdetésében rámutatott, hogy a várakozás a legemelkedettebb életállapot a menyeyi Jeruzsálem felé vezető zarándok-

a gyülekezet presbitériuma állítattott az eddig Debrecenben szolgáló lelkészek tiszteletére. Az istentisztelet után terített asztal mellett látták vendégül az ünneplőket, akik jó hangulatú beszélgetések közben idézhették fel a templomhoz és egymáshoz kötődő emlékeiket.

Ami a jelent illeti, a debreceni evangélikusok létszáma 1839 óta hasonló arányokat mutat: 1,3 százalék körül mozog a város összlakosságához képest. Ki-

FOTÓ: FARAGÓ GÁBOR

úton, hiszen lelki útravalót gyűjthetünk. Felhívta a figyelmet arra, hogy van értelme várni. Ez a várakozás azonban ne csak külsőségekre – ünnepre, további építkezésekre – irányuljon, hanem járjon együtt az Úr várásával, és akkor ő betölti a ketyeinket, és támogatni fogja álmainkat. „Halkul a szív, és felhangosodnak Isten léptei – vegyük észre Isten csodáit!” – mondta az Északi Egyházkerület lelkészi vezetője.

Az igehirdetést követően a gyülekezet jelenlegi lelkésze, Asztalos Richárd, valamint Réz-Nagy Zoltán és Béres Tamás korábbi lelképásztorok, továbbá Abaffy Zoltán gyülekezeti felügyelő leplezték azt a márványtáblát, amelyet

ugró értéket hozott az 1930-as év, amikor 1551 lutheránus hívőt (7,5 százalék) tartottak nyilván. Jelenleg ezerkétszáz tartoznak a közösséghez. Az utókor is igyekszik követni a Zsolt 78,3-4-ben foglaltakat, miszerint „*amiket hallottunk és tudunk, mert őseink elbeszéltek nekünk, nem titkoljuk el fiaink elől*”. Októberben ennek jegyében indul el két bölcsődei csoport, és aktív az ifjúsági kör is.

■ TOMOR ANDREA

Forrás: Észak.lutheran.hu

(A történelmi adatok dr. Horvay Róbert *Debrecen evangélikusai [Gyülekezeti Luther-szövetség, Debrecen, 1939]* című kötetéből származnak)

Templomszentelési évforduló Dunakeszin

Hálaadó istentiszteleten ünnepelte a dunakeszi evangélikus gyülekezet szeptember 8-án temploma felszentelésének nyolcvanadik évfordulóját. Az igehirdetés szolgálatát Cserhátiné Szabó Izabella, az Északi Egyházkerület püspökhelyettese végezte.

FOTO: DUNAKESZI EVANGÉLIKUS EGYHÁZKÖZSÉG

Prédikációjában Cserhátiné Szabó Izabella a mustármagról szóló példázat (Mt 13,31–32) alapján egyebek mellett arról szólt, hogy az ünneplő gyülekezet tagjai is Isten álmának részesei, akiket mint magokat elvet, hogy aztán idővel az ő terve szerint növekedjenek. Az elvetett magból fakadó gazdag termés húsvét csodáját hirdeti. Jézus Urunk ezt a csodát rejtette el a dunakeszi evangélikusok életében is, akik – termést hozva – Isten áldott jelei lehetnek ebben a világban.

A liturgiában Chikán Katalin, a gyülekezet lelkésze vett részt. Bakóné Széchy Márta az édesapjának, Széchy Lászlónak és Hespné Házos Máriának egy-egy versét mondta el. Az énekari szolgálatot a dunakeszi Servite ökumenikus kórus végezte.

Ezután Ittész Máté felügyelő köszöntötte a népes gyülekezetet és a vendégeket, köszönetet mondva mindazoknak, akik az ünnep előkészítésében és lebonyolításában segítettek. A záró oltári

szolgálat után Karvainé Éber Zsuzsa, a gyülekezet korábbi felügyelője mutatta be vetített képes beszámolóban a nyolcvanéves templom történetét. Az istentisztelet után a gyülekezeti teremben és a templomudvaron szeretetvendégségre került sor, amelyet a „születésnap” torta elfogyasztása zárt.

Nyolcvan év egy templom életében nem nagy idő, de a dunakesziek reményeége szerint évek, évtizedek, talán évszázadok múltán is igazak lesznek az *Evangélikus énekeskönyv* 288. számú énekének szavai: „Áll az Úristen temploma, / Háza a Mindenhatónak...” Tudják azonban, hogy igazából nem is az a legfontosabb kérdés – még ezeken az ünnepi alkalmakon sem –, vajon állni fognak-e az épületek száz vagy kétszáz év múlva, hanem az, hogy lesznek-e, akik összegyülekeznek bennük Isten igéjét hallgatni és kezüket imára kulcsolni. Lesznek-e, akik az oltárhoz térdelve együtt ünnepelnek Jézus Krisztus testének és vérének közösségében; lesznek-e, akiknek fejére ott Urunk rendelése szerint a keresztség vize hull?

Ha mindez csak rajtunk, embereken múlna, akkor ezekre a kérdésekre bizonyára nemmel válaszolnánk. De Isten a tenyerén hordozza a dunakeszi gyülekezetet is, ezért lehet reménység az, ami szintén a már idézett énekben áll: „...élő kövekből épít már / Templomot itt a Szentlélek.”

■ I. M.

Műemlékké nyilvánított vajdasági templomok

FOTO: WIKIPÉDIA

A szerb kormány döntésének értelmében nemrégiben műemlék lett a pancsovai evangélikus templom. A dél-bánsági körzet „fővárosában” (szerbül Pančevo, németül Panschowa vagy Banstadt, románul Panciova) számos felekezetnek van temploma, az evangélikusokét 1904–1906 között a lipcsei lutheránus hajlék mintájára építették. Jóllehet Pancsova különféle nemzetiségű és vallású polgárainak adományából épült, a helyiek német templomként ismerik.

Az épület jelenleg elhanyagolt, az istentiszteleteket egy kisebb helyiségben tartják. A főépületben időnként kulturális eseményeket, koncerteket rendeznek.

A kormányhatározat műemlékké nyilvánította a torontálvásárhelyi (Debeljača) református templomot is. A szerb kormány döntésével lehetőség nyílik arra, hogy állami forrásokból támogassák ezeknek az épületeknek a felújítását és megőrzését.

■ Forrás: Pannonrtv.com

A vácegresi evangélikusok öröme

Hosszú volt a csend a falak között. Ezt a természetellenes nyugalmat néha megzavarta a betonkeverő, a kalapács és a fúró zaja, de a templom üresen állt. Padok és oltártér nélkül, szószék nélkül. Aztán ahogy a nagy munka lezárult, újra megtelhetett a település evangélikusainak szeretett temploma a szokásos berendezési tárgyakkal, no és persze a magával a gyülekezettel: lélekkel és étellel.

Sokak szerint a vácegresi evangélikusoknak soha nem volt ilyen szép templomszentelési emlékünnepe, mint most. Talán azért, mert most nemcsak emlékeztek, hanem Fabiny Tamás püspök és Mekis Ádám esperes szolgálataival újraszentelheték Isten megújult házát. Igazán örömteli ünnepi alkalomban lehetett részük azoknak, akik velük tartottak szeptember 8-án.

A tömött templompadok, a gazdagító főpásztori igehirdetés, a kis templom falait szétfeszítő erejű éneklés, esperesük igei köszöntése, a vendégelkészek áldó éneke, a gyülekezeti kórusok szolgálata, az ünnepi közgyűlés közvetlensége, az elhangzott beszámolók és persze a bőséges szeretetvendégség olyan ívet rajzolt ennek a délutánnak, amely sokak lelkébe örökre bevésődött.

Persze megszólalt a kétszer kettő józansága is, hiszen egy ilyen alkalomnál a hálaadás és köszönet mellett a számadásnak is el kell hangoznia. Meg annak, hogy amikor megnyerték az állami pályázati támogatást – a közel tizenhét-

millió forintot –, hamar rájöttek, hogy a reményt viszont elvesztették, mert a huszonhatmillióra tervezett munkát csak negyvennyolcmillióért tudják elvégezni a vállalkozók.

Arról sem hallgathattak, hogy milyen sokat köszönhetnek az egyházmege és az országos egyház vezetésének, mert nem hagyták magukra őket ebben a kilátástalan helyzetben. Ennek a kicsiny, lelkes közösségnek az ügyét kiemelt fontossággal kezelték, és újabb forrásokkal – végül egyházi oldalról huszonnégymillió forinttal – segítették elő a terv megvalósulását. Elhangzott az is, hogy a gyülekezet (száz lélek) a saját erejéből hétmillió forintot adott össze a nagy cél elérése érdekében. Ám az emberi erőfeszítések méltatása után a konklúzió végső soron az lett, hogy mindez Istenünk kegyelmes vezetése, gondviselő szeretete nélkül nem jöhetett volna létre. Hiszen „*ha az Úr nem építi a házat...*” (Zsolt 127,1).

Soli Deo Gloria – egyedül az övé a dicsőség, aki az állami és egyházi források mellett egy másfajta forrást is feltár-

előttünk. Jézus Krisztus lett szeretetünk, örömünk és az örök életünk forrása. Adja az Úr, hogy őrá mint sarokköre épüljünk tovább, és ne csak a vácegresi templom, de a közösség is megújult lelkesedéssel hirdesse az evangéliumot. Így lesz a megújult templom valódi áldássá. Az élő kövek által.

■ SÁGHY BALÁZS
domonyi lelkész

Felszentelték az átvett szegedi intézményeket

FOTÓ: BÓJTOS ZSUZSANNA

A Vasút a Gyermekekért Alapítvány szegedi intézményei – köztük a száztizenöt éves MÁV-kollégium – 2019 szeptemberétől a Magyarországi Evangélikus Egyház fenntartásában működnek tovább. Az átvett intézmények Szegedi Evangélikus Kollégium, Szegedi Evangélikus Felsőoktatási Diákotthon, valamint Szegedi Pityang Evangélikus Óvoda néven folytatják oktató-nevelő munkájukat.

A működéshez szükséges feltételek biztosításán túl egyháznak élő kapcsolatot épít az átvett intézmények és a Szegedi Evangélikus Egyházközség között.

Az ünnepélyes átadásra és az intézmények felszentelésére szeptember 13-án a kollégium színháztermében került sor. Az eseményen Kondor Péternek, a Déli Egyházkerület püspökének szolgálata mellett a kollégium növendékei és az óvodások kedveskedtek műsorral.

■ HAJDÚ TIBOR
(Az ünnepélyes átadásról készült videó-összeállítás megtekinthető az Evangélikus.hu oldalon.)

Evangelikus V4-nyilatkozat

A visegrádi együttműködés – más néven visegrádi országok vagy visegrádi négyek, V4-ek – célja Csehország, Lengyelország, Magyarország és Szlovákia gazdasági, diplomáciai és politikai érdekeinek közös képviselése, esetleges lépéseinek összehangolása. A V4-ekhez tartozó országok evangélikus egyházai szeptember 17-én Varsóban írták alá azt a közös nyilatkozatot, amelyben – napjaink kihívásaira reagálva – célul tűzik kapcsolatuk szorosabbra fűzését, s hogy a Lutheránus Világszövetség (LVSZ) belül kiemelten kezelik

a közép-európai régió együttműködését. Az aláíró egyházak képviselői elhatározták, hogy – a legközelebbi LVSZ-nagygyűlést is előkészítendő – ezentúl évente találkoznak. A következő ülés 2020 októberében lesz a csehországi Brnóban. A Magyarországi Evangélikus Egyház részéről dr. Fabiny Tamás elnök-püspök írta alá a dokumentumot, az előkészítő ülésen részt vett Pröhle Gergely országos felügyelő és Cselovszkyné dr. Tarr Klára ökumenikus és külügyi osztályvezető is.

■ Cs. T. K.

Evangelikus Élet

A Magyarországi Evangélikus Egyház lapja

Megjelenik kéthetente

- E-mail: evelet@lutheran.hu
- EvÉlet online: www.evangelikuselet.hu
- Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu
- Előfizetés: kiado@lutheran.hu
- Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 06-20/824-5519. Szerkesztőségi titkár (hirdetési ügyek referense): BALLA MÁRIA (maria.balla@lutheran.hu)
- Megbízott felelős szerkesztő: KÉZDI BEÁTA (beata.kezdi@lutheran.hu)
- Hírszerkesztő: T. PINTÉR KÁROLY (karoly.pinter@lutheran.hu)
- Olvasószerkesztő: DOBSONYI SÁNDOR (sandor.dobsonyi@lutheran.hu)
- Korrektor: MÁTÉ TÓTH ZSUZSANNA (matetot@gmail.com)
- Tervezőszerkesztő: SZABÓ DÁVID KÁROLY (david.szabo@lutheran.hu)
- Rovatvezetők: BALLA MÁRIA – Oratio oecumenica (maria.balla@lutheran.hu), SZABÓNÉ MÁTRAI MARIANNA – A vasárnap igéje (mariann.matrai@lutheran.hu),

FÜLLER TÍMEA – Gyermekneknek

(f.timea.71@gmail.com),

TAMÁSY TAMÁS – Új nap – új kegyelem

(tamytam@t-online.hu),

DR. ECSEDI ZSUZSA – Cantate

(ezsu@lutheran.hu),

MÁNYOKI JÁNOS – Thesaurus

(janos.manyoki@lutheran.hu),

STIFNER-KÓHÁTI DOROTTYA – Tallózó

(evtallozo@gmail.com)

- Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu),

1085 Budapest, Üllői út 24.

Tel.: 06-1/317-5478, 06-20/824-5518

- Felelős kiadó: ANTAL BÁLINT, a Luther Kiadó igazgatója (balint.antal@lutheran.hu)
- Nyomdai előállítás: *MondAt Kft.* (2600 Vác, Nádas utca 2.) • www.mondat.hu
- Felelős vezető: NAGY LÁSZLÓ

- Árusítja a kiadó.
- Terjeszti a Magyar Posta Zrt. Terjesztési ügyekben reklamáció a Magyar Posta Zrt. Hírlapüzletág telefonszámán: 06-1/767-8262 és a Luther Kiadónál.
- INDEX 25 211, ISSN 0133-1302
- Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj belföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyedévre 3900 Ft, fél évre 7800 Ft, egy évre 15 600 Ft, más európai országba egy évre 52 500 Ft (167 euró), egyéb külföldi országba egy évre 61 400 Ft (195 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével regisztrálni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság.
- Beküldött kéziratokat nem őrünk meg és nem küldünk vissza.
- Címlapfotó: MAGYARI MÁRTON

ORATIO OECUMENICA

Mennyei Atyánk! Hozzád fordulunk könyörgésünkkel, amikor arra a népre, gyülekezetre, közösségre gondolunk, amelyhez tartozunk. Egy hazába, egy helyre tereltél minket, kérünk, add, hogy e közösségekben helyt tudjunk állni, el tudjuk végezni a ránk bízott feladatokat, helyesen bánjunk a felelősségünkkel, és mindent úgy teheszük, hogy az méltó legyen hozzád is.

Kérünk, add meg az egység csodáját és örömét az életünkben. Ne hagyj, hogy különbözőségeink, egyet nem értésünk eltereljék a figyelmünket arról, hogy mi mind a te megváltottaid vagyunk, és ez összeköt, hozzád köt minket. Kérünk, támogass Szentlelkeddel, hogy életünk próbáiban se a széthúzás vagy a bomlasztás felé induljunk.

Könyörgünk, Atyánk, erősíts meg minket abban a hitben, amelyet te ajándékoztál nekünk. Légy velünk, amikor nehézség, fájdalom vagy gyász sújtja életünket. Kérünk, ne engedd el a kezünket akkor sem, amikor megbotlunk, hanem emelj fel, és indíts tovább a hozzád vezető úton.

Atyánk, ajándékozd meg egyházunkat, vezetőinket Szentlelkeddel. Add, hogy hozzád méltón, a tőled kapott szeretettel végezheszünk munkánkat. Adj nekünk reménységet, hozzád való hűséget, hogy a ránk bízott feladatainkat a tőlünk telhető legjobb módon végezheszük a te dicsőségedre. Kérünk, segíts és irányíts minket.

Kérünk téged, légy azokkal, akik most közelről, a saját bőrükön tapasztalják meg a szenvedést, a fájdalmat és az elkeseredettséget! Szereteteddel és igéd által mutass nekik mentőövet, amely segítségükre lehet szorult helyzetükben. Adj melléjük társakat, akik kísérik, közösséget, amely imádságban hordozza az ő életüket!

Áldj meg, terelj és oltalmaz minket, Urunk, és adj békeséget, nyugalmat a mi életünkbe is!

Ámen.

Szentháromság ünnepe után 17. vasárnap

Ez 37,15–23

A történelem Ura

Apáneurópai piknik közelmúltban ünnepelt harmincadik évfordulója nyomán egy tavaly nyári olvasmányélményem jut eszembe, annak is ez a részlete: „Ezekben a napokban szinte egész héten könnyek és örömkítőrések váltották egymást. Micsoda örült időszak. A Mária-templom zsúfoltabb volt, mint egy héttel ezelőtt; körülbelül hétezer ember préselte be magát a falai közé, a templom előtt hangszórókat állítottak fel, ezek álltak a templom körül. A Szent Péter-, Szent Mihály- és Szentlélek-templomban ugyanabban az időben tartották meg ugyanezeket az istentiszteleteket. A végén aztán nem várt tüntetésre kerül sor [...]. És az emberek arca! Mindenki egymásra nézett: valóban igaz mindez? Szülővárosomban kivonulok tüntetni az utcára, és nem is kértem rá engedélyt? Ezek mondogatták: »Hogy ezt megélhettem!« Én is ezt ismételtettem, akárcsak ők.” (Joachim Gauck: *Nyári fagyok – őszi kikelet*. Luther Kiadó, 2014, 188. o.)

A várakozáson felüli jövő. Ezékiel a fogságban lévő zsidó népnek Isten ígését tolmácsolja. Sokan úgy gondolják, a választott nép története a végéhez közeledik, a babilóniai zsarnok, Nebukadnecár kezéből nincs szabadulás. A próféta a Mindenható, a világ történelmét kezében tartó Úr szavait tolmácsolja: a nép hazatérhet, sőt a két ország rész, a két királyság újra egyesülhet. Visszatérhet a régi idők egysége, Isten még ebben is segítségére siet az övéinek. Várakozáson felüli jövő, egy még szebb kép a jövő országáról, annak népéről. A megosztottság ősi átkát Isten áldása váltja fel. Ő a történelem Ura, de a szívéké is, ő meg tudja tisztítani népét, újat kezd velük.

Hálaadás Isten szabadításáért. A 2019. esztendő megannyi történelmi esemény harmincadik évfordulóját hozta és hozza el számunkra. Voltak olyan időszakai a 20. század magyarországi történelmének, amikor talán elképzelhetetlen volt, hogy a kommunista diktatúra összeomlik, hogy a várva várt szabadság elérkezhet, hogy Krisztus egyháza minden külső korlátozás

nélkül teljesítheti Urától kapott megbízatását. De Isten nem hagyta magára az ő népét, s a történelem Uraként elhozhatta nemzetünk számára is a függetlenséget és a szabadságot, új lehetőséget adva számunkra. Az elkövetkező ünnepeken, amikor emlékezünk történelmünk nagy alakjaira, a dicsőséges időkre, ugyanígy adjunk hálát a Mindenhatónak, amiért ezt elvégezte, s amiért igazságát, nagyságát ezekben az eseményekben is megmutatta.

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ

Ami elválaszt, és aki összeköt.

Bűn az, ami elválaszt – ez a definíció fogalmazza meg legjobban, milyen következményekkel jár az ember, a teremtmény életében az Istentől való elszakadás. A bűn elválaszt Istentől, de elválaszt egymástól is, a békét felváltja a békétlenség, a harmóniát a diszharmónia az élet minden területén. Milyen könnyen alakul ki pártoskodás, mennyi ellentét feszül a ma társadalmában, de egyházában is! Mennyi mindent próbál tenni az ember azért, hogy egységet teremtsen, s mennyiszor ütközik falakba, hányszor jut el oda, hogy erre a maga erejéből képtelen!

Szükségünk van ór, aki a bűn ősi átkát elveszi, és helyére az egység áldását adja. Ezékiel próféta szavai az egységet teremteni tudó, közösségeink gyógyulását adó Isten képét rajzolják elénk. Isten Fia azért jött a földre, hogy az átkot levegye rólunk, helyette a fiúság áldását adja számunkra. Általa van megtisztulás, bűnökből, megosztottságból való szabadulás, általa lehet a másik testvérré, ugyanazon közösség tagjává.

■ KECZKÓ PÁL

Imádkozzunk! Szerető mennyei Atyám! Köszönöm, hogy jószágodat és igazságodat láthatóvá teszed a történelemben! Hálát adok, hogy népedet nem hagyod magára, és gondviselésed ajándékai kísérik életünket. Tégy bennünket jószágos akaratom eszközévé, hogy megtaláljuk általad a békesség útját. Urunk, ajándékozz meg bennünket az egység áldásával! Ámen.

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (október 13.) *A felülről való bölcsesség először is tiszta, azután békeszerető, méltányos, engedelkeny, irgalommal és jó gyümölcsökkel teljes, nem részrehajló és nem képmutató.* Jak 3,17 (Dán 2,21c; Mt 15,21–28; Róm 10,9–17[18]; Zsolt 25) Az anyaszentegyház egységéről szól ez a hét. Ajándékba kaptuk ezt. S a hét napí igéi abban erősítenek, hogy ez az egység Istentől való, ám bennünk és általunk valósul meg. Ez az egység nem feltétlenül érzelmi közösség. Hiszen az egész világ keresztyénei beletartoznak ebbe a közösségbe. Képtelenek lennénk mindenkit érzellemmel szeretni. Ez az egység a felismerés egysége, akart és vállalt egység. Ezért van szükség azokra a lelki ajándékokra, amelyeket Jakab levele felsorol.

Hétfő (október 14.) *Nincsen azért most már semmiféle kárhóztató ítélet azok ellen, akik Krisztus Jézusban vannak.* Róm 8,1 (Ez 36,29a; Zsid 11,1–7[8–10]); Mt 22,15–22) Nincs kárhóztató ítélet – ellenem sem, amellyel a gonosz vádolhatna, mert a Lélek törvénye megszabadított Jézus Krisztusban a bűn és a halál törvényétől. Bennem sincs kárhóztató ítélet keresztyén testvéreim ellen, mert a Lélek törvénye őket is szabaddá tette Jézus Krisztusban. Valahonnan innen származik a tisztaság, a békeszeretet, a méltányosság, az engedelkenység, az irgalom, amelyeket tegnap olvastunk a felülről jövő bölcsesség jellemzőiként. S valahonnan innen származik az egység, amelybe Krisztus állított. Legyen dicsőség Krisztusnak, a hit szerzőjének!

Kedd (október 15.) *Ezért fel is magasztalta [Krisztus Jézust] Isten mindenk fölé, és azt a nevet adományozta neki, amely minden névénél nagyobb.* Fil 2,9 (Ézs 49,6b; Jak 1,1–6[7–11]12–13; Mt 22,23–33) Az Atya fölmagasztalta Krisztust. Ő áll mindenk fölé. Vagy mondhatnánk úgy is, mindenk mélyében, mindennek gyökereként. Amikor az egyház, a hit egységéről gondolkodunk, mindenkor Jézusra tekintünk. Mert nélküle közösségünk csak kártyavár. Benne azonban igaz valóság akkor is, ha láthatóvá tenni – vétkeink miatt – alig-alig tudjuk. Krisztus áll mindenk fölé. A megfeszített Krisztus. Aki megalázta magát. Aki megüresítette magát. Aki engedelmes volt mindhalálig. Az az indulat legyen bennetek-köztetek, amely Krisztus Jézusban megvolt, s amely hozzá illik.

Szerda (október 16.) *Jézus [...] meglátott egy embert a vámszedő helyen ülni, akit Máténak hívtak, és így szólt hozzá: Kövess engem! Az felkelt, és követte őt.* Mt 9,9 (1Móz 24,56; Lk 7,1–10; Mt 22,34–46) Ábrahám szolgálójának útja szerencsés volt – olvassuk Mózes első könyvében. Hogy Máté útja milyenné vált, azt nem ismerjük

meg az evangéliumból. Csak az indulását látjuk. Saját útját ki-ki tervezi, amennyire tudja. Legtöbben azonban nem látunk előbbre a következő lépésnél. Csak az indulást tudjuk. Jézus szólt, és indultunk. És kiszámíthatatlan, hogy a „felülről jövő bölcsesség” milyen útvonalat formál ki számunkra. De tudjuk, hogy Jézus nyomán együtt haladunk tanítványtársainkkal. Sokszor mindent otthagya – ám mindenért százszorosan kárpótolva.

Csütörtök (október 17.) *Amit csak szeretnétek, hogy az emberek tegyenek veletek, mindenben ugyanúgy tegyetek ti is velük, mert ezt tanítja a törvény és a próféták.* Mt 7,12 (3Móz 25,14; ApCsel 5,34–42; Mt 23,1–12) Az erős közösség ötszázaléknyi olyan embert tud befogadni, aki nem tartja meg a közösség normáit. Jézus ennél bátrabb lépésre hívja tanítványait: nem a törvény, hanem az evangélium mértékével élni az emberek között. Ez persze az önfeláldozás útja. De ha ezen az úton Jézussal járunk, vele együtt vagyunk az életet teremtő Atya kezében, aki a halálból is előhívta Jézust, a mi Urunkat. A hit nemcsak emberekkel, hanem elsősorban Jézussal köt össze.

Péntek (október 18.) *Hiszen az Isten országa nem evés és ivás, hanem igazság, békesség és öröm a Szentlélekben.* Róm 14,17 (Péld 21,21; Zsid 12,1–3; Mt 23,13–28) A keresztyénség, a Krisztus-követés az előzők ellenére is az öröm útja. A lemondás, amelynek révén a gyülekezet befogadja az embertársait, mégis örömmel tölti el a befogadottat és a befogadót. Jézus – Lukács evangéliuma szerint – a nevetés felszabadultságát kínálja övéinek. Ezt az örömet teszi teljessé az igazság, a helyre találás és a békesség. S bár ebben a világban élünk, és örömeink, igazságunk, békességünk korlátok közé van szorítva, Isten országának már most polgárai vagyunk!

Szombat (október 19.) *Jézus így imádkozott: Nem azt kérem, hogy vedd ki őket a világból, hanem hogy őrizd meg őket a gonosztól.* Jn 17,15 (Zsolt 9,20; Mt 14,22–33; Mt 23,29–39) Az egyház, a hit egységét tárta elének ez a hét. Annyi minden új azonban a szétszakadozottság felé. Rossz élmények, fásultság, féltett értékek megítélésében való különbözőség. Az Atya nem vett ki bennünket a világból. Őrizzen meg azért minket a gonosztól, és tartson meg bennünket Krisztus közösségében. Ebben az életben – és ahogy véget ér ez a hét, s véget ér a földi lét – tartson meg örök országára, ahol a hit egysége után a látás egységét élhetjük meg. Együtt dicsérjük az Atyát és a Fiút a Lélek közösségében örökkön örökké!

■ BENCZE ANDRÁS

Kövessen bennünket a Facebookon is: facebook.com/evangelikus
Magyarországi Evangélikus Egyház – Életközelen vagyunk

„Egyél finomat, igyál tiszta sört, és olvasd az igazságot!” (Luther Márton)

Tizenkétféle, hazai
manufaktúrákban
készített csapolt sör

Lutherfeszt

2019. október 26., Balatonszárszó

- 9.30 Gyülekező – zenélnek a lajoskomáromi evangélikus rezesek
10.00 Megnyitó: megemlékezés, áhítat
– Krámer György lelkész, a fesztivál védnöke
10.20 Zenék és dalok a reformáció korából
– Ungaresca Consort együttes
11.30 A Seven Houses Gospel Choir and Band koncertje
– Afrika hangjai
12.00 Ebéd
13.00 Igéimet forgassátok! Tíz példázat – lemezbemutató.
Gryllus Dániel, Smidéliusz Gábor és barátai
14.10 A lipcsei vita (1519) és a wittenbergi reformáció kezdetei – Ittész Gábor előadása
15.20 Korál-sziget – akusztik koncert
16.30 Sörészeti és kocsmakulturális barangolások a sörkorcsolyától a csatos üvegig – Kovács Áron
17.00 Vacsora
17.30 Az LGT Revival Band koncertje

Információk

A programokról, az előadókról, a kínált sörökről és a sörkészítőkről részletes információk a <http://balatonszarszo.lutheran.hu> honlapon és az esemény Facebook-oldalán olvashatók.

A gyerekeket 10–19 óra között kézműves-foglalkozás várja.
A programok fűtött sátorban lesznek, az esetleges rossz időjárás senkit ne tartson vissza (esőkabát ajánlott).

Részvételi díjak:

- Sörjegy: 500 Ft/3 dl
- Korlátlan sörkóstolás: 6000 Ft/fő, ajándék söröspohárral
- Korlátlan sörkóstolás ebéddel: 7500 Ft/fő, ajándék söröspohárral
- Korlátlan sörkóstolás ebéddel és vacsorával: 8500 Ft/fő, ajándék söröspohárral
- Felnőttbéd: 2400 Ft/fő (14 éves kortól); felnőttvacsora: 1400 Ft/fő
- Gyermekbéd: 1200 Ft/fő (3–13,99 év között); gyermekvacsora: 700 Ft/fő
- Belépőjegy nincs, a programok ingyenesen látogathatók!

Budapestről különbuszt indítunk, melynek költsége 3000 Ft/fő.

A RÉSZVÉTEL ELŐREGISZTRÁCIÓHOZ KÖTÖTT!

Jelentkezni a balatonszarszo@lutheran.hu címen az étkezési igény megjelölésével lehet október 15-ig.

Mindenkit (s)örömmel várunk!

A LUTHER KIADÓ REFORMÁCIÓ HAVI AJÁNLTATA

AKCIÓS KÖNYVEK

A lutheri reformáció 500 éves öröksége (szerk. Fabiny Tibor)	~~4990 Ft~~	2500 Ft
A tekercek színe – Ószövetségi kifestő	~~670 Ft~~	500 Ft
Eric Heuvel – Ruud van der Rol – Lies Schippers: Az igazság nyomában	~~890 Ft~~	300 Ft
Benczúr László építészete (szerk. Benczúr Emese – ifj. Benczúr László)	~~3900 Ft~~	3000 Ft
Eric Heuvel: Családi titok	~~890 Ft~~	500 Ft
Énekkincstár (szerk. Ecsedi Zsuzsa)	~~4500 Ft~~	2900 Ft
Böröcz Enikő: Egyházfő viharban és árnyékban	~~3.900 Ft~~	3000 Ft
Kamarás István OJD: Ferenc pápa-legendárium	~~2190 Ft~~	1200 Ft
Gáncs Péter: Forrásközelben	~~3.500 Ft~~	3000 Ft
Ízlelő – (Egy)háztáji ízeink (szerk. Buday-Malik Adrienn)	~~3990 Ft~~	2000 Ft
Iltzész János: Hacsak	~~700 Ft~~	300 Ft
Luther Márton végrendelete (szerk. Fabiny Tibor)	~~3900 Ft~~	2000 Ft
Garádi Péter: Hogyan tovább, egyház?	~~1300 Ft~~	1000 Ft
Isten palota (szerk. Kertész Eszter)	~~1490 Ft~~	850 Ft
Kezek evangéliuma (szerk. Hafenschér Károly)	~~890 Ft~~	500 Ft
Színek harmóniája (szerk. Szabó Lajos)	~~2100 Ft~~	1500 Ft
Fabiny Tibor: Szótörténetek	~~2990 Ft~~	1500 Ft
Luther Márton élete (pendrive) – digitális oktatási segédanyag	~~5000 Ft~~	3000 Ft
Új evangélikus templomok (szerk. Krähling János – Vukoszávlyev Zorán)	~~3500 Ft~~	2500 Ft
NEMek között (szerk. Jutta Hausmann – Móricz Nikolett – Szent-Iványi Ilona – Verebics Éva Petra)	~~2200 Ft~~	1500 Ft

KÖNYVESBOLTUNKBAN ÉS WEBÁRUHÁZUNKBAN TÖVÁBBI KEDVEZMÉNYEKKEL VÁRJUK OLVASÓINKAT.

Evangélikus könyvesbolt: 1085 Budapest, Üllői út 24.
Nyitvatartás: hétfőtől péntekig 9–17 óra között.
www.lutherkiado.hu/bolt • kiado@lutheran.hu • +36 1 411 0385 • +36 20 824 5518
Levelezési címünk: Luther Kiadó, 1085 Budapest, Üllői út 24.

